

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ITALSKÁ PŘIROVNÁNÍ TYPU „ADJ-COME-N“ V POROVNÁNÍ S ČEŠTINOU

Vedoucí práce: doc. PhDr. Radimský Jan, Ph.D.

Autor práce: Svobodová Renata

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 5.

2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 31. července 2018

.....
Renata Svobodová

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za jeho trpělivost a především za cenné rady a připomínky, které přispěly k vypracování této práce. Moje poděkování patří také mé rodině, která mi byla v průběhu psaní velkou oporou.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá italskými přirovnáními konkrétně vymezeného typu v komparaci s češtinou. Obsahuje teorii k danému tématu obecně a také výsledky vycházející z empirického zkoumání.

Definování základů *frazeologie a idiomatiky* je nezbytným krokem před samotnou částí translatologickou. Budou zde přiblíženy i jednotky této lingvistické disciplíny – *frazém a idiom*. Hlavním zaměřením této části je ale především teoretické vymezení *přirovnání obecně*.

V práci se dále zaobíráme nejprve teoretickou analýzou již naši zadané struktury přirovnání, tedy „*ADJ-come-N*“. Pro následnou analýzu praktickou byl do dotazníkového formuláře v *korpusu ItWaC* zadán dotaz, na jehož základě byly vyexcerpovány vzorky, ze kterých bylo vybráno 266 přirovnání vhodných k dalšímu zkoumání. Jejich *překladové možnosti* představují nejrozsáhlejší část této práce. Navrhované překlady vycházejí zejména ze *Slovníku české frazeologie a idiomatiky (Svazek Přirovnání)*, ze specializovaného slovníku *Dizionario dei modi di dire della lingua italiana* a z jazykového paralelního *korpusu InterCorp*.

Cílem této kvalifikační práce je nastínění možností pro překlad do češtiny a jejich ohodnocení z hlediska ekvivalence i stavby (respektive případných konstrukčních změn v cílovém jazyce oproti konstrukci zadané) a také zjištění míry výskytů z *korpusu SYN*.

Klíčová slova

frazeologie a idiomatika, přirovnání, korpus, překlad, italský jazyk, český jazyk

ABSTRACT

The purpose of this bachelor thesis is to compare Italian similes of the structure „ADJ-come-N“ with the Czech language.

Therefore it is necessary to describe *the basics of phraseology and idiomatic meaning*, before we continue with the translation. The main focus in the first part is the *theoretical definition of comparisons in general*.

The second part, theoretically analyzes specifically defined structure of similes. For further practical analysis, an inquiry was created in the questionnaire form of the ItWaC corpus, on the basis of which examples were extracted and 266 comparisons were selected for further study. Consequently, their translations are the most extensively studied part in this work. The proposed translations are based on the *Dictionary of Czech Phraseology and Idiom (Part Simale)*, on the parallel linguistic corpus *InterCorp* and on the specialized dictionary *Dizionario dei modi di dire della lingua italiana*.

The main aim of the thesis is to outline the possibilities for translation into the Czech language and their evaluation in terms of equivalence and structure of the sentence (where eventually changes are compared to the given construction) and to find out their rate of frequency from the corpus SYN.

Keywords

phraseology and idiomaticity, simile, corpus, translation, Italian, Czech language

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ	9
<i>1 FRAZELOGIE A IDIOMATIKA</i>	10
1.1 Frazeologie a idiomatika jako jazyková disciplína	10
1.2 Frazeologie jako soubor frazémů	11
1.3 Frazém a idiom.....	11
1.3.1 Překladové možnosti.....	12
1.3.2 Dělení frazémů a idiomů	13
1.3.3 Možnosti modifikace	13
1.3.3.1 Transformace	13
1.3.3.2 Varianty	14
1.4 Idiomatičnost a přirovnání v italštině.....	15
<i>2 PŘIROVNÁNÍ</i>	16
2.1 Definice přirovnání	16
2.2 Dělení přirovnání	17
2.2.1 Přirovnání ustálená a neustálená.....	17
2.2.2 Přirovnání jako stylistický prostředek	18
2.2.3 Přirovnání dle obsazení komponentů	19
2.3 Syntaktická stavba přirovnání	20
<i>3 EMPIRICKÁ ČÁST</i>	22
3.1 STRUKTURA „ADJ-COME-N“	23
3.1.1 Varianty	23
3.1.2 Struktura idiomu a gramatické transformace.....	23
3.1.3 Motivace	25
3.2 METODOLOGICKÝ POSTUP.....	25
3.2.1 Nástroje.....	25
3.2.2 Metodika práce	26
3.3 TRANSLATOLOGICKÁ ČÁST	29
ZÁVĚR.....	80
RESUMÉ.....	82
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	84
Příloha číslo 1 - zkoumaná přirovnání dle frekvence výskytů	86
Příloha číslo 2 - zkoumaná přirovnání v abecedním pořadí	87
Příloha číslo 3 - dvouúrovňový seznam přirovnání.....	88

ÚVOD

Tématem této práce jsou italská přirovnání typu „ADJ-COME-N“ v komparaci s češtinou. Jejimi podstatnými zdroji jsou publikace českého lingvisty profesora Františka Čermáka.¹ Dalšími zdroji pro translatologickou činnost jsou jazykové korpusy ItWaC, InterCorp a SYN a specializovaný italský slovník - Dizionario dei modi di dire della lingua italiana.²

Prvotně se budeme věnovat teoretickému výkladu, nejprve dané téma zařadíme do konkrétní jazykové disciplíny a vymezíme ho tak z širšího hlediska. Budeme tedy hovořit o frazeologii a idiomatice. Přiblížíme postavení této disciplíny jako celku, její vztahy k dalším oborům a představíme také její jednotky – frazém a idiom. Zmíníme se o jejich dělení, o jejich transformacích a variantách i jejich překladových možnostech obecně. Neposledně uvedeme italské pojetí idiomatickosti.

Následně budeme teoreticky rozebírat samotné přirovnání, které je specifickou součástí právě této lingvistické disciplíny. Pokusíme se stanovit jeho definici, vymezíme jeho formální strukturu a jeho dělení.

Rozsáhlejší a podstatnou částí je část empirická, která je složena ze tří podkapitol.

V první podkapitole vybereme konkrétní okruh přirovnání v rámci zadané konstrukce, který budeme později excerpovat. U vybraného okruhu se zaměříme na formální a sémantickou analýzu, respektive na jeho varianty, gramatické transformace, syntaktické zacházení a motivovanost.

V následující kapitole představíme nástroje, které budeme používat v části translatologické. Dále je v ní obsažen popis metodiky naší práce a to od způsobu excerpce vzorků až po postup při jejich překladu.

Třetí podkapitola je analýzou 266 italských vzorků rozdělených mezi 54 skupin dle adjektiv. Budeme zde řešit jejich překladové možnosti pro češtinu a budeme sledovat zejména ekvivalenci výchozího a cílového jazyka. Současně budeme v překladech monitorovat míru zachování zadané struktury. Navržené překlady (pokud

¹ Citace či parafráze uvádíme vždy rokem publikace a číslem stránky.

² <http://dizionari.corriere.it/dizionario-modi-di-dire/>

jich má zkoumané přirovnání pro jeden význam více) podrobíme analýze v korpusu SYN, ze které zjistíme výši užívání výrazu v praxi.

Součástí této práce jsou také přílohy v podobě 3 seznamů rozebíraných italských přirovnání. První seznam je řazen dle četnosti výskytů od nejvyššího po nejnižší, druhý abecedně a třetí je přehledem dvouúrovňovým. Je v něm zaneseno 54 adjektiv v abecedním pořadí a ke každému z nich jsou uvedena podstatná jména v pořadí od frekvence s nejvyšším počtem výskytu po nejnižší. Musíme ale podotknout, že čísla výskytů jsou mnohdy zavádějící. Korpus ItWaC totiž neodečítá texty opakující se a do čísla tak zahrnuje i texty naprosto totožné, které jsou obsahem několika různých zdrojů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

(v abecedním pořadí)

- A** – adjektivum
- ADV** – adverbium
- FI** – frazeologie a idiomatika
- j.** – jak i jako - nebo jen jak - nebo jen jako
- K** – komparátor
- Kd** – komparandum
- Kt** – komparát
- např.** – například
- p.** – přirovnání
- R** – relátor
- S** – substantivum
- Sčfi.** – Slovník české frazeologie a idiomatiky (Svazek Přirovnání)
- Tk** – tertium comparationis
- V** – verbum
- ° – morfologicky obměnitelný komponent
- () – vypustitelená syntagmatická varianta

1 FRAZELOGIE A IDIOMATIKA

1.1 Frazeologie a idiomatika jako jazyková disciplína

Přirovnání, kterému se v této práci věnujeme, je součástí samostatné lingvistické disciplíny, která se nazývá frazeologie a idiomatika.³ K osamostatnění této disciplíny od ostatních vedl zájem o lidovou slovesnost a hlavně dlouhodobá, tedy i obsáhlá lexikografická praxe (Filipec-Čermák, 1985, str. 166).

Jejím předmětem je studium a případně i popis (frazeografie) svérázných jazykových jednotek různého typu a více úrovní, na které je nutné nahlížet komplexním způsobem (Filipec-Čermák, 1985, str. 166). Zabývá se souborem ustálených a minimálně dvouslovných kombinací jakéhokoliv slovního druhu, přičemž alespoň jeden z nich se dokáže v daném významu spojovat s jinými slovy v textu jen omezeně nebo vůbec a jehož funkce je tedy omezená pouze na tuto kombinaci (2009, str. 14).

Přestože FI považujeme za úzce spjatý celek, na samotný koncept je podle Filipse a Čermáka (1985) nahlíženo z různých úhlů pohledu. Jednak jako na dva synonymní pojmy (označují to samé) nebo jako na výhradně pojem frazeologie a od něj odvozené názvosloví – podmnožina frazeologie.

Složený pojem frazeologie a idiomatika upřednostňuje Čermák, přičemž termínem frazeologie chápe formální aspekty zkoumaného materiálu a termínem idiomatika aspekty sémantické (1997, str. 260).

FI sice vychází z běžného jazyka, z lingvistického hlediska ale nevzniká úplný systém či samostatná jazyková rovina (Filipec-Čermák, 1985, str. 167). I tak je ale Čermák pro jejich principiálně společnou pojmenovávací funkci lexému všech typů, přičemž dochází ke vzniku více stupňových různorodých vztahových úrovní (včetně hotových vět ustálených), řadí do lexikologie a lexikografie (str. 166-167).

FI je spjata i s dalšími obory, které jak tvrdí Čermák (1985, str. 167-168), je třeba ještě poznávat. Uvádí, že jednotky FI vycházejí mnohdy ze zcela běžných situací, jejichž podstatu je obtížné definovat jinou cestou. Proto se s nimi setkáme např. i v psychologii – „srazit někomu hřebínek“, ve filozofii – „žádný učený z nebe nespádl“, v historii – „dopadli jako sedláci u Chlumce“, v literatuře – „je to jako pět

³ Následně bude termín *frazeologie a idiomatika* značen zkratkou FI a to ve všech formách skloňování.

na oko“⁴ a také ve výrazech souvisejících se zvyky či pověrami – „*mluvit do někoho jako do dubu*“.

Je potřeba si také uvědomit, že studium této specifické disciplíny je poměrně obtížné. Vychází totiž ze znalosti problematiky jako celku, čili ze znalosti všech jazykových rovin (*hlavně lexikální, sémantické, syntaktické, stylistické*), které vznik a formování struktury frazému ovlivňují společně (Filipec, 1984, stránky 139-142).

Protože každý jazyk využívá FI jako způsob vyjádření – „plní komunikativní funkci“ (Filipec-Čermák, 1985, str. 230), je zabývání se takovou specifickou disciplínou současně nejen bohatým zdrojem pro aktivní studium jazyků, ale i zdrojem poznání psychologického myšlení mluvčích studovaného jazyky - zrcadlí totiž národ jako takový a to i s jeho specifiky (2007, str. 24). Na tomto se shoduje i F.Casadei (1996, str. 25).

1.2 Frazologie jako soubor frazémů

FI jako jazyková disciplína podléhá neustálému vývoji a tím se pochopitelně i jednotlivé frazeologismy s dobou proměňují. Frazémy nejen že nově vznikají, ale i zanikají. Jeden z mnoha důvodů vývoje, např. dle Čechové, vychází z potřeby aktualizovat vtipně – „*je nenápadnej jako sáně v létě*“ (1986, str. 178-186).

FI využívá každý jazyk, nelze se ale domnívat, že nutně využívají i totožné jazykové prostředky, např.:

- 1) v češtině → *být šťastný jako blecha*
- 2) v italštině → *essere felice come una Pasqua*
- 3) v angličtině → *happy as the day is long*.

Filipec a Čermák (1985, str. 230) také předestírají, že výsledný produkt a užití FI záleží na situaci, tématu a dokonce i na osobnosti mluvčího. Také použití určitého intonačního tónu může výsledný produkt silně ovlivnit. (tamtéž). Dále uvádějí, že oblastí, kde se FI nejvíce používají je „neformální mluvený jazyk“ (tamtéž).

1.3 Frazém a idiom

Lexikální idiomatické jednotky FI jsou nazývány frazém a idiom. Náhledy na ně jsou opět dva, stejně jako u dvojího pojetí FI. Frazém je tedy formální stránkou

⁴ Hra Pěst na oko - Voskovec a Werich.

výrazu a idiom je stránkou sémantickou (1997, str. 260), přičemž je třeba rozlišovat jeho tzv. „*idiomatic meaning*“ (význam jako celku) a „*literal meaning*“ (význam každého komponentu zvlášť) (Kavka, 2003, str. 122).

Frazémem chápeme sémanticky nečlenitelný a ustálený celek minimálně dvou slov, z nichž některá nebo žádná v jiném spojení stejným způsobem nefungují (2007, str. 31). Při tomto procesu tak dochází k posunu významu, který se ale častým opakováním zautomatizoval, vykazuje znaky různých anomálií⁵ (oproti pravidelným kombinacím) a případně i metaforičnosti (Karlík-Nekula-Rusínová, 2008, str. 769).

Filipec a Čermák podotýkají, že frazém i jako uzavřená struktura vstupuje do syntagmatických vztahů (Filipec-Čermák, 1985, str. 230). V souvislosti se schopností frazému spojovat se v textu jen s určitými typy pojmenování, se můžeme setkat s pojmem *kolokabilita* (2007, str. 29). Významný vliv má na frazém a idiom *kontext*, který následně ruší jeho polysémii (mnohoznačnost) i rozsah jeho významu. Způsob jeho konkrétního formálního zapojení do kontextu určuje tzv. *valence* (tamtéž). Právě znalost valence ke svému referentu je základní podmínkou pro použití p. (1983, str. 474).⁶

Posledně je také vhodné zmínit Kavku (2003, str. 13), dle kterého je hranice mezi pravidelným jazykem a FI tenká natolik, že výraz nemusí být zaručeně idiomatický ani v okamžiku, kdy naplňuje podmínky idiomatičnosti. To co frazémem a idiomem není, označuje jako tzv. „*free combination*“. Obdobně smýšlejí i Filipec s Čermákem (1985, str. 243) a používají pro ně označení *volné slovní spojení*.

1.3.1 Překladové možnosti

Každý idiom, přestože může vykazovat znaky nepřeložitelnosti, je ve skutečnosti přeložitelný (Filipec-Čermák, 1985, str. 191). Přeložitelnost výrazu vychází z toho, že jej lze cílovému jazyku a jeho prostředí přizpůsobit. V tu chvíli se stane překladem pro daný jazyk pochopitelným. Jak jsme se sami přesvědčili v praktické části, významný podíl na překladu má také kontextové zapojení ve větě. Důležitou roli

⁵ Kombinatorika forem nižšího řádu, která překračuje hranici jazykových pravidel (sémanticky, formálně, gramaticky). Výsledkem je kombinace, která standardně vznikat nemá a nemůže (2007, stránky 25-30).

⁶ Ne vždy je totiž možná realizace formálně tak zřetelně zachycena, např.: *na horách byla zima jako za oltářem* (nelze) (1983, str. 474).

hraje i překladatel. On je ten, který ve finále rozhodne jak výraz zpracovat a jakou překladovou možnost vybrat.

1.3.2 Dělení frazémů a idiomů

V rámci tématu stručně nastíníme dělení ze 3 hledisek. Hledisek, podle kterých lze frazémy a idiomy dělit existuje samozřejmě více, stojí ale na příliš nejednoznačných a obecných základech (2007, str. 44).

- 1) Základně je jako Čermák můžeme rozdělit na: *přirovnání, neslovesné výrazy a výrazy slovesné*. Přirovnání, které je hlavním tématem této práce budeme detailněji rozebírat následně. Co se týče neslovesných výrazů, ty představují zejména – substantiva, adjektiva, zájmena, číslovky, adverbia, předložky a spojky (1998, str 9). Výrazy slovesnými jsou ty, které stojí se slovesem a ve větě plní hlavně povahu přísudku (1994 a, str 9).
- 2) Dalším možným dělením je dle Čermáka a Filipce (1985, strany 209-222) na základě struktury frazému a idiomu: *jednoslovné složeniny, spojení více slovních druhů* s řadou dalších podskupin, *větné frazémy a výrazy, které mají zpětnou vazbu od dalšího účastníka komunikace a výsledkem jsou alespoň dvě promluvy* (např. pozdrav).
- 3) V ne odborném jazyce se setkáváme s dělením na *rčení-úsloví, přísloví, pořekadla, pranostiky, přirovnání, formule a binomiály* (2007, str. 33).

1.3.3 Možnosti modifikace

1.3.3.1 Transformace

Velice často se v rámci modifikace p. setkáváme s tzv. procesem *transformace*, při kterém dochází k „převodu formy, fráze nebo konstrukce v jinou podle strukturálních pravidel.“ (1997, str. 393). Je tomu tak proto, že existuje mnoho různých kontextů, které ne vždy umožní použít základní podobu výrazu (Filipec-Čermák, 1985, str. 223).

Strukturní či gramatická změna se tedy liší vztahem ke kontextu, avšak rezultat zůstane formálně a sémanticky v různém stupni základní bázi podobný (Filipec-Čermák, 1985, str. 223). Při *individuální transformaci*, která ovšem ne vždy je možná,

dochází k proměně vždy jen u jednotlivých frazémů (tamtéž). *Transformaci ustálená*, kdy byl význam nějaké ustálené podoby modifikován po formální stránce, je dána už jako hotová v systému i textu (tamtéž). Z jedné báze může vzniknout i několik transformací např.:

BÁZE: *hledat jehlu v kupě sena* → *jehla v kupě sena* || *hledání jehly v kupě sena*

Filipec a Čermák (1985, strany 224-227) uvádí a dále člení celou řadu transformací. Pro tuto práci není cílem detailně je popisovat v celém rozsahu, proto je stručně vyjmenujeme a pro konkrétnější představu sestavíme 2 příklady.

Ttransformace mezirovinové → členěny na *lexikalizaci* a *kolokalizace* → při kterých se dále rozlišují postupy *nominalizace*, *adjektivizace*, *verbalizace*, *adverbializace* aj.

- (2007, str. 274) příklad lexikalizace - postup nominalizace → báze: dávat chleba → rezultat: chleboďárce

Vnitrorovinové transformace za a) *mezistrukturní* → při kterých se navíc oproti mezirovinovým rozlišuje ještě navíc postup *komparativizace* a za b) *vnitrostrukturní* → členěny na *syntagmatické*, *paradigmatické* (zde jsou rozlišovány ještě postupy *kvantitativní* a *kvalitativní*) a *smíšené*.

- (1985, str. 227) příklad mezisturkutrní transformace - postup komparativizace → báze: polít někoho studenou vodou → rezultat: byl, jako by ho někdo polil studenou vodou (přirovnání)

Transformace aktualizační umožňují jen transformace individuální, jelikož závisí na kontextu frazému. Jedná se o velice rozličnou skupinu, která mimo jiné nabízí i *tvorbu pasiva* či modifikaci *morfologickou*, v jejímž rámci tak lze činit přechody gramatického rázu → osoba, číslo, čas, determinace a komparace, pád, otázka, negace, modus.

1.3.3.2 Varianty

Na druhou stranu je od transformací odlišována modifikace v podobě tzv. *varianty*. Ta je bezkontextová a je obměnou téže jednotky, tedy jen alternací části formy individuálního frazému (Filipec-Čermák, 1985, str. 223). Varianty mají často

i odlišný odstín významu (1983, str. 13), ačkoliv se jedná o „synonymní třídu slov téhož typu“ (str. 470).

Uvedeme si příklad paradigmatické varianty: || utíká || ujíždí || jede || žene se || letí || peláší || atd. → jako s větrem o závod. Hledisko syntagmatické ve variantě umožňuje část frazému i zcela vypustit → (solný) sloup (1983, str. 13). Smíšené varianty nalzáme právě u p. a případné přechody mezi rovinami jsou pokládány již za transformace s ohledem na kontext, nejtypičtěji jde o transformace gramatické (str. 470).

1.4 Idiomatičnost a přirovnání v italštině

Co se italštiny týče, musíme prvně podotknout, že dělení frazémů a idiomů není terminologicky tak striktně pojmenováno jako v češtině. Nebo alespoň ne všechny, především v případě frazémů nevětných. Tímto se i hlouběji zabýval ve své kvalifikační práci jeden italský student profesora Čermáka. Říká, že italští lingvisté sice teoreticky pro účely jejich prací vycházejí z určitého vlastního pojetí a vlastního nadefinování, ale obecně se užívá jedno společné označení, a to hlavně označení „*modo di dire*“ – čili způsob vyjádření, který pod sebe zahrnuje frazémy větné i nevětné (Baldessari, 2006, str. 9).

Lingvistka F. Casadei poukazuje na prozatím celkové nedostatečné prozkoumání oblasti FI (1996, str. 81). I my musíme konstatovat, že prostudované italské materiály k tématu přirovnání neuvádí v podstatě žádné konkrétní poznatky a kritéria.

Ve výkladových slovnících jsme hledali pojmy odpovídající pojmu přirovnání, tedy „*paragone*“ a „*metafora*“ (Baldessari, 2006, str. 9) ale i „*similitudine*“, „*comparazione*“, „*confronto*“. Nalezli jsme jen široce obecné definice, např. z bloku tzv. „*sfumatore di significato*“ → „La similitudine consiste nel paragonare concetti, immagini o cose sulla base di uno o più caratteri comuni.“ (Zingarelli, 2008, str. 1578). „La metafora si basa sulla sostituzione di una parola o di una frase con un'altra, in base a un rapporto di analogia tra loro esistente.“ (tamtéž, str. 2128).

Můžeme ale uvést italské pojetí idiomatičnosti a definici pojmu „*idiomatický výraz*“ na základě publikací F. Casadei. Nejzákladnější definice uvádí, že se jedná o konveční výrazy jazyka (minimálně o 2 komponentech), charakteristické tím, že jejich význam nelze odvodit významu z jednotlivých složek výrazu, na rozdíl od významu doslovného, tzv. nekompozicionálnost (1995, str. 335-336). Dalšími znaky

idiomatického výrazu je *ustálenost* (výraz lze jen minimálně nebo vůbec modifikovat) a *dostatečně rozšířené používání* (výraz tedy není idiomatický, kdy je používán jen malou skupinou mluvčích, například v rámci rodiny) (1996, str. 13). A dále také podotýká následující: „La distinzione tra frasi libere e idiomatiche si basa sulla possibilità di commutazione degli elementi nominali.“ (str. 82).

2 PŘIROVNÁNÍ

2.1 Definice přirovnání

Již úvodem můžeme konstatovat, že pro české přirovnání⁷ v zásadě nenalezneme žádnou pevně ukotvenou definici. Porovnávali jsme několik textů a dospěli jsme k tomu, že výklady vztahující se k hlavní podstatě p. se nicméně vzájemně nevylučují, jsou případně doplněny o některé detaily, respektive další charakteristiky.

Podle Čermákovo základního popisu je p. „příměr, opisný výraz n. pojmenování založené na explicitně vyjádřené podobnosti“⁸ (1997, str. 375). Na tomto se shoduje i Bečka. Dodává navíc, že p. není prostředkem přesného výrazu, nýbrž jen přibližným nástrojem (1992, str. 131). Má ale takové výrazové možnosti, které ostatní pojmenovávací prostředky ve stejné míře nemají (tamtéž). Filipec a Čermák hovoří také o tom, že obvykle existuje i charakteristika formální, čímž je komparátor (*nejčastěji jak, jako*⁹) (Filipec-Čermák, 1985, str. 242).

Encyklopedický slovník češtiny v samotném úvodu vymezuje p. zpravidla na kolokační frazém, na propoziční jen velice zřídka (Karlík-Nekula-Pleskalová, 2002, Čermák-Přirovnání, str. 356). Zmiňme také NESČ, který jako prvotní informaci vyzdvihuje syntakticko-sémantickou jazykovou strukturu, která vznikne právě na základě vyjádření podobnosti (Karlík-Nekula-Pleskalová, 2016, Čermák - Přirovnání, str. 1486-1487).¹⁰

⁷ Dále značíme zkratkou p. (pro všechny formy skloňování).

⁸ Podobnost je úhrnem stejných a rozdílných rysů, kdy podíl stejných rysů převažuje nebo je zdůrazněn (1983, str. 466). Navazujícími kritérii jsou stejnost a různost. Podobnost má ale svým způsobem neurčitou a mnohdy vůbec ne přímočarou podobu, např.: *má hlad jako vlk – jak velký hlad má takový vlk?* (str. 473).

⁹ V naší práci je při excerpce dat existence komparátoru podmínkou.

¹⁰ V souvislosti s tímto také podotýkáme, že podobnost je ve všech svých rozličných formách vnímána jako jeden ze základních sémantických vztahů (1983, str. 464). Rozličnými formami podobnosti se rozumí spontánní a ontogenezní napodobování při učení se jazyka, ale i sémiotické vztahy a vzájemné poměry denonátů jako je synonymie a homonymie (tamtéž).

V rozvinutější definici autoři p. vnímají jako „ustálené a idiomatické pojmenování sloužící k označení a hodnocení (především) podobnostního vztahu mezi jménem (substantivem), určeným v konkrétním kontextu, a předem daným modelem“ (1983, str. 466).

2.2 Dělení přirovnání

2.2.1 Přirovnání ustálená a neustálená

V této podkapitole částečně navazujeme a odkazujeme se na poslední výše interpretovanou definici, kde se hovoří o ustálenosti. V této souvislosti jsme totiž při snaze učinit rozdělení českého p. narazili v některých bodech na zajímavé a diskutabilní aspekty.

Totíž Čermák poměrně složitou kombinovanou cestou rozlišuje mnohé formy p., respektive formy pojmenování skutečnosti: (1) *specifické*, (2) *nespecifické*, (3) *přímé*, (4) *nepřímé*, (5) *konkrétní*, (6) *metaforické* (1983, str. 464). Není ale bohužel zcela jednoznačné, zda se jedná o dělení na samostatné kategorie nebo jde o bližší popis vlastností p. (7) *ustáleného* a (8) *neustáleného* (tamtéž). K tomuto východisku se však přikláníme více a následně je tak budeme dělit, primárně tedy jen na dva druhy.

(1) *Ustálená* p. jsou výsledkem nepřímého jazykového pojmenování, přičemž se nemusí jednat o konkrétní či doslovnou podobnost s vybraným vzorem (tamtéž, str. 464-465). Vznikají na základě metaforického (čili přeneseného) pojmenování v širokém (čili nekonkrétním) smyslu (str. 465). V rámci procesu nepřímého jazykového pojmenování p. konkrétní ale více či méně i může být, např. *je tlustý jako sud*.¹¹ Je zde ale tendence i potencionálnost přecházet do pojmenování přeneseného, protože *člověk tlustý jako sud* není zpravidla doslova tak tlustý (tamtéž).

(2) *Neustálená*¹² nejsou stabilním systémovým prostředkem normalizovaným jako celek. Formální použití komparátorů (slov jako jsou - *podobný*, *vypadat*, *zdát se*, *tvářit se jako* apod.) je sice typické, ale mluvčí si pro daný moment dále sám zvolí, jakým vzorem podobnost vystihne (tamtéž). Pro srovnání (tamtéž):

¹¹ Pro srovnání uvádíme příklad nepřímého pojmenování metaforického: *letí jako namydlený blesk*.

¹² Ta jsou popisována jako nespecifické, přímé a konkrétní.

*neustálené p.*¹³ → *ten kámen vypadá jako vejce*

ustálené p. → *podobají se jako vejce vejci*

Drobné úskalí spatřujeme i v tom, že Čermák současně defacto i striktně *p.* vyděluje a vymezuje jen na ta, která jsou jednotkou FI, což není naprosto jakékoliv vyjádření podobnosti, nýbrž jen to, které považujeme za *p. ustálené*=*komparace*, např. *vypadá, jako by mu z oka vypadl* (1983, str. 465). Z hlediska FI je toto tvrzení jistě logické, otázkou ale zůstává, do jaké míry je pro naši empirickou část práce Čermákovo stanovisko závazné. Vždyť ustálenost podkládá jen tím, že ji „lze registrovat ve slovníku, učit se od druhých apod.“ (tamtéž). Domníváme se, že v praxi není možné zcela jasně určit hranici mezi tím co je a není ustálené.

Excerpce našich dat je sice založena na frekvenci výskytu, nemůžeme ale s naprostou jistotou říci, že ta s nejvyšším počtem výskytů jsou skutečně *p. ustálená*. Je to na základě počtu výskytů jen předpokladem. Navíc to, co je ustálené pro jeden jazyk nutně nemusí platit pro jiný. Např. *p. bello come il sole* (s existující definicí v italském výkladovém slovníku a vyskytující se v ItWaCu 213x) v cílovém jazyce žádný ustálený výraz nemá. Naopak *p. magro come uno scheletro* (v ItWaCu vyskytující se pouze 2x) Sčfi. jako ustálené *p.* obsahuje (*hubený jako kostlivec*).

2.2.2 Přirovnání jako stylistický prostředek

Na *p.* můžeme nahlížet i z jiného úhlu pohledu. Ze stylistického hlediska, přičemž i zde se vychází z nejrůznějších forem podobnosti (*barva, tvar, vlastnost, účinek, činnost, velikost* atd.) (Bečka, 1992, str. 130) je dělíme způsobem následujícím.

(1) *Názorná*, která popisují skutečnost a vznikají většinou nově pro každý případ a situaci originálně, např.: silnice se místy táhla rovinou *jako prut*, místy *šnekovitě* se zahýbala... (str. 131). Pro komplikovanost jevu mohou být tak široce rozvinuta, až se z nich stává souvislý text, např.: *...jako by je stavitel musil přitesat, aby držely lépe pohromadě...* (str. 131-132).

Oproti tomu stojí (2) *intenzifikační*¹⁴ *p.*, která mají sklon naopak se ustalovat, fungují spíše symbolicky a mnohdy ani nerozumíme, z jakého důvodu je podobnost

¹³ Setkáváme se v tomto kontextu i s označením *neustálené přirovnání pravidelného jazyka*, jež doslovně popisují stav skutečnosti (srovnání: *je vysoký jako náš Honza X* ustálené - *je vysoký jako hora*) (Čermák, Hladká, 2017, Přirovnání). Zároveň pro tyto případy tak musíme vyloučit i úvodní Bečkovu pojetí *p.*, kdy je označuje jen jako přibližné.

vyjádřena zrovna daným způsobem, např.: *zpcený jako myš* (str. 133). Mají poměrně jednoduchou formu a doprovází je spojka *jako*, *jak* nebo větné p. *jako když*, *jako by*, *jako kdyby*, např.: *pilný jako včelička* (tamtéž, str. 133). Substantivum obvykle nebývá dále rozvinuto, případně jen jednoduchou determinací, např.: *chudý jako kostelní myš* (tamtéž). Pro větná p. je kromě stručnosti charakteristické i užití podmětu většinou ve 3. os. singuláru a umístění slovesa na konec, např.: ..., *jako když bičem práská* (tamtéž). P. tohoto typu může mít vedle potřeby něco pojmenovat i doprovodné citové zbarvení či hodnotící platnost a v negativním použití dokonce zesiluje až do vulgarismu, např.: *pitomý jako patník* (str. 132). Má své využití i pro zesílení záporu, např.: ...tvoje pochvala mě těší *jako v polévce chlupe* (str. 133). Neposledně uveďme, že i jeho vynechání tzv. „přirovnání bez přirovnání“ může splnit svůj intenzifikační účel, např.: *Tvářil se jako...nevím co* (tamtéž). S touto skupinou se setkáváme zejména v lidové a slangové řeči (tamtéž).

Jakoby mimo od uvedených druhů p. stojí skupina (3) *výrazově expresivní* (str. 133). Je pro svou estetickou působivost typická pro umělecký styl. Tato skupina je specifická tím, že už v ní i může být obsažena názornost a intenzita, ale přesto strhne pozornost od svého základu mnohem více na celkový obraz. Jejím cílem je náladovým a citovým laděním umocnit právě výrazovou expresivitu, přičemž tak čtenáři umožní hlouběji a jinak-nově jeho představu procítit, např.:...*člověk zanedbatelný jako čtvrté místo za desetinnou tečkou* (str. 134).

2.2.3 Přirovnání dle obsazení komponentů

Nerozvinutá (dvoučlenná) ustálená p. bychom dle Čermáka mohli třídit i podle jejich obsahové struktury. Její součástí je kromě formální stránky i stránka významová.

Co se sémantického hlediska týče, jsou obsazována slova monosémní (a to nejčastěji na straně pravé), i polysémní (a to nejčastěji na straně levé) i slova širokého kategoriálního významu (taktéž na levé straně) (1983, str. 470-471).

Formálně Čermák pracuje s podmínkou existence komparátoru (k) a uvádí, že od něj na straně levé i pravé mohou stát slovní druhy autosémantické, jimiž jsou *substantiva* (S), *adjektiva* (A), *verba* (V), *adverbia* (ADV) (str. 466-457). Protože

¹⁴ Tento pojem souvisí s intenzitou výrazu (nejen u p.). Výběr výrazu má totiž trefně vyjádřit obsah pojmenovávaného jevu, ale i míru tohoto obsahu (Bečka, 1992, str. 107). Pro vyjádření rozdílu intenzity bývá výraz provázen i různými druhy expresivity (str. 108), např.: „*rozumí tomu jako koza petrželi*“ (str. 111).

p. stojí většinou v rovině kolokací, slovních spojení nevětné povahy (str. 486), teoreticky vyplývá, že se naskýtá velká škála eventuálních kombinačních možností. Na jednoduché rovnici tak lze sice potencionálně teoreticky vyvodit 16 typů p., ale na základě provedené analýzy kolokací jsme vyloučili kombinační možnosti A-komparátor-V a A-komparátor-ADV a dospěli tak k číslu minimálně 14 (str. 486-487).

Podotýkáme minimálně, protože pracujeme jen se základními jednoduchými kombinacemi. V čísle pochopitelně nejsou zahrnuty „možné obecné strukturní subtypy daných substitucí¹⁵ nebo kvalifikování, rozvinutí základních komponentů, tj. jejich obohacení o komponenty další a explicitní vyjádření vztahu mezi nimi“ (tamtéž). Vznikaly by tak mnohé další konstrukce, např. *V-AkS (být lehký jako pírkó)* (2007, str. 50). Zároveň nám sem ale vstupují i propozice¹⁶ a tak se počet možných konstrukcí i na tomto základě mnohonásobně zvyšuje, např.: *(S)-V-ADVkS (je to tam zatažené jako pytel)* (tamtéž).

Co se českého p. týče, prakticky se nejčastěji setkáváme se strukturou, ve které na levé straně stojí V nebo A.¹⁷ Navíc A může být kvalifikováno a v kombinaci doprovázeno V (nejčastěji být). Na straně pravé¹⁸ bývá substantivizované A nebo S, které může být taktéž kvalifikováno a je doplněno o ADV.

My se nicméně v praktické části budeme zabývat jen jedním typem p. a to (V)-AkS, např.: *(být) lehký jako pírkó*, případně i v italštině možné propozici S-V-AkS, např.: *voda je teplá jako kafe* (2007, stránky 49-50).

2.3 Syntaktická stavba přirovnání

P. lexikálně, morfologicky i svým slovosledem chápeme jako ustálený víceslovný frazém (1983, str. 475) a pracujeme s ním tedy jako s formálně, funkčně i sémanticky nerozlučitelným celkem (str. 473). Je tedy bezpředmětné zkoumat konkrétní úlohu a význam každého komponentu jednotlivě (tamtéž). Dle syntaktické

¹⁵ Substitute (převážně S na pravé straně) zájmenem či číslovkou, např.: *je jak náš, je jako zda dva nic*.

¹⁶ Propozice je vyjádření ve větě, aby tak ale p. mohlo fungovat, musí být kontextem doplněny všechny povinné členy (1983, str. 484).

¹⁷ Příklad: V - *pít jako duha*, A - *lehký jako pírkó*

¹⁸ Příklad: *škrábat jako kocour* - S, *hrát jako ponocný* - SA

skladby (**levá strana ← komparátor → pravá strana**)¹⁹ můžeme ale určit sémantiku jako útvaru obecně a charakterizovat jej jako „idiom, který explicitně označuje vztah podobnosti mezi referentem, kontextově doplňovaným, a modelem, který je součástí tohoto idiomu.“ (2007, stránky 48-49).²⁰ Sémantickou strukturu p. a vztah mezi jednotlivými členy lze stručně znázornit takto:

/Kd/ ← R ← (Tk) ← k → Kt například: **/Hrnc/ je (děravý) jako cedník** (str. 49)

Komparandum (Kd) je „člen připodobněný na základě společného znaku (tertium comparationis) ke komparátu“. (Karlík-Nekula-Pleskalová, 2016). Je závislý na kontextu, a proto jej nelze vymezit jinak než jako určitou třídu obecně (1983, str. 474). V češtině jsou tímto členem především aspekty týkající se člověka případně také zvířete (tamtéž). Právě k němu se vlastní p. jako specifikující predikát vztahuje, představuje pro účastníka komunikace něco nejasného a nenormalizovaného a ozřejmuje se až po připodobnění se známým komparátem (tamtéž).

Relátor (R) je ustáleným prvkem levé strany, připouští se ale i jeho vypuštění a to u ustálených transformací, kde Kd je blíže specifikováno, např.: *chlap jako hora* (str. 476-477). R na sebe obvykle bere podobu slovesa různé kategoriální platnosti (zvl. *být, mít, dělat, podobat se, vypadat, tvářit se, připadat si, cítit se*) přičemž i nepřímo naznačuje druh vztahu podobnosti (zda se týká člověka nebo je neutralizovaný atd.) (str. 477). Někdy je jeho úloha ale i jen formální povahy a to pokud význam výrazu leží na jednoznačném komparátu, např. *je to jako pířko* (tamtéž).

Tertium comparationis (Tk) je „společný znak Kd a komparáta, na jehož základě se mezi nimi vytváří vztah podobnosti“ (Karlík-Nekula-Pleskalová, 2016). Ne vždy je však lexikálně vyjádřený, např. *být (velký) jako slon* (1983, str. 482). Jeho úkolem je konkretizace a současně i do jisté míry metaforizace²¹ stejných rysů, např.: *být tlustý jako sud*. (str. 477). Je-li vyjádřen, bývá jako V nebo A, ale ne vždy je vyčten přímo explicitně, např.: *jsou jako siamská dvojčata* (nevíme, zda jsou si podobní vzhledem nebo chováním atd.) (str. 482). Někdy má dokonce schopnost splývat s R a to když je vyjádřen V, např.: *spát jako dub*, kde spát nahradilo tvar R+Tk *být spící* (str. 477).

¹⁹ Povaha levé strany umožňuje výběr z širšího pásma významu a pravá zas nabízí stírání významu (1983, str. 470).

²⁰ Vyjádření podobnosti může být vyjádřeno ale i implicitně či neustáleným způsobem, např. *sněhobílý, mluví nepřátelsky*.

²¹ Podotýkáme jen do jisté míry, jelikož metafora se vyznačuje hlavně nevyjádřeností, p. samo ale vyjadřuje podobností vztah. Malé procento případů, kde význam není zřejmý hned, však existuje, např. *je těžký jako hrom* (1983, str. 482).

Vztah podobnosti²² mezi Kd a komparátem vyjadřuje *komparátor* (k) (Karlík-Nekula-Pleskalová, 2016). Nejčastěji jím je *jak, jako* (1983, str. 468). Vztah mezi jednotlivými členy ale může být kvalifikován ještě dalším relačním členem a utvořit tak varianty, např.: *jako když, jako by, jako že* (tamtéž). Tam, kde má připodobnění paralelní vztah ještě i k v systému standardizovanému vyjádření účinku či způsobu atd., nalézáme *komparátory specifické*²³, jimiž mohou být – *až, že by, co, div, jen, než*, apod. (str. 480). V takovém případě je komparátum fázově posunuté (z děje do rezultátu), ale jakoby totožné s komparandem (str. 479). V p. je k jediným formálním znakem (tamtéž) a proto ztratí-li tento znak, může v tomto kontextu přejít do jiné oblasti FI (str. 480). Na druhou stranu ale, ani výskyt k ve výrazu nemusí zcela zaručit, že p. nezasahuje jinam a to nejčastěji do přísloví (tamtéž).

Posledně se budeme zabývat *komparátem* (Kt). Jde o „zobecněný a obvykle známý model určité vlastnosti, typu činnosti, entity apod.“ (Karlík-Nekula-Pleskalová, 2016). Nejčastěji jde o konkrétní předmět (2007, str. 49). Kt může být vyjádřen nejen jedním slovem, nýbrž i víceslovně či větně (1983, str. 481). P. je možné zesílit ironií čili vyjádřením kontrastu s Tk právě skrze složené Kt, např.: *je mu milý jako hřebík v patě* (str. 482). Není vyloučeno ani připodobnění na základě opozitního vztahu, např.: *jsou jako noc a den* (tamtéž). Kromě pravidelných výrazů jazyka se setkáváme i s výrazy monokolokabilní rázu, např.: *řádit jako černá ruka* (str. 481).

3 EMPIRICKÁ ČÁST

V této části prvně stanovíme konkrétní okruh v rámci zadané struktury, který budeme posléze analyzovat v translatologické části. Dále se budeme zabývat specifiky vymezeného okruhu. Následně představíme metodiku práce a poté přistoupíme k samotné translatologické analýze.

²² Nejčastěji jde o vztah kvantity, kvality, ale i fonetický, např.: *je vedla jak ta jedle* (1983, str. 482). Vztah lze doprovázet i intenzifikací, např.: *vždyť je ta polévka studená jako led* (str. 485).

²³ Konkrétní vyjádření se specifickými komparátory: *smál se, až se za břicho popadal, má uši, že by tam moh brambory sázet, utíká, co mu nohy stačí, kouká, div si oči nevykouká, udělá to jen to hvízdne/než bys řek švec* (1983, stránky 479-480).

V textu používáme následující zkratky: Sčfi. – Slovník české frazeologie a idiomatiky (Svazek Přirovnání),²⁴ j. – jak, jako,²⁵ A – adjektivum, V – verbum, p. – přirovnání.

3.1 STRUKTURA „ADJ-COME-N“

Pro italštinu je nezbytné zohledňovat také determinanty. To znamená, že výsledkem excerptce dat by mohlo být p. se členem *nulovým, určitým, neurčitým, dělivým* a případně i jiné typy determinantů jako *přivlastňovací zájmena* a *číslovky*. My jsme pro naši práci určili, že se budeme věnovat p., ve kterém před substantivem stojí člen určitý či neurčitý.

3.1.1 Varianty

Nezabýváme se variantností *come*, v naší struktuře je komponentem neměnným a je od ní navíc neoddělitelný. Lze ale uvažovat nad variantami obou stran od této spojky. Např. *buono come un agnellino/mite come un agnellino* (paradigmatická varianta levé strany), *dolce come il miele/dolce come lo zucchero* (varianty strany pravé). Narazili jsme i na variantnost členu substantiva, ale jen velmi zřídka. Vždy jsme v takovém případě vybrali člen, který byl uveden v italském slovníku nebo ten, který v ItWaCu převažoval. Užití členu každopádně nemělo na význam přirovnání vliv, k čemuž jsme dospěli na základě prostudování konkrétních vzorků a kontextů.²⁶ Je tedy možné, že se jedná o špatné užití účastníků komunikace, např.: *affilato come una/la lama, veloce come un/il lampo*.

3.1.2 Struktura idiomu a gramatické transformace

Formální stavbu zadané struktury jsme syntakticky rozdělili a nad jednotlivými komponenty uvažovali jako nad dvěma samostatnými větnými členy, tedy 1) *adjektivum* a 2) *come+substantivum*.

²⁴ Pro všechny formy skloňování.

²⁵ Zkratku *j.* uvádíme jen v rámci navrženého překladu (nikoliv v souvislém textu) a představuje *jak i jako* (někdy oboje, někdy jen *jak* nebo jen *jako*) (1983, str. 14).

²⁶ Kromě případu *duro come la pietra/il sasso x duro come una pietra/un sasso*.

Adjektivum v dané struktuře funguje především jako *přívlastek shodný* (váže-li se na substantivum) nebo jako *jmenná část přísudku* (stojí-li za verbem *essere*, *diventare*) a nebo je *doplňkem* vázajícím se na plnovýznamové verbum.²⁷

Představuje komponent, se kterým lze po většině případů gramaticky manipulovat neomezeně. To znamená, že u tvaru A je zohledňováno komparandum, respektive jeho rod a číslo, například *bello* → *belli* // *bella* → *belle* nebo *sottile* → *sottili*). Jsou ale i taková, u nichž je tato možnost omezena v osobě, např. p. *bella come una principessa*. To je pochopitelně dáno platností komparáta jen pro ženský rod. Pro rod mužský je pouhá změna koncovky A nedostačující, mění se i tvar komparáta → *bello come un principe*.

Come + *substantivum* se pojí na větný člen první a v dané struktuře funguje jako *příslovečné určení míry* nebo *způsobu*.

Rod substantiva není závislý na A, ačkoliv se na něj váže. Je samostatným výrazem s rodem již předem daným. Výjimkou jsou samozřejmě případy, kde jsou možné oba rody (*un gatto/una gatta*, *un volpe/una volpe*). U takových je v italštině rod substantiva zohledňován.²⁸ I přesto, že komparandum může být v plurálu, manipulace s číslem komparáta je u některých substantiv s jedním rodem zcela nemožná (např. *liscio come l'olio*) a u některých naopak přípustná (např. *sano come un pesce*).²⁹

Manipulaci s kategorií sloves zadaná struktura nevylučuje. To znamená, že v rámci času je možné užít čas přítomný a minulý. Po gramatické stránce by byl správný i čas budoucí, s ním jsme ale setkali jen vzácně. V rámci způsobu je ve vzorích v ItWaCu uskutečňován nejvíce způsob oznamovací, velmi málo rozkazovací a podmiňovací, konjunktiv vůbec. Správné by bylo i užití interogativu či negace, to se ale u vzorků v ItWaCu vyskytuje naprosto zanedbatelně. Setkali jsme se s rodem činným i trpným (v oznamovacím způsobu), realizovatelný je vid dokonavý i nedokonavý.

²⁷ Stojí-li za slovesy jinými, chápeme celý výraz jako vyjádření způsobu, respektive jako ADV, která korpus nedokázal od A rozlišit (např. *andare liscio come l'olio*). Prolínají se nicméně skrz naši strukturu, a proto jsme se v několika málo případech pro kompletnost možností překladu zabývali.

²⁸ Je u nich tedy s ohledem na plurál comparanda připuštěna i manipulace s číslem a také se členem. Ten často přechází na člen nulový nebo dělivý.

²⁹ I v těchto případech často dochází k přechodu členu na člen nulový či dělivý (např. *felici come bambini*).

3.1.3 Motivace

Motivovanost idiomu je založena na vztahu sémantiky vstupní (komponentů) a výstupní (idiomu) (1985, str. 191). Pro přiblížení motivovanosti p. v rámci zadané struktury uvedeme několik typů vztahů, na které jsme narazili nejčastěji.³⁰

Motivační vztah *deanimalizace*, kdy prostřednictvím zvířete pojmenováváme člověka nebo abstraktní věc (tamtéž), např. *forte come un toro*.

Dále vztah *antropomorfizace*, kdy skrze věc či zvíře pojmenováváme člověka (tamtéž), např. *piatto come una tavola* nebo opět *forte come un toro*.³¹

Do jisté míry lze hovořit i o vztahu *dekonretizace*, kdy konkrétní věc přejde do abstraktního pojetí (tamtéž). Čermák uvádí příklad *tvrdý oříšek (těžký problém)*, což není příkladem přímo naší struktury. V naší struktuře by byl takový typ závislý na abstraktním komparandu, např. *il problema grande come una casa*.³²

3.2 METODOLOGICKÝ POSTUP

3.2.1 Nástroje

Úvodem představíme nástroje, se kterými bylo nezbytné pracovat. Charakterizujeme stručně je samotné, ale především jejich zúčastnění a roli v naší práci.

V obecnosti jsme vycházeli z projektu *Český národní korpus* založeného roku 1994 profesorem Františkem Čermákem. Díky tomuto projektu, který je shromaždištěm obrovského množství reálných a původních textů³³ přirozeného jazyka, jsme mohli současně pracovat hned s několika lingvistickými korpusy. Právě tento projekt je zaštiťuje a je možné je bezplatně používat přes rozhraní KonText. Čerpali jsme z jejich rozsáhlé databáze a výsledky našeho výzkumu jsou doložitelné právě pro autentičnost materiálu a zobrazení v reálném kontextu.

Pro excerpci vzorků italských p. odpovídající zadané struktuře jsme použili italský korpus *ItWaC*. Díky nástroji TreeTagger dokáže mimo jiné zobrazovat slova

³⁰ Není tedy vyčerpávajícím výčtem všech možných typů, to by vyžadovalo zvláštní analýzu nad rámec této práce.

³¹ Může docházet k prolínání postupů.

³² Vlastní příklad.

³³ Psané i mluvené, v naší práci vycházíme jen z textů psaných.

v *lemmatizované podobě* (ve slovníkové základní podobě) a také rozlišovat a oddělovat tak od sebe jednotlivé slovní druhy.

Dalším pro naši práci užitečným korpusem se stal cizojazyčný paralelní *korpus InterCorp (verze 10)* obsahující originály textů a jejich překlady. Byl nápomocný při hledání vhodných protějšků pro češtinu, nicméně ne vždy hledaný výraz obsahoval.

Dále jsme pro zjišťování frekvence výskytů výrazů potřebovali i korpus synchronního jazyka. Využívali jsme *korpus SYN (verze 6)* a to nejen jako prostředek pro určení četnosti výskytů konkrétního výrazu, ale i jako zjištění, zda se určité slovní spojení prakticky užívá, respektive zda uvažovaná kombinace v SYNu existuje. To znamená, že jsme na jeho základě hodnotili, zda bychom mohli alespoň teoreticky připustit námi navržený doslovný překlad.³⁴

K získání vhodných překladů neodmyslitelně patří také slovníky. Především jsme vycházeli ze slovníku *Dizionario dei Modi di dire della lingua italiana*, jehož autorkou je Monica Quartu a je dostupný online.³⁵ Je-li k p. nějaká definice, ve většině případů jí také uvádíme nebo se o její existenci alespoň zmiňujeme. Pokud jsme zde nenalezli význam p. jako celku, dopomohli jsme si slovníkem *Grande dizionario italiano* od autora Aldo Gabrielli, taktéž dostupného online³⁶ a to v případech, kdy jsme potřebovali více ozřejmit význam alespoň jednoho slova uvnitř p. Ten případně někdy uvádí i figurativní přenesený význam slova. Nejdůležitější je pro naši analýzu *Slovník české frazeologie a idiomatiky (Svazek Přirovnání)* od Františka Čermáka, do kterého jsme při překladu nahlíželi vždy (případně z něj i vybrali vhodný výraz jako překlad) a s nímž jsme také porovnávali italské pojetí (na základě definice ze slovníku či konkrétního užití ve větě v ItWaCu) s pojetím českým. V několika případech zmiňujeme i zajímavé překlady získané přes třetí jazyk z korpusu *InterCorp english*.

3.2.2 Metodika práce

Prvním krokem bylo zadání patřičného vzorku do korpusu ItWaC s ohledem na to, co jsme stanovili již úvodem empirické části, tedy že budeme zkoumat p.s determinantem. Základní dotaz vypadal následovně:

³⁴ Zejména v případech, kdy jsme hledaný výraz nenalezli v InterCorpu ani ve Sčfi.

³⁵ <http://dizionari.corriere.it/dizionario-modi-di-dire/>

³⁶ <http://www.grandidizionari.it/Dizionario-Italiano.aspx?idD=1>

[tag="ADJ"][lemma="come"]][tag="NOUN"].³⁷

Na základě tohoto vzorku se vyexcerpovalo přes 77 000 výrazů a to v pořadí od největší po nejmenší počet výskytů. Následně bylo nutné je v podstatě ručně projít a vyloučit z nich výrazy pro naši analýzu nehodící se a to i přes jejich vyšší frekventovanost (např.: *fondamentale come la libertà* (38x), *forte come un tempo* (19x) a mnohé další). Celkově jsme se nakonec zaobírali **266 výrazy**.

Uvažovali jsme, jakým způsobem bude nejlepší postupovat. Zda postupně překládat každé jednotlivé p. izolovaně nebo přistoupit k určitému logickému navazování a uvést je tak do širšího obrazu. Toto se ukázalo jako postup složitější a časově náročnější, ale z hlediska přínosu se domníváme, že je pro komplexnost a propojenost vhodnější.

Zvolili jsme proto metodiku řazení do skupin a to podle adjektiv. P. jsme sice začali analyzovat postupně od těch s největším počtem výskytů, ale na základě členu levé strany (*adjektiva*) jsme si souběžně vyexcerpovali další seznam p. vyskytujících se s tím samým A. V převážné většině případů tak bylo možné zkoumat variantnost pravé strany uvnitř italského p. Druhotný dotaz v ItWaCu vypadal tedy například takto:

[lemma="chiaro"][lemma="come"]][tag="NOUN"].

Tento postup nám umožnil p. seřadit do konkrétních **54 okruhů**. Zavedl nás také i k p. s malým či dokonce zanedbatelným počtem výskytů. Lze říci, že se v práci někdy můžeme zabývat i p. neustálenými, bylo ale zajímavé i přesto jejich překladové možnosti zkoumat.

Vedlejším přínosem naší práce je také možnost pozorovat variantnost a vyšší frekvence nejen pravé strany uvnitř italského p., ale i strany levé, např.: *veloce come il vento* (87x) oproti *rapido come il vento* (10).

Každé italské p. vybrané způsobem výše popsaným, jsme následně podrobili analýze. Ta se skládala z několika kroků, přičemž jejich pořadí bylo zvoleno dle potřeby, případně ani pro nekomplikovanost výrazu nebylo nutné dodržet kroky všechny. Následující body, kromě InterCorpu, který jsme použili vždy, tedy nepředstavují pořadí nebo kroky striktní:

- italský slovník
- Slovník české frazeologie a idiomatiky (Svazek Přirovnání)³⁸

³⁷ „ADJ“ představuje adjektiva, „come“ představuje neměnný komponent, [] představuje determinant určitý i neurčitý, „NOUN“ představuje substantiva.

- konkrétní vzorky a kontexty v ItWaCu (*pokud se výraz objevil i v jiném významu, hledali jsme i další překlady*)
- InterCorp (*navrhované překlady*)³⁹
- SYN (*počet výskytů, ověření existence výrazu při doslovném překladu*)

Každé zrovna řešené italské p. považujeme v tu chvíli za p. výchozí a značíme ho **TUČNÝMI VELKÝMI PÍSMENY**. V závorce následuje počet výskytů dle ItWaCu.

- Překlad, který je zároveň ustáleným p. ze Sčfi. uvádíme (pro úplnost v celém slovníkovém tvaru) *tučně kurzívou* a z toho podtržená část je překladem odpovídající p. výchozímu. Část podtržená přerušovaně představuje kolokaci.⁴⁰
- Překlad navrhovaný InterCorpem je značen podtrženě kurzívou.
- Překlad, který navrhuje na základě kombinačních možností v SYNu je značen jen *kurzívou*.
- Konkrétní příklady textů, kontextů, překladů apod. jsou značeny *kurzívou* a z toho část podtržená tečkovaně značí zkoumaný výraz.

P. jsme ve výsledku rozdělili do očíslovaných sekcí dle přídavných jmen. Seřazení sekcí je v zásadě abecední. V případech, kdy na A významově navazuje ještě A další, uvádíme je společně jako skupinu A v rámci jedné sekce.⁴¹ Uvnitř sekce je řazení jednotlivých p. dáno spíše posloupností podle souvislostí, které při translatologickém zpracování vplynuly.

U překladů, nabízí-li se pro jeden význam p. více možností, uvádíme pod čáru ve většině případů i frekvence jejich výskytů z korpusu SYN, což umožňuje vidět jejich skutečné užívání v praxi.

³⁸ Značíme zkratkou Sčfi.

³⁹ Překlad z korpusu InterCorp neuvádíme v případě, je-li v souladu s tím již navrženým.

⁴⁰ Např.: *být° (chladný) i. led/ledově chladný* nebo (*být*) *rudý/červený i. (vlčí) mák* (→ ° značí morfologicky obměnitelný komponent, () vypuštěnou syntagmatickou variantu (1983, str. 12).

⁴¹ **Výčet všech takových sekcí:** 3. bianco+candido+pallido, 5. blu+azzurro, 7. buono+docile+mite, 15. felice+contento, 20. furbo+viscido+astuto, 24. grande+grosso+lungo, 25. chiaro+limpido+puro, 26. immobile+solido, 29. liscio+morbido, 32. muto+zitto+silenzioso, 33. nero+scuro, 40. puntuale+preciso, 49. tagliente+affilato, 50. tenero+morbido, 53. vecchio+antico, 54. veloce+rapido.

3.3 TRANSLATOLOGICKÁ ČÁST

Při překladu do češtiny jsme zkoumali několik věcí zároveň a bylo nutné daná p. rozebrat syntakticky i sémanticky. Analyzujeme, zda byla dodržena ekvivalence s výchozím p., zda je dodržena zadaná struktura a zda jsme získali překlad v podobě ustáleného českého p. ze Sčfi. Překlad samozřejmě ne vždy naplňoval všechna tato kritéria současně, ale díky tomu jsme mohli pro dané p. poskytnout i více překladových možností. V překladech tedy sledujeme a průběžně komentujeme právě tyto 3 aspekty.

Dalším podstatným kritériem pro návrh překladu bylo také to, zda dokáže adekvátně pokrýt konkrétní vzorky v ItWaCu. Pozorujeme tedy i kontextové zapojení a v případě, že jsme narazili na nějakou anomálii, pokusili jsme se vybrat překlad jiný s ohledem právě na povahu okolního textu.⁴²

Díky tomu, že sledujeme i české a italské pojetí uvedené ve výkladových slovnících, lze také hodnotit dodržování předepsaného užívání s ohledem na kontext či okolnost. Na neshody jsme narazili např. u p. *grande come una casa* nebo *nero come la pece*.⁴³

1. AGILE

Idiomatickým překladem p. **AGILE COME UN GATTO (11)** → „*molto agile*“ (M.Quartu, 2012) získáme ustálené p. – *(být°) mrštný j. kočka/mrštně j. kočka/kočičí mrštnost*⁴⁴ (*pohybovat se bez námahy, být pružný, obratný* apod.) (1983, str. 158).

Doslovně lze překládat také p. **AGILE COME UNA SCIMMIA (8)**, přičemž tak získáme výraz ze Sčfi. – *být° mrštný j. opice/mrštně j. opice/opičí mrštnost*⁴⁵ („*obvykle při obtížném pohybu vzhůru nebo nahoře*“) (1983, str. 243).

Rovněž i pro p. **AGILE COME UNO SCOIATTOLO (2)** existuje v cílovém jazyce ustálený výraz – *být° čiperný/mrštný j. veverka*⁴⁶ („*hravě a jistě někam, někudy lézt*“) (1983, str. 377).

⁴² Z tohoto hlediska se jako nejzajímavější ukázalo např. *liscio come l'olio, nero come la pece*.

⁴³ První v sekci 24, druhé v sekci 33.

⁴⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mrštný j. kočka* – 30, *mrštně j. kočka* – 2, *kočičí mrštnost* – 28

⁴⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mrštný j. opice* – 4, *mrštně j. opice* – 0, *opičí mrštnost* – 5

⁴⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mrštný j. veverka* – 3, *čiperný j. veverka* – 5

Zajímavá byla analýza p. **AGILE COME UNA GAZZELLA (5)**. Připodobnění ke gazele v tomto výrazu značí především *rychlost* a *pohotovost*. Proto pokud bychom chtěli vybrat z řad ustálených p., je nutné v cílovém jazyce narušit zadanou strukturu, přičemž tak získáme výraz – běžet° j. gazela (1983, str. 104). Toto ale do konkrétních vzorků v ItWaCu ne vždy zapadalo.⁴⁷ Použili jsme InterCorp, který navrhuje překlad *s hbitostí gazely*, ten byl pro svou univerzalitu již vyhovující více. Popřípadě na základě kombinačních možností v SYNu navrhuje zaměnit ekvivalent na levé straně – *rychlý j. gazela*.⁴⁸

2. BELLO

BELLO COME IL SOLE (213) je definováno jako „*bellissimo, appunto come il sole, soprattutto nel senso di radioso.*“ (M.Quartu, 2012). U Čermáka jsme ale p. odkazující se na slunce nenalezli. SYN nicméně spojení *krásný j. slunce* připouští.⁴⁹ Nedoslovný překlad překrásný, který nám navrhuje InterCorp, byl svou univerzálností aplikovatelný na všechny vzorky v ItWaCu. Proto se k němu přikláníme i přesto, že v cílovém jazyce není dodržena zadaná struktura.⁵⁰

Protože toto p. má vyjádřit něco nadmíru až neobyčejně krásného, můžeme uvést např. i překlady výrazy ze Sčfi. (s narušenou strukturou a jinými ekvivalenty) – *byl° tak krásný až přecházel zrak/oči přecházel(y)* (*něco i někdo oslnivě krásný, okouzlující, plní úžasem*) (1983, str. 402-403)⁵¹ nebo *být° krásný j. z pohádky/pohádkově krásný*, které označuje *fyzickou neskutečnou krásu člověka* (str. 274).⁵²

Quartu ale danému p. přisuzuje ještě význam jiný → „*sensu ironico nei confronti di chi, ad esempio, si presenta allegro e sorridente dopo avere provocato qualche guaio.*“ V češtině jsme pro něj našli např. tvářit se°/koukat° j. nevinátka, kdy se člověk *i přesto co je schopen provést, chová nevinně až lhostejně* (1983, str. 225). Pokud by měl navíc ze vzniklé situace radost, hodí se koukat°/být° j. bazilišek, kdy jde o *člověka zlomyslného, záhudného a pokryteckého* (str. 39).

⁴⁷ Příklad z korpusu ItWaC: „...perchè ci sono ambiti in cui bisogna essere aiutati dal "sistema Paese", che notoriamente in Italia non è proprio agile come una gazzella nel procedere verso il cambiamento...“

⁴⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *rychlý j. gazela* – 7, *běžet j. gazela* – 4, *s hbitostí gazely* – 2

⁴⁹ Příklad z korpusu SYN: „Žily kdysi dvě sestry. Obě byly krásné j. slunce a měsíc dohromady.“

⁵⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *krásný j. slunce* – 7, *překrásný* – 27.765

⁵¹ V SYNu se ukázalo, že se hojně používá i v redukované podobě bez slova „krásný“, přičemž si svůj význam dokázalo zachovat, například: „Byla jsem jednou v šatně hokejové reprezentace, kluci jako malina, až...oči přecházely.“

⁵² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *krásný j. z pohádky* – 6, *pohádkově krásný* – 279

Nenalezli jsme ale žádné kontextové zapojení výrazu v tomto ironickém smyslu a nedokázali jsme tedy jednoznačně rozhodnout, které p. by pro odlišné významy bylo vhodnější. Rodilí mluvčí, se kterými jsme ironický smysl konzultovali, by na základě zmíněné definice užili spíše výraz „*una bella faccia tosta*”, ten InterCorp zpracoval nejčastěji jako *ty máš ale drzost* nebo *ty máš teda nervy* a *ty si teda troufáš*.

BELLO COME UN DIO (27) → „*překrásný, v podstatě perfektní*” (M.Quartu, 2012) se shoduje s českým p. – (*být*^o) ***krásný j. bůh***, které Čermák připisuje *dokonalému a ideálně fyzicky krásnému muži* (1983, str. 55). Doslovným překladem bychom přistoupili i k variantě v ženském rodě **BELLA COME UNA DEA (10)**, tedy *být*^o ***krásná j. bohyně*** (str. 49). V SYNu jsme zaznamenali, že se vyskytuje i kolokace *božsky krásný/á*.⁵³

P. BELLO COME UN FIORE (22) musíme rozvést detailněji. V InterCorpu jsme daný výraz nenalezli, vycházeli jsme proto ze Sčfi., ze kterého je patrné, že v češtině existuje pro dané p. celá škála p. ustálených, nicméně ani jedno neodpovídá p. výchozímu (buď z hlediska zadané struktury nebo záměny ekvivalentu). Obecně pro *velmi hezké, milé a přitažlivé děvče* bychom vybrali např. výraz (*to je*^o) ***děvče j. (z růže) květ*** (1983, str. 183) nebo (*to je*) ***děvče j. kytky*** (str. 184) nebo (*to je*) ***děvče j. karafiát*** (str. 149).⁵⁴ U případů, kde jde zejména o hodnocení z hlediska muže,⁵⁵ bychom se ale mohli přiklonit i k (*to je*^o) ***holka j. lusk*** (str. 194) nebo k p. mající funkci *hodnocení erotického s důrazem na vzhled* (*to je*^o) ***děvče j. malina/jahoda*** (str. 196).⁵⁶ Protože jsme našli i hodnocení *krásy mužské*,⁵⁷ musíme uvést i p. (*být*) ***pěkný j. panáček*** (str. 251). Dále také hodnocení *neživých věcí*,⁵⁸ u kterých se přikláníme k *být*^o ***j. malovaný***, značí *okouzující krásu krajiny, věcí, lidí*. (str. 197).⁵⁹

⁵³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *krásný j. bůh* – 13, *krásná j. bohyně* – 9, *božsky krásný/á* – 27 (přičemž bylo nutné mechanicky projít všechny výskyty (původně 38) a odečíst od nich případy, které se nevztahovaly na osoby, např.: „*portrét byl božsky krásný*“ apod.

⁵⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: našli jsme jen jen *děvče j. květ* – 11 a *děvče j. karafiát* – 2

⁵⁵ Příklad z korpusu ItWaC: „...i suoi sorrisi le sue movenze...mi faceva impazzire...era di una semplicita' disarmante...era bella come un fiore.“

⁵⁶ Pro kompletnost doplňujeme, že čeština dovoluje „*krásu*” členit ještě dále s ohledem na významové odstíny, což poskytuje i širší překladové možnosti. Např. pro *roztomilost* - (*je*^o *to*) ***děvče j. poupátko*** (str. 281-282) nebo pro *přirozený půvab* - *být*^o ***hezká/krásná j. růže/růžička*** (str. 306) apod.

⁵⁷ Příklad z korpusu ItWaC: „...mio figliolo ch' era bello come un fiore...“

⁵⁸ Příklad z korpusu ItWaC: „...il mondo sarebbe bello come un fiore se fosse pieno d'amore.“

⁵⁹ Domníváme se tedy, že je univerzálně dosaditelné do všech případů + četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. malovaný* – 75, (*j. malovaný* – 901).

Mohli bychom vzít v úvahu i překlady jako u p. s „*un sole*”. – *překrásný* a na základě SYNu i překlad doslovný – *krásný /pěkný j. květina* a *krásný j. květ*.⁶⁰

Pro p. **BELLO COME UN ANGELO (22)** → „*bellissimo*”, *tak jak se předpokládá, že jsou andělé ve službách Boha.*” (M.Quartu, 2012) uvádíme překlad doslovným výrazem ze Sčfi. – *být° (krásný/hezký) j. anděl/andělsky krásný/andělská krása*⁶¹ (*oduševněle krásný člověk*) (1983, str. 33) nebo překlady pravidelným jazykem *je to fešák* či *strašně hezoučký*, které navrhuje InterCorp.⁶²

Pro **BELLA COME UNA PRINCIPESSA**⁶³ (7) → „*žena vznešeně krásná, sotisfikovaná*” (Gabrielli, 2012) jsme vybrali výraz *být° (krásná) j. princezna z pohádky* (*žena, dívka mimořádně krásná i krásně oblečená*) (1983, str. 288). Oproti itaštině je doplněn o přívlastek, což ale ve skutečnosti není příliš dodržováno.⁶⁴ Popřípadě je možná adverbialně-adjektivní kolokace *pohádkově krásná*⁶⁵ (tamtéž).

P. **BELLO COME UNA FAVOLA (3)** v ItWaCu figuruje pouze v kontextovém zapojení s *la/una storia* a pokrýl je překlad výrazem s narušenou strukturou – *je° (to°) j. z pohádky/v pohádce/pohádkově krásný*⁶⁶ (*krásná scéna, šťastný příběh, člověk pozitivních vlastností*) (1983, str. 274).

Pro p. **BELLO COME UN SOGNO (5)** InterCorp uvádí překlad v kontextu: „*E tutta Londra sarà bella come un sogno.*“ → „*Celý Londýn bude nádherný, jako ve snu!*“ a ze Sčfi. bychom tak vybrali výraz – *je° to j. sen/ve snu* (*radostné, až neuvěřitelně krásné a potěšitelné*) (1983, str. 313). Pokud bychom chtěli v češtině dodržet zadanou strukturu, na základě SYNu nemůžeme vyloučit ani doslovný překlad *krásný j. sen*.⁶⁷

BELLO COME UN QUADRO (6) → „*particolarmente bello e insieme calmo e sereno*”, *obecně řečeno o panoramatu i osobě, zvláště tváři*” (M.Quartu, 2012)

⁶⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *krásný j. květina* – 7, *pěkný j. květina* – 1, *krásný j. květ* – 13

⁶¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *hezky j. anděl* – 3, *krásný j. anděl* – 27, *andělská krása* – 6, *andělsky krásný* – 96 (počet ale obsahuje i časté výskyty v relaci s „*něčím*“ (hudba, hlas apod.) nejen s „*někým*“, a proto se nedá jednoznačně konstatovat, že by adverbialní spojení bylo užívané častěji.

⁶² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *je to fešák* – 118, *strašně hezoučký* – 0

⁶³ Striktně jen pro ženský rod.

⁶⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: s přívlastkem „*z pohádky*“ jen ve 2 případech, v doslovné podobě *krásná j. princezna* – 15

⁶⁵ Respektive *pohádkově krásný* je kolokace, která se může vztahovat nejen na osoby (věci, výjev, příhoda apod.) (1983, str. 274).

⁶⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *je to j. z pohádky* – 41, *je to j. v pohádce* – 155, *pohádkově krásný* – 279

⁶⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *je to j. sen* – 549, *je to j. ve snu* – 50, *krásný j. sen* – 37

beze sporu významem i konstrukcí zcela koresponduje s p. *být°* (hezký/krásný) *i. obrázek*⁶⁸ (*milý, půvabný, neobvykle krásný*) (1983, str. 233).

Také pro **BELLO COME UNA BAMBOLA (2)** jsme pro češtinu našli doslovný výraz – *být°* (hezký) *i. panenka* (*pěkný chlapec i dívka*) (1983, str. 252).

3. BIANCO + PALLIDO + CANDIDO (+ semplice + puro)

Pro p. **BIANCO COME LA NEVE (178)** nalézáme ve Sčfi. vhodné p. – *být°* (bílý) *i. (padlý) sníh*, vztahuje se *k bělosti vlasů a věcí, popř. i jejich čistoty* (1983, str. 325). Návrhem InterCorpu je také *sněhově bílý*, který se ukazuje jako výraz užívaný častěji.⁶⁹

V ItWaCu jsou ale i kontexty *s bělostí pokožky*, které tento překlad kvůli konkrétnímu vymezení dle Sčfi. nepokryl. Pro takové proto navrhuje např. výraz *být°* (bílý) *i. alabastr/z alabastru*,⁷⁰ (1983, str. 32). Jak ale vidíme, pravá strana p. vyžadovala záměnu ekvivalentu a v případě použití „*z alabastru*“ i narušení zadané struktury.

Protože *sníh* je dle výkladového slovníku *symbolem nejen bělosti ale i nevinnosti* (Gabrielli, 2012), narazili jsme v InterCorpu i na takové případy, např.:

* „*La droga è nascosta nella cassetta della posta del guardiano. In questo modo, se sono costretti dalle condizioni ... sono bianchi come la neve.*“ → „*Droga je schovaná ve schránce. Takže když je prohledají, budou čistí jako lilie.*“⁷¹

V ItWaCu jsme mezi vzorky ale žádný takový kontext nenalezli, což je vzhledem k vysokému počtu výskytů tohoto p. zvláštní. Z italského výkladového slovníku jsme zjistili, že pro tento druhý kontext je spíše užívána varianta s A **CANDIDO (69)** → „*“bianco, immacolato“*, *užívané zejména pro označení absolutní nevinnosti nebo velké morální čistoty.*“ (M.Quartu, 2012). Na základě analýzy vzorků v ItWaCu je patrné, že se toto A užívá i ve spojení s *věcmi, barvou vlasů, pokožky* apod. InterCorp zde navrhuje překlady stejné jako u p. s A „*bianco*“.

Zkoumání přes další jazyk v InterCorpu nás zavedlo i k překladu odborným termínem: *civetta bianca come la neve* → *snowy owl* → *sněžná sova*.⁷²

⁶⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *hezký j. obrázek* – 62, *krásný j. obrázek* – 70

⁶⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bílý j. sníh* – 316, *bílý j. padlý sníh* – 60, *sněhově bílý* – 798

⁷⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bílý j. alabastr* – 13, *bílý j. z alabastru* – 1

⁷¹ To představuje p. ustálené, respektive (*být°*) *nevinný/čistý j. lilie/lilium* a je označením *pro mravní bezúhonnost i nezkaženost* (1983, str. 190).

P. **PALLIDO COME LA NEVE (6)** se v kontextech váže k příliš *bílé pokožce*. InterCorp jej navrhuje překládat doslovně – *bledý j. sníh*,⁷³ což je srozumitelné a aplikovatelné na texty v ItWaCu, v cílovém jazyce se ale nejedná o p. ustálené.

U **BIANCO COME IL LATTE (63)** → „*velmi bílý, řečeno také o pokožce kůže*“ (M.Quartu, 2012) InterCorp pro *světlou pokožku* navrhuje překlad *bílý j. tvaroh*. Nejčastěji ale (pro všechny typy kontextů) uvádí výraz *mléčně bílý*, který svou univerzálností optimálně vzorky v ItWaCu pokrývá, a proto se k němu přikláníme. Srozumitelný by byl i překlad doslovný, který na základě kontroly možných kombinací v SYNu nevyklučujeme – *bílý j. mléko*. Ze Sčfi. tak můžeme uvést p. *být° j. mléko* (*být velmi světlé barvy*), které ale neodpovídá zadané struktuře (1983, str. 206).⁷⁴

BIANCO COME UN CENCIO (42) a také **BIANCO COME UN STRACCIO (11)** znamenající „*být velice bílý, zejména ve smyslu bledý, užívané ve vztahu k nemoci či leknutí, strachu apod.*“ (M.Quartu, 2012) se InterCorp pro obě shoduje na překladu *bílý j. stěna*. Ve spojení s „*un cencio*“ nabízí dále *bílý j. papír* nebo *zblednout j. stěna*, která jsou zároveň p. ustálenými ze Sčfi.⁷⁵ a v definicích se shodují s tou italskou výše uvedenou.⁷⁶

Zkoumání přes další jazyk v InterCorpu nás zavedlo k překladům následujícím:
bianco come uno cencio → *what's the metter with you?* → *je ti dobře?*
bianco come uno straccio → *stark white* → *ostře bílý*⁷⁷

Již zmíněný překlad *zblednout j. stěna* InterCorp nabízí i pro p. **BIANCO COME UN PANNO (9)**,⁷⁸ jehož význam je v italském slovníku charakterizován stejně jako u předchozích dvou p. (M.Quartu, 2012).

Ačkoliv pro **BIANCO COME UN LENZUOLO (27)** jsme italskou definici nenalezli, InterCorp se opět odkazuje na *bílý j. stěna*. Dále uvádí výrazy *bledý j. stěna* či

⁷² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *sněžná sova* – 47, odborný termín pro italštinu je *gufo delle navi*.

⁷³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bledý j. sníh* – 5

⁷⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bílý j. tvaroh* – 19, *mléčně bílý* – 418, *bílý j. mléko* – 51, *být j. mléko* – 15

⁷⁵ Respektive (*být°*) *bledý/bílý j. papír* nebo *zblednout° j. papír* (1983, str. 254) a *být° (bledý) j. stěna/zed'* nebo *zblednout° j. stěna/zed'* (str. 330).

⁷⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bílý j. stěna* – 322, *bílý j. papír* – 54, *zblednout j. papír* – 6

⁷⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *ostře bílý* – 35

⁷⁸ Velice často doprovázeno přívlastkem „*lavato*“.

bílý j. křída, které jsou současně i p. ustálenými ze Sčfi.⁷⁹ a taktéž značí *nepřirozenou bledost z leknutí* apod.⁸⁰ Doslovný překlad v tomto případě není možný.

Naopak varianty s A **PALLIDO – COME UN CENCIO (31)/ UNO STRACCIO (7)/ UN LENZUOLO (7)** umožňují pro cílový jazyk překlady doslovné alespoň na levé straně – *bledý j. stěna/j. papír/j. křída*, popřípadě v podobě verba *zblednout j. stěna/papír/křída*.⁸¹

Uvedeme ale několik zajímavých překladů zpracovaných InterCorpem:

- * „*Jack, sei pallido come un cencio. Ti senti male?*“ → „*Jacku, vypadáš příšerně. Je ti špatně?*“
- * „*Danny guardò la madre, pallido come un panno lavato.*“ → „*Danny se na ni podíval, průsvitný jak okenní sklo.*“

BIANCO COME LA CARTA (6) lze dle dostupných kontextů přeložit výrazem (*být*^o) *bledý/bílý j. papír* (člověk nápadně bledý) (1983, str. 254).⁸² V ItWaCu je toto připodobnění užíváno i *pro barvu věcí* či *oblečení*, což není v souladu s vymezením dle Sčfi. V takových případech se proto přikláníme k překladu s A „*bílý*“. Je-li p. uvedeno s A **PALLIDO (3)**, přikláníme se i na základě překladu z InterCorpu naopak k A „*bledý*“.

Pro p. **BIANCO COME UN FANTASMA (12)** jsme žádnou italskou ani českou definici nenalezli, a proto jsme při překladu vycházeli pouze z InterCorpu. Ten navrhuje překlad doslovný – *bílý j. duch* nebo *bílý j. strašidlo*.⁸³

P. **BIANCO COME IL MARMO (10)** můžeme doslovně přeložit výrazem (*být*^o) *bílý j. mramor*, které značí *nápadnou a krásnou bělost i bledost zejména pleti* (1983, str. 212) a bylo možné jej do vzorků v ItWaCu aplikovat. InterCorp v kontextu s *bělostnou pokožkou* nicméně navrhuje překlad *alabastrově bílá* a v kontextu s *bledostí ze strachu* překlad *strnulý j. mramor*.⁸⁴

Pro p. **BIANCO COME UNA MOZZARELLA (6)** je nasnadě překlad doslovný, který ale vyžaduje povědomí posluchače o tom, že mozzarella je sýr bílé

⁷⁹ Respektive (*být*^o) (*bledý/bílý j. křída* nebo *zblednout j. křída*) (1983, str. 178).

⁸⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bledý j. stěna* – 308, *bílý j. křída* – 168

⁸¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bledý j. papír* – 9, *bledý j. křída* – 63, *zblednout j. stěna* – 134, *zblednout j. papír* – 6, *zblednout j. křída* – 48

⁸² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bledý j. papír* – 9, *bílý j. papír* – 54

⁸³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bílý j. duch* – 14, *bílý j. strašidlo* – 2

⁸⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bílý j. mramor* – 9, *alabastrově bílá* – 52, *strnulý j. mramor* – 0

barvy. Vhodnější by tedy pro české prostředí byl překlad ustáleným výrazem *být° (bílý) j. sejra*, který se odkazuje na *malé či vůbec žádné opálení* (1983, str. 312). Tak tomu je i v kontextech v ItWaCu.

Pro **BIANCO COME UN CADAVERE (13)** a také **BIANCO COME UN MORTO (10)** znamenající „mrtvolnou a voskovou bledost, užívané zejména pro označení reakce při vyděšení.“ (M.Quartu, 2012) jsme ze Sčfi. vybrali výraz *být° (bledý) j. mrtvola*, který značí navíc ještě i *špatný zdravotní stav* (1983, str. 214).

V případě **PALLIDO COME UN CADAVERE (21)** by byl zmíněný ustálený výraz – *bledý j. mrtvola* i překladem doslovným.

Pro p. **PALLIDO COME UN MORTO (47)** InterCorp navrhuje kromě ustáleného p. i překlad *mrtvolně bledý* nebo *vypadat j. mrtvý*.⁸⁵

Pro **BIANCO COME LA MORTE (8)** i pro variantu s **A PALLIDO (3)** InterCorp navrhuje *smrtelně bledý* a *na smrt zblednout*. Za vhodný překlad považujeme ale i ustálený výraz ze Sčfi. – *být° (bílý/bledý) j. smrt* nebo s verbem *zblednout° j. smrt (nepřirozeně bledý)* (1983, str. 324).⁸⁶

U p. **BIANCO COME UN GIGLIO (8)** se jednoznačně stejně jako InterCorp přikláníme k doslovnému překladu (*být° bílý j. lilie*, které značí *skvostnou bělost, popř. i bledost* (1983, str. 190).

K variantě s **A CANDIDO (4)** je nutné přistupovat s ohledem na kontext. Je-li označením pro *nevinnost*, překladem bude (*být° nevinný/čistý j. lilie/lilium* (1983, str. 190).⁸⁷

CANDIDO COME UNA COLOMBA (3) je dle (M.Quartu, 2012) označením pro „něco velmi bílého jako je peří holubice, ale také pro umpřímnost, nevinnost a morální nezkaženost.“ S oběma kontexty jsme se v ItWaCu setkali. Protože InterCorp překlad neobsahuje a ve Sčfi. jsme žádný vhodný výraz nenalezli, navrhuje pro jednoznačnost překlady dva. Doslovný – *bílý j. holubice* pro označení barvy a jde-li o význam druhý, vycházíme z definice pro p. **PURO COME UNA COLOMBA (6)** → „*nevinnost, být bez posvkrny*“ (M.Quartu, 2012) a volíme *čistý j. holobice*. Tak jej ve spojení s „*puro*“ překládá i InterCorp.

⁸⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bledý j. mrtvola* – 19, *mrtvolně bledý* – 222, *vypadat j. mrtvý* – 304

⁸⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *smrtelně bledý* – 193, *na smrt zblednout* – 5, *bílý j. smrt* – 24, *bledý j. smrt* – 119, *zblednout j. smrt* – 18

⁸⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *čistý j. lilie* – 361/*j. lilium* – 111, *nevinný j. lilie* – 23/*j. lilium* – 10

Pro variantu s A **SEMPLICE (21)** je návrhem InterCorpu překlad *bezelstný j. holubice*.

4. **BIONDO**

K p. **BIONDO COME L'ORO (18)** jsme nenalezli žádnou zmínku ve Sčfi. ani v InterCorpu. Italský slovník uvádí jen slovo *l'oro* – „žlutá zářící barva“ (Gabrielli, 2012). Doslovný překlad by byl však nesprávný. Dle SYNu můžeme ale pro cílový jazyk připustit alespoň zachování pravého ekvivalentu – *vlasy j. zlato*.⁸⁸

Pro p. **BIONDO COME IL GRANO (15)** InterCorp navrhuje překlad nedoslovný s narušenou strukturou – *mít zlaté vlasy*, který byl však pro vzorky v ItWaCu vyhovující.⁸⁹

Pro **BIONDO COME UNA SPIGA (5)** je návrhem InterCorpu taktéž překlad nedoslovný – *mít vlasy žluté j. len*. Přibližuje se ale ustálenému p. – *(mít^o) vlasy j. len*⁹⁰ (*vlasy velmi světle žluté*) (1983, str. 188).

5. **BLU + AZZURO**

P. **BLU COME IL CIELO (20)** pokud se vyskytuje v kontextu s *modrou barvou očí*, bychom mohli přeložit doslovně a získat tak dle Sčfi. p. *(být^o) modrý j. nebe/(mít) oči modré j. nebe* (1983, str. 222). Hovoří-li se o *barvě nebe*, ze Sčfi. jsme vybrali např. *nebe (je^o) modré j. chrpa* (str. 131).

V ItWaCu jsou ale i vzorky, ve kterých je v podstatě cokoliv připodobňováno k *barvě nebe*. Takové optimálně pokryly univerzální překlady navržené InterCorpem – *modrý j. obloha* či *j. nebeská modř*.⁹¹

V případě varianty s A **AZZURRO (72)** InterCorp navrhuje *mít barvu nebes* a dále výraz hojně užívaný i v SYNu – *blankytně modrý*.⁹²

⁸⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *vlasy j. zlato* – 2

⁸⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mít zlaté vlasy* – 64, (*zlaté vlasy* – 1.406)

⁹⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mít vlasy j. len* – 2, *vlasy j. len* – 46, *mít vlasy žluté j. len* – 2

⁹¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *modrý j. obloha* – 26, *j. nebeská modř* – 2, (*nebeská modř* – 53)

⁹² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *blankytně modrý* – 1.579

6. BRUTTO

Doslovný překlad p. **BRUTTO COME LA FAME (32)** → „*molto brutto*” (Gabrielli, 2012) by byl v českém prostředí zcela nesrozumitelný. Proto je pro cílový jazyk nezbytné přistoupit ke změně ekvivalentu na pravé straně. Pro zachování alespoň pojmu abstraktního jsme ze Sčfi. vybrali (*být*⁹³) *ošklivý/škaredý j. noc* (*velmi ošklivý, odpudivý*) (1983, str. 228). InterCorp navrhuje jednoslovný překlad – *hnusnej*.⁹³

Naopak doslovně lze dle Sčfi. přeložit p. **BRUTTO COME IL DIAVOLO (4)** a **BRUTTA COME UNA STREGA**⁹⁴ (2). První p. výrazem (*být*⁹⁴) *ošklivý/šeredný j. d'ábel* (*zejména muž, krajně ošklivý*) (1983, str. 76). Ze SYNu ale vyplývá, že tato spojení používána vůbec nejsou. Objevily se naopak ekvivalenty – *j. ropucha, j. opice, j. čert* apod., které jsou zároveň p. ustálenými (1983, str. 440). InterCorp dává přednost překladu *příšernej*.⁹⁵ A druhé p. výrazem *být*⁹⁵ (*ošklivá j. čarodějnice*) (*žena odpudivá vzhledem či chováním*) (str. 67).

Zkoumání přes další jazyk v InterCorpu nás zavedlo k překladům následujícím: *brutto come il diavolo* → *fuckin' ugly* → *kurevsky hnusný/fakt šeredný* nebo → *like coyote ugly* → *ošklivý jak kojot*.⁹⁶

7. BUONO + DOCILE + MITE

Pro **BUONO COME IL PANE (134)** jsme na základě definice „*molto buono d'animo, generoso, indulgente, comprensivo, di carattere mite, anche innocuo o inoffensivo*”, *vtahující se na osoby i zvířata.*” (M.Quartu, 2012) vybrali ze Sčfi. p. *být*⁹⁶ *j. dobrá hodina* (1983, str. 114). Shodují se významem, a proto vyhovuje všem vzorkům nalezeným v ItWaCu. Není však překladem doslovným a není v něm dodržena zadaná struktura.

Co se zvířete týče, zkoumání přes další jazyk v InterCorpu nás přivedlo k následujícímu překladu:

„...*Fuffi era buono come il pane...*” → „...*Flufi is a piece of cake...*“ → „...*s. Chloupkem je to úplná hračka.*”

⁹³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *ošklivý j. noc* – 36, *škaredý j. noc* – 22, *hnusnej* – 615

⁹⁴ Striktně jen pro ženský rod.

⁹⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *je příšernej* – 21

⁹⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *kurevsky hnusný* – 0, *fakt šeredný* – 2, *ošklivý j. kojot* – 0

Můžeme zmínit ale i ustálené p. *být°* (*mírný/krotký*) *j. beránek*⁹⁷ a *být°* (*mírný*) *j. ovečka*,⁹⁸ která taktéž značí *klidnou a nenásilnou povahu* (1983, stránky 41,248) a hodí se v zásadě do všech kontextů.⁹⁹

Tyto překlady prisuzujeme bez pochybnosti i p. **BUONO COME UN AGNELLINO (5)** a **MITE COME UN AGNELLO (7)**.

Taktéž p. **MITE COME UNA PECORA (4)** lze přeložit stejnými způsoby, ale protože „*pecora*” je v italštině současně beránek i ovce, je pro správný překlad konkrétních textů důležité sledovat i širší souvislosti a výběr komparáta pečlivě zvážit. Společným znakem *beránka* a *ovečky/ovce* je bezesporu to, že je člověk/zvíře v obecném smyslu „*hodný*”. *Ovečka* s sebou však nese ještě význam *přílišné pokory* a *poslušnosti vůči někomu*. Také v italštině je osoba označena za „*una pecora*” někdo „*pauroso, timoroso di contraddire i più forti; piegarsi regolarmente alla volontà o alla prepotenza altrui.*” (M.Quartu, 2012).

P. DOCILE COME UN AGNELLINO (9) nebo **DOCILE COME UNA PECORA (2)** jsou už jen pro vlastní význam A → „*è disposto a seguire la volontà di altri*” (Gabielli, 2012), respektive *poslušný*, zřejmě i jako celek. Proto pokud bychom striktně chtěli překlad výrazem ustáleným, v obou případech se s ohledem na problematiku výše přikláníme k výrazu *mírný j. ovečka*. Na základě kombinačních možností v SYNu nevylučujeme ani překlady doslovné, tedy *poslušný j. beránek* a *poslušný j. ovce*.¹⁰⁰

BUONO COME UN ANGELO (6) → „*velice hodný a laskavý*” (M.Quartu, 2012) v češtině odpovídá p. *být°* (*dobrý/hodný*) *j. anděl* (1983, str. 33). Dle SYNu jsou ale daleko více užívané výrazy navržené InterCorpem –*učiněný anděl* nebo *hotový anděl*.¹⁰¹

⁹⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mírný j. beránek* – 71, *krotký j. beránek* – 94

⁹⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mírný j. ovečka* – 8

⁹⁹ Příklad z korpusu ItWaC: „...*stava portando a spasso il suo pitbull. Un bighellone di cane buono come il pane, nonostante l'apparenza assassina nota di quei cani...*”

¹⁰⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *poslušný j. beránek* – 6, *poslušný j. ovce* – 8

¹⁰¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *dobrý j. anděl* – 1, *hodný j. anděl* – 6, *hotový anděl* – 44, *učiněný anděl* – 40

8. CALDO

P. CALDO COME IL SOLE (27) doslovně ve Sčfi. zmíněno není. InterCorp navrhuje překládat se změnou struktury – *hřát j. slunce*, což jednotlivé vzorky v ItWaCu pokrylo bez výjimky.

Naopak návrh *rozpálený j. v pekle* pro p. CALDO COME L'INFERNO (14) pro všechny vzorky vyhovující nebyl. Uvedeme konkrétní případy z ItWaCu a k nim i námi navrhované překlady:

- * „...il caffè dev' essere *caldo come l' inferno*...“ → *Káva musí být vařící/horká j. peklo*...
- * „...nonostante sia rumorosa, caotica e qualche volta anche *calda come l' inferno*...“ → ...a někdy také *horkokrevná*...

9. CIECO

pro CIECO COME UNA TALPA (7) jsme vybrali z řad ustálených p. – *být^o slepý j. krtek* (*být velmi krátkozraký*) (1983, str. 176). Stejně tak pro CIECO COME UN PIPISTRELLO (2) nalézáme ve Sčfi. vhodný výraz – *být slepý j. netopýr* (str. 224).

Pro obě zmíněné p. InterCorp navrhuje překlad výrazem *slepý j. patrona*, který je současně p. ustáleným,¹⁰² není však překladem doslovným.¹⁰³

Zkoumání přes další jazyk v InterCorpu nás přivedlo i k překladům s významem jiným: *cieco come una talpa* → *birdbrain* → *hlupák/slepičí mozek*¹⁰⁴

10. CURIOSO

P. CURIOSO COME UNA SCIMMIA (12) vhodně pokryl překlad výrazem ze Sčfi. – (*být^o*) *zvědavý j. opice* (*neodbytný, drzý, vytrvale zvědavý*) (1983, str. 243).

¹⁰² Respektive (*být^o*) *slepej j. patrona* (*špatně vidět, nevěšimnout si*) (1983, str. 258).

¹⁰³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *slepý j. krtek* – 27, *slepý j. netopýr* – 15, *slepý/slepej j. patrona* – 48/5

¹⁰⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *hlupák* – 17.864, *slepičí mozek* – 58

11. DOLCE

Pro **DOLCE COME IL MIELE (109)** je bez pochyby adekvátní p. *je° to° (sladké) j. med/ medově sladký* (1983, str. 201). Jeho užití je dle Sčfi. vhodné pro *lahodně sladké jídlo*, v ItWaCu se však vyskytuje i ve spojení s abstraktními pojmy či osobami, např.: *la voce, un bacio, una melodia, un uomo* a překladem by pro ně na základě SYNu mohlo být *sladký j. med*.¹⁰⁵

V češtině by šlo zaměnit komparáta a rozlišit tak stupeň intenzity sladkosti, tedy pro *velmi sladké* - „**cumel**” (str. 65) a pro *příliš sladké* - „**cecek**” (str. 60). Italština tuto možnost nemá a musí použít rozvíjející adverbium *molto, troppo*.

P. DOLCE COME LO ZUCCHERO (9) lze doslovně přeložit výrazem *být° (sladký) j. cukr*, ten zastupuje význam nejen *příjemné sladkosti obecně i zládného a pokryteckého chování k druhému* (1983, str. 64). S touto víceznačností jsme se setkali i v italštině.¹⁰⁶

Z důvodu všeobecného povědomí o sladkosti komparáta je pro p. **DOLCE COME L'UVA (15)** a **DOLCE COME UN FICO (4)** nasnadě překlad doslovný. Výklad v italském slovníku ani překlad v InterCorpu jsme nenalezli, proto vycházíme ze SYNu, kde jsme užívání těchto kombinací ověřili.¹⁰⁷

Naopak u p. **DOLCE COME UNA CAREZZA (8)**, kde jsme se snažili opět vyjít z určitého předpokladu o kráse pohlazení, nemůžeme možnost doslovného překladu dle SYNu podložit. Snažili jsme se tedy najít existující ustálené p., které by se svým významem výchozímu podobalo nejvíce. Můžeme uvést např. – (*je° to*) *j. pohlazení (cokoliv, člověk, i abstraktně pěkného a příjemného)* (1983, str. 274). Ačkoliv se pro cílový jazyk podařilo zachovat ekvivalent pravé strany, překlad si vyžádal vypuštění člena strany levé.

¹⁰⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *sladké j. med* – 39, *medově sladký* – 80, *sladký j. med* – 126

¹⁰⁶ Příklad z korpusu ItWaC: „...Laurina (questo era il suo nome) si offrì di diventare la moglie tanto desiderata." *Dovrai essere dolce come lo zucchero e remissiva come una schiava.*" *Non troverà di meglio a questo mondo, come è vero che è ricco sfondato.*“

¹⁰⁷ Příklad z korpusu SYN: „Žena se svléká, celá jiná přivrací k sobě všechny jas a *sladká jako hrozen* stoupá si...“ „pro Spartu sezona není *sladká jako fík*, nýbrž kyselá jako citron.“

12. DRITTO

DRITTO COME UNA FRECCIA (7) je označením nejen *pro rovnost, ale i rychlost* (M.Quartu, 2012). „*Připodobnění k šípu je dáno tím, že po vystřelení z luku může vykazovat jak rychlost, tak přímot*“ (tamtéž). V ItWaCu jsme se setkali s oběma těmito významy. Protože doslovným překladem jsme nezískali nic jednoznačného ani pro jeden význam, bylo nutné zvolit dva různé překlady.

InterCorp nabízí v kontextu s *rovností* překlad rovný j. pravítko, který v cílovém jazyce zaměnil ekvivalent pravé strany. Navržený překlad pro *rychlost* obměnil naopak ekvivalent levý – rychlý j. šíp, což je ale zároveň p. ustáleným.¹⁰⁸

Nalezli jsme ale i jiný překlad daný typem kontextu:

- * „...avresti dovuto farmi entrare nella Detenzione Amministrativa. Ci ho provato. Ma il tuo nuovo direttore ... Mmh ... Dritto come una freccia.“ → „...Vy jste mi měl zajistit samostatnou celu. Zkoušel jsem to. Ale ten nový ředitel ... Mm ... Je velmi neoblomný.“

Také u p. **DRITTO COME UN FUSO (45)** InterCorp opět navrhuje rovný j. pravítko a v kontextu s *osobou vzpřímený j. pravítko*. Pro vyjádření *rychlosti*, která se v InterCorpu také vyskytuje, považujeme za adekvátní překlad výrazem rychlý j. šíp jako u p. výše.

Pro p. **DRITTO COME UN RIGHELLO (8)** jsme ve Sčfi. vybrali výraz, který narušuje zadanou strukturu. Bez výjimky však vzorky v ItWaCu pokryl – *je° to j. podle pravítka* (*rovné nebo příliš přímočaré*) (1983, str. 287).

13. DURO

P. **DURO COME UNA PIETRA (31)** překládáme výrazem *být° (tvrdý) j. kámen*, které označuje *neooblomnost, chladnou povahu či chování člověka* (1983, str. 144) a P. **DURO COME LA PIETRA (65)** výrazem *je° to° (tvrdé) j. kámen*, které označuje *materiální tvrdost* (str.145).

InterCorp nabízí překlad pro specifický kontext:

- * „...mi stai schiacciando col tuo culo duro come la pietra → „Drtíš mě svým ostrým zadkem.“

S ohledem na determinant bychom měli překládat i p. **DURO COME UN SASSO (23)** → *testardo, insensibile* (Casadei, 1996, str. 426) a **DURO COME**

¹⁰⁸ Respektive *být° rychlý j. šíp/šipka* (1983, str. 347), budeme se jím zabývat v sérii A číslo 54, str. 79.

IL SASSO (13). Konkrétní vzorky v ItWaCu ale naznačují, že odlišné užití členu nebývá příliš dodržováno.¹⁰⁹ Např.: „*Era crudele col cuore duro come la pietra*” X „*il cricetto era duro come una pietra, era morto.*” „*Una campana di legno dura come un sasso.*” X „*Ha una testa dura come il sasso.*”

P. DURO COME IL DIAMANTE (26) → „*volitivo, non cedevole, insensibile*” (Casadei, 1996, str. 426) v kontextech v ItWaCu nejčastěji vyjadřuje *tvrdost materiálu*. Navrhujeme proto takové případy překládat stejně jako p. *duro come la pietra/il sasso*.

Méně jsme narazili na abstraktní pojmy (*la verità, una fede* atd.), u kterých se pro cílový jazyk přikláníme k překladu nedoslovnému – *pevný j. skála* (1983, str. 315).¹¹⁰

Význam, který plyne z italské definice, jsme objevili pouze v InterCorpu společně s překladem → *houževnatý j. kočka*.¹¹¹

P. DURO COME IL FERRO (32) má italskou definici totožnou jako p. s „*il diamante*” (Casadei, 1996, str. 426). Stojí-li v kontextu s *pevností materiálu* či *tvrdostí jídla*, přeložíme jej výrazem ze Sčfi. – *je° to° j. železo/ze železa*. (1983, str. 408). Na základě návrhu InterCorpu můžeme připustit i překlad – *tvrdé j. železo*.¹¹²

Funguje-li jako vyjádření *rozhodnosti, tvrdohlavosti, vytrvalosti člověka nebo dobrého zdraví*, nabízí se výraz s odlišnou strukturou – *být° j. ze železa* (1983, str. 408).

Pro p. **DURO COME L'ACCIAIO (53)** se jako vhodným překladem ukazuje p. *být° (tvrdý) j. ocel/z ocele*,¹¹³ vztahuje se na *ostré a rozhodné chování lidí i tvrdost materiální* (1983, str. 235), byl proto dosaditelný do všech vzorků v ItWaCu.

14. FASTIDIOSO

Pro p. **FASTIDIOSO COME UNA ZANZARA (6)** → „*někdo/něco velmi iritující, neodbytný, stejně obtěžující jako bzučení komára, který nedá své oběti klid*” (M.Quartu, 2012) jsme vybrali p. z řad ustálených – *být° j. vosa*, které má

¹⁰⁹ Zejména člen „*la*” se často vyskytuje i s chováním a chladným projevem.

¹¹⁰ Vycházíme ze zpracovaného překladu p. *solido come una roccia*, kterému se budeme věnovat v sérii č. 26, str. 56.

¹¹¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *pevný j. skála* – 361, *houževnatý j. kočka* – 1

¹¹² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *je to j. železo* – 2, *je to j. ze železa* – 1, (*j. ze železa* – 146), *tvrdé j. železo* – 15

¹¹³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tvrdý j. ocel* – 63, *tvrdý j. z ocele* – 3

charakteristiku obdobnou (*dotěrný, neodbytný, drže se prosazovat apod.*) (1983, str. 385). Je ale patrné, že v češtině byla narušena zadaná struktura i ekvivalent. Proto jsme použili také SYN, ze kterého vyplývá, že i doslovný překlad *otravný j. komár* by byl možný, je ale užíván minimálně.¹¹⁴

15. FELICE + CONTENTO

Pro p. **FELICE COME UN BAMBINO (76)** nalézáme výraz ve Sčfi. – (*být*^o) šťastný j. malé dítě, které značí *velkou a spontánní popř. i hlučnou radost* (1983, str. 83). Jak vidíme, slovo „malý“ v italském p. explicitně řečeno není. Konkrétní vzorky v ItWaCu demonstrují, že p. bývá doprovázeno doplňujícími výrazy jako např.: *davanti alla prima bicicletta, con un giocattolo, in un parco di divertimenti, che avesse appena imparato a camminare*, což tedy malé dítě implicitně označuje. InterCorp p. nicméně zpracoval i doslovně – šťastný j. dítě a také jako radovat se j. dítě¹¹⁵ nebo i jen jednoslovně – spokojený.

Stejně překlady navrhuje i pro o dost méně užívané **FELICE COME UN BIMBO (22)** význam „malý“ s sebou nese více, je ale také často doprovázeno přívlastkem, např.: *che gira sulla giostra, la mattina di natale* apod.

Ve stejném významu se všechna tato p. s *dítětem* v ItWaCu vyskytují i s **A CONTENTO (18/5)**. I když jsou významy A de facto odlišné (*spokojený/potěšený/rád x šťastný*), niance rozdílů je zde setřena.

Stejně je tomu u p. **FELICE COME UNA PASQUA (50)** a varianty s **A CONTENO (6)**, které znamená „*být velice šťastný, jásající, řečeno o někom kdo projevuje velkou radost a veselí*” (M.Quartu, 2012). Obě A jsou InterCorpem překládána jako šťastný j. blecha, což je zároveň i p. ustáleným¹¹⁶ znamenající *spokojenost a radost* (1983, str. 47). Můžeme také zmínit další návrhy InterCorpu (pro „felice“) – šťastný j. ploštice v pekárně, být děsně rád.

Zkoumání přes třetí jazyk v InterCorpu nás přivedlo k překladu následujícímu:
felice come una Pasqua → *happy as lark* → na vrcholu blaha.¹¹⁷

¹¹⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. vosa* – 37, *otravný j. komár* – 2

¹¹⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *šťastný j. malé dítě* – 26, *šťastný j. dítě* – 44, *radovat se j. dítě* – 29 → v Sčfi. je uvedeno radovat se j. malé dítě (1983, str. 83) - počet výskytů v korpusu SYN – 42, *spokojený* – 660.537

¹¹⁶ Respektive (*být*^o) šťastný j. blecha.

¹¹⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *šťastný j. blecha* – 543, *šťastný j. ploštice v pekárně* – 0, *být děsně rád* – 27, *na vrcholu blaha* – 776

16. FORTE

P. **FORTE COME UN TORO (35)** jednoznačně přeložíme výrazem *být°* (*silný j. býk/bejk*,¹¹⁸ který se odkazuje na někoho *s neobvyklou tělesnou silou* (1983, str. 58). Tento překlad jsme zvolili i v případě **FORTE COME UN BUE (8)**, tak jak navrhuje InterCorp.

Také pro **FORTE COME UN CAVALLO (8)**, které v italštině (M.Quartu, 2012) i češtině značí někoho *hodně fyzicky silného*, je vhodný doslovný překlad výrazem – *být° silný j. kůň* (1983, str. 181) a stejně tak i pro **FORTE COME UN ORSO (6)** – (*být° silný j. medvěd*) (str. 202).

Pro p. **FORTE COME UN LEONE (18)** – *být° silný j. lev* (*síla fyzická i obecně v něčem úspěšně obstát*) (1983, str. 189) InterCorp navrhuje i překlad pravidelným jazykem – *silák*.

U p. **FORTE COME UNA QUERCIA (12)**, které italština definuje jako „*být hodně silný, jako dub, který odolá všem povětrnostním podmínkám*“ (M.Quartu, 2012), jsme při překladu do češtiny narazili na drobné úskalí. Je totiž důležité správně vybrat A s ohledem na smysl kontextu.

V prvním případě se jedná o překlad doslovný – *být° silný j. dub* (*fyzicky i morálně v postoji, statečnost i dobré zdraví*) (1983, str. 92). V druhém již nikoliv – *být° zdravý j. dub* (značí jen *dobré zdraví, odolnost, člověk plný sil* (tamtéž)).

InterCorp v kontextu s *hodnocením zdraví*, navrhuje pro cílový jazyk záměnu ekvivalentu na levé i pravé straně – *zdravý j. rybička*, což je užívané hojněji.¹¹⁹

Pro p. **FORTE COME UN GIGANTE (5)** jsme ve Sčfi. našli výraz *být° j. obr*,¹²⁰ které značí *člověka statné a vysoké postavy i značné síly* (1983, str. 233) a vhodně tak pokrylo všechny vzorky v ItWaCu. Nicméně není zcela jednoznačné, zda se odkazuje na výšku, statnost postavy či fyzickou sílu. Při snaze zachovat zadanou strukturu a jednoznačnost jsme dotázali SYN. Na základě existence kombinace *silný j. obr*¹²¹ tak můžeme uvažovat i nad překladem doslovným.

¹¹⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *silný j. býk* – 74, *silný j. bejk* – 10

¹¹⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *zdravý j. dub* – 8, *zdravý j. rybička* – 205

¹²⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. obr* – 17

¹²¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *silný j. obr* – 3

17. FRAGILE

FRAGILE COME UN FIORE (9) se v ItWaCu vyskytuje jako vyjádření *citlivosti, křehkosti a psychické slabosti*. Nejvíce se tomu ze Sčfi. přibližuje p. neodpovídající naší struktuře – *být° j. skleníková květinka* (1983, str. 183). Doslovný překlad, *křehký j. květina*, bychom na základě SYNu mohli také připustit.¹²²

U p. **FRAGILE COME UN CASTELLO DI CARTE (4)** vycházíme z definice pravé části, která je označím pro „*velice křehkou konstrukci, která se může v momentě zřítit, řečeno o projektech, plánech, situaci apod.*” (M.Quartu, 2012). InterCorp ani Sčfi. nebyl nijak nápomocný, a proto jsme použili SYN. Ten pravou část *j. hrad z karet* (ve stejném smyslu jako italská definice) obsahuje. Jako více užívaný (stále ve stejném smyslu) jsme však našli výraz *j. hrad z písku*.¹²³ V kombinaci s *A křehký*, jsme ale ani jeden výraz nenalezli, a proto se i my k překladu bez *A* přikláníme.

Pro p. **FRAGILE COME IL VETRO (11)** a **FRAGILE COME UN CRISTALLO (8)** jsme v InterCorpu taktéž žádný návrh překladu nenalezli. Uvažujeme nad nimi dvojím způsobem.

Vztahují-li se na *osoby*, vybrali jsme výraz ze Sčfi. – *být° j. z porcelánu* (*choulostivý, bez odolnosti fyzické nebo psychické*) (1983, str. 279).

Co se *věcí a abstraktních pojmů týče*, jsme pro k překlady doslovné – *křehký j. sklo* a *křehký j. křišťál*.¹²⁴ Jak nasvědčují konkrétní vzorky v SYNu, v praxi se tyto výrazy pojí různorodě (*s psychikou, vztahy, kostmi, duší, hlasem atd.*), stejně jako tomu je v ItWaCu.

18. FREDDO

P. FREDDO COME IL GHIACCIO (66) se již významem jednotlivých komponentů zdá jasným. Při analýze vzorků v ItWaCu bylo dobře vidět, že v italštině funguje jako jedno společné p. pro dva různé kontexty.

¹²² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. skleníková květinka* – 0, (*j. skleníková květinka* – 5), *křehký j. květina* – 5

¹²³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *j. hrad z písku* – 41, *j. hrad z karet* – 5

¹²⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *křehký j. sklo* – 33, *křehký j. křišťál* – 5, *být j. z porcelánu* – 5, (*j. z porcelánu* – 60)

V češtině se ale používají dvě různá ustálená p. Je-li *chladný předmět, voda, jídlo, části lidského těla* nebo obecně ve smyslu *být prochladlý, promrzlý* apod., měli bychom užít **být° (studený) j. led/kus ledu**¹²⁵ (1983, str. 187). Hodnotíme-li *chování člověka jako nevládné, odměřené, lhostejné, neosobní* apod.,¹²⁶ měli bychom zvolit překlad výrazem **být° (chladný) j. led/ledově chladný**¹²⁷ (tamtéž).

Podíváme-li se na obě výchozí p., je patrné, že při vypuštění A (tím je ale narušena zadaná struktura) mají společně přípustné **být° j. led**.¹²⁸ V takovém případě je tedy rozdílnost situace zcela setřena, tak jako tomu je v italštině.

Soudě dle SYNu rozlišování situace není v praxi vždy dodržováno ani při zachování A. Povahou okolního textu je ale smysl v podstatě pochopitelný, např.:

* „Stephanie je necitelná, studená jako kus ledu a mám pocit, že s chlapy to prostě neumí.“

InterCorp nabízí pro druhý kontext překlad *studenej čumák*, ke kterému se přiřkláníme. Je totiž upravenou formou ustáleného p. – **být° (studený) j. psí čumák**¹²⁹ a považujeme ho za univerzální, jelikož v cílovém jazyce je *platný pro oba kontexty* (1983, str. 74).

Zajímavě zpracoval také kontext následující:

* „Saresti stato un grande assassino: freddo come il ghiaccio.“ → „Ty bys byl velmi schopným vrahem – chladnokrevným.“

Pro p. **FREDDO COME IL MARMO (29)** italský slovník figurativně pro toho, *kdo je tzv. z mramoru* připouští *chlad citový, ale i chlad ve smyslu nízké teploty těla* (Gabrielli, 2012). Odpovídá definici českého p. **(být°) chladný/studený j. mramor**¹³⁰ (1983, str. 213).

Stejně nekomplikovaná, protože fungují také bez ohledu na okolnost, jsou i p. **FREDDO COME LA PIETRA (6) – (být°) studený/chladný j. kámen**¹³¹ (1983, str. 144) a **FREDDO COME UN GHIACCIOLO (4) – být° (zmrzlý¹³²/studený) j. rampouch**¹³³ (str. 300).

¹²⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *studený j. led* – 166, *studený j. kus ledu* – 10

¹²⁶ Spadají sem i kontexty, kde je takové chování či povaha vyjádřeno prostřednictvím očí, např.: „Jonas se usmíval, tvářil se přátelsky, ale oči měl chladné jako led (SYN).“

¹²⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *chladný j. led* – 70, *ledově chladný* – 413

¹²⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. led* – 101

¹²⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *studený čumák* – 404, *studený j. psí čumák* – 88

¹³⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *chladný i studený j. mramor* – 6

¹³¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *studený j. kámen* – 29, *chladný j. kámen* – 27

¹³² Přičemž intuitivně bychom „zmrzlý“ pro popis chladného projevu nevybrali.

¹³³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *zmrzlý j. rampouch* – 28, *studený j. rampouch* – 7

FREDDO COME LA MORTE (12) se v ItWaCu kontextově zapojuje s *chladným projevem i nízkým stupněm teploty*. Ve Sčfi. jsme žádné vhodné p. nenalezli. Mohli bychom uvažovat nad doslovným překladem *studený/chladný j. smrt*, který je dle SYNu kombinačně možný. Přikláníme se ale k překladům, které navrhuje InterCorp – *smrtelně chladný, mrazivě ledový*, ty se ukazují jako o něco více užívané.¹³⁴

FREDDO COME L'ACCIAIO (7) se kontextově v ItWaCu zapojuje jen s *chladným projevem, pohledem* apod. Jelikož jsme nenalezli žádnou zmínku ve slovnících ani v InterCorpu, nezbývalo než zvolit překlad doslovný – *studený/chladný j. ocel*, který SYN kombinačně dovoluje.¹³⁵

19. FRESCO

P. FRESCO COME UN FIORE (4) i FRESCO COME UN GIGLIO (3) v kontextech v ItWaCu naznačují *svěžest a odpočatost*, ale při překladu nám nebyl nápomocný Sčfi. ani InterCorp. Proto u nich vycházíme z podobného p. **FRESCO COME UNA ROSA (95)** → „*odpočatý, plný energie, vitální*“ (M.Quartu, 2012), který InterCorp obsahuje a zpracoval jej výrazy za užití pravidelného jazyka nebo změnou ekvivalentu – *velmi svěží, svěží j. kopretinka*.¹³⁶

20. FURBO + ASTUTO + VISCIDO

FURBO COME UNA VOLPE (20), značí v italštině *někoho velmi chytrého, jako je liška, které se připisuje tzv. „astuzia“* (M.Quartu, 2012) a nemusí tedy označovat jen člověka *chytrého, ale i vychytralého*. Tomu dokonale odpovídá p. **(být^o) chytrý/mazaný/lstivý j. liška**¹³⁷ (1983, str. 191).

Stejný překlad volíme i pro variantu **ASTUTO (9)**.

VISCIDO COME UN SERPENTE (3) i variantu s A ASTUTO (13) chápeme jako označení pro „*v širším smyslu pro někoho záhudného a zrádného, páchající škody, vše ale schovává pod zdánlivou laskavost*“ (M.Quartu, 2012). Čermák uvádí několik

¹³⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *studený j. smrt* – 6, *chladný j. smrt* – 6, *mrazivě ledový* – 10, *smrtelně chladný* – 10

¹³⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *studený j. ocel* – 2, *chladný j. ocel* – 20

¹³⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *velmi svěží* – 375, *svěží j. kopretinka* – 1

¹³⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *chytrý j. liška* – 66, *mazaný j. liška* – 58, *lstivý j. liška* – 10

vhodných p., např. (*být*^o) úlisný/lstivý j. had (*snažit se dosáhnout svého lichotkou, předstírá laskavost*) nebo (*být*^o) zrádný/úskočný j. had (*umí získat důvěru, nečekaně někoho oklamat*) (1983, str. 106).¹³⁸

Doslovně výrazy ze Sčfi. můžeme překládat p. **FURBO COME UN LUPO (2)** – *být chytrý/mazaný j. vlk* a **FURBO COME UN DIAVOLO (2)** – *být chytrý/mazaný j. d'ábel* (1983, str. 426).¹³⁹

21. GELOSO

GELOSA COME UNA PAZZA¹⁴⁰ (2) je nasnadě překládat ustáleným výrazem žárlit j. blázen/čert¹⁴¹ (1983, str. 45), kde však zadaná struktura přešla z A na V. InterCorp uvádí žárlí j. běsná nebo je od žárlivosti celá bez sebe.

Pro překlad p. **GELOSO COME UNA BESTIA (6)** nebyla dostupná žádná pomůcka, a proto se přikláníme k překladům jako u p. výše. V případě ustáleného výrazu tentokrát s užitím slova čert pro zdůraznění intenzity žárlivosti.

22. GIALLO

Pro p. **GIALLO COME IL SOLE (29)** InterCorp uvádí překlad – žlutý j. sluníčko a můžeme tedy připustit i žlutý j. slunce, které se v SYNu ukazuje jako užívané o trochu více.¹⁴²

Pro **GIALLO COME UN LIMONE (9)** jsme vybrali výraz ze Sčfi. – *být*^o (žlutý j. citrón/citronově žlutý),¹⁴³ který má platnost pro věci i lidi (*nejen žlutavý vzhled obecně, ale i nezdravá bledost, při nevolnosti, nemoci*) (1983, str. 63).

Bereme v úvahu i jiné výrazy ze Sčfi. – *být*^o (bledý j. mrtvola) nebo *být*^o j. živá mrtvola (str. 214).¹⁴⁴ První je překladem nedoslovným, druhý navíc nezachovává zadanou strukturu, oba ale také značí *nezdravou bledou barvu*.

¹³⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *úlisný j. had* – 8, *lstivý j. had* – 6, *zrádný j. had* – 0, *úskočný j. had* – 1

¹³⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *chytrý i mazaný j. vlk* – 0, *chytrý j. d'ábel* – 3, *mazaný j. dábel* – 1

¹⁴⁰ Při excerpci dat se objevil jen ženský rod, to je ale dáno tím, že v textech figurovaly jen ženy. Mužský rod (*geloso come un pazzo*) by byl nicméně gramaticky taktéž správný.

¹⁴¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *žárlit j. blázen* – 4, *žárlit j. čert* – 2

¹⁴² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *žlutý j. sluníčko* – 9, *žlutý j. slunce* – 12

¹⁴³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: zjistili jsme, že častěji se užívá bez čárky nad písmenem „o“ ve slově citrón: *žlutý j. citrón* – 3/(*j. citron* – 9), *citrónově žlutý* – 106/*citronově žlutý* – 343

P. **GIALLO COME UN MORTO (11)** v kontextech v ItWaCu naznačovalo *nažloutlou barvu lidí, de facto barvu až nepříjemně žlutou*. InterCorp navrhuje překlad *mrtvolně žlutý*,¹⁴⁵ což jednotlivé vzorky v ItWaCu pokrylo adekvátně.

Protože pro p. **GIALLO COME L'ORO (14)** jsme nenalezli žádný vhodný výraz ve Sčfi. ani návrh překladu v InterCorpu, navrhuje na základě SYNu srozumitelný a univerzální překlad *zlatavě žlutý*.¹⁴⁶ Tedy překlad s adverbem jako u p. výše.

23. **GONFIO**

Pro **GONFIO COME UN PALLONE (28)** a také **GONFIO COME UNA MONGOLFIERA (6)** jsme výklad v českém ani italském slovníku nenalezli. Doslovné překlady *nafouklý/oteklý/opuchlý/apod.*¹⁴⁷ *j. balon/míč/balón* by byly jistě v kontextu srozumitelné a dle SYNu i kombinačně přípustné. Také InterCorp nám jednu z těchto možností potvrzuje:

* „*Il sistema linfatico elimina dai tessuti i fluidi in eccesso. Sene'a di esso, saremmo gonfi come dei palloni* → „*Lymfatický systém odčerpává nadbytečnou tekutinu z tkání. Bez něj by jsme se všichni nafoukli jako balóny.*

Pokud bychom chtěli vybrat z řad p. ustálených, byl by v kontextu *s otokem* vhodný např. výraz *být oteklý j. bakule* (1983, str. 37).

Za zkoumání stálo i p. **GONFIO COME UN GALLETTO (8)**. Vycházeli jsme u něj z italské definice pro „*un galletto*“, což je označení pro někoho *drzého i arogantního* (Gabrielli, 2012). Dále také z výrazu „*fare un galletto*“, které platí pro někoho, kdo se ukazuje jako *odvážný, důležitý, považuje se za neodolatelného* (M.Quartu, 2012).

Protože InterCorp žádnou překladovou možnost neobsahuje, vzhledem ke kontextům v ItWaCu se přikláníme k p., které spíše než *drzost*¹⁴⁸ značí *namyšlenost, nabubřelost, povýšenost*. Uvedeme několik možných překladů ve formě ustálených výrazů ze Sčfi. Pro cílový jazyk bylo však vždy nutné zaměnit ekvivalent pravé strany a až na poslední návrh, narušit i zadanou strukturu.

¹⁴⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bledý j. mrtvola* – 19, *být j. živá mrtvola* – 7

¹⁴⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mrtvolně žlutý* – 3

¹⁴⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *zlatavě žlutý* – 142

¹⁴⁷ Výběr vhodného A záleží na kontextu.

¹⁴⁸ Např.: *(být) drzý j. opice* (1983, str. 242).

* „Ecco, sono giunta al varco, come vedi ho espresso le mie idee; ti vedrò ancora con petto gonfio come un galletto, o sarai sceso dal gradino del pollaio?“

→ nafukovat se°/nadýmat se° j. holub (1983, str. 116) případně chodit°/vykračovat si° j. pán (str. 250)

→ nafukovat se°/nadýmat° se j. krocan (str. 176), které volíme i pro překlad p. **GONFIO COME UN TACCHINO (2)**

→ nadýmat se°/nosit se° j. páv (str. 259), které volíme i pro **GONFIO COME UN PAVONE (2)**. A posledně (*být°*) pyšný j. páv (*chovat se nadutě*) (tamtéž), který je adekvátní pro obě dvě p. a frekvencí vyskytů v SYNu se ukazuje jako překlad nejvhodnější.¹⁴⁹

P. **GONFIO COME UNA RANA (2)**, které značí člověka *plného závidi, potlačené zloby, je nabubřelý a ješitný* (M.Quartu, 2012) by v češtině odpovídalo p. se změnou výchozí struktury – nadýmat se°/nafukovat se° j. žába/ropucha (1983, str. 406).¹⁵⁰

Jeden vzorek v ItWaCu si ale vyžadoval i překlad doslovný – *nafouklý j. žába*, protože se váže na fyzické připodobnění k nafouklé žábě, i v SYNu je v tomto smyslu užívaný.¹⁵¹

* „Din don Din è morto un bambino di Brescia è morto alle fontane gonfio come le rane.“

24. GRANDE + GROSSO + LUNGO

GRANDE COME UNA CASA (215) se v ItWaCu objevuje ve velkém množství a různorodém spojení (*nejen s věcmi hmotnými, ale i s abstraktními pojmy jako úsměv, problém, chyba, poděkování, příležitost, otázka* apod.) Zcela doslovný a univerzálně užívaný překlad velký j. dům/barák, který je návrhem InterCorpu, byl vždy srozumitelný. Je ale otázkou, zda je skutečně správný pro všechny případy. Podle Čermáka bychom totiž komparát *dům/barák* mohli sloučit jen omezeně a to s *ostudou/průšvihem/průserem/nebo fackou* (1983, stránky 38,94). Po následné anlyze v SYNu (kde je tento výraz používán se vším, co je považováno za velké až obrovské) konstatujeme, že toto pravidlo v češtině není dodržováno.¹⁵²

¹⁴⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *pyšný j. páv* – 31, oproti zanedbatelným výskytům (0-5) ostatních návrhů.

¹⁵⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: našli jsme pouze kombinaci *nafukovat se j. žába* – 5

¹⁵¹ Příklad z korpusu SYN: „...v útrokách mi bloudí hlad, břicho mám nafouklé j. žába.“

¹⁵² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *velký j. dům* – 79, *velký j. barák* – 10

Podle Čermáka bychom se nicméně měli přiklonit k p. ***je° to j. hrom***, které se odkazuje *na předměty i abstraktní věci nápadně velké, rozsáhlé* (str. 123). Toto je ale překlad nejen nedoslovný, ale i překlad s narušenou strukturou oproti zadané.

K. p. s A **GROSSO (158)** lze přistupovat stejně, InterCorp k němu nabízí ještě překlad jednoslovný – *obrovský* a překlad ve specifickém kontextu:

* „*Mi rendeva cosí nervoso che continuai a sparar balle grosse come una casa.*“ → „*Já vám z ní byl tak nervózní, že jsem lhal v jednom kuse dál, jako když tiskne.*“

GRANDE COME IL MONDO (80) i varianta s A **GROSSO (33)** je případ velmi podobný. Taktéž se kontextově zapojuje různorodě, InterCorp u p. s „*grande*“ navrhuje překlad doslovný, který je při dosazení do jednotlivých vzorků v ItWaCu srozumitelný a dle SYNu možný.¹⁵³ Není ale p. ustáleným. Dále navrhuje překlad pravidelným jazykem *bít přímo do očí*. Ten byl taktéž do vzorků dosaditelný, protože implicitně naznačuje, že je něco velké.

Pro **GRANDE COME UNA MONTAGNA (75)** InterCorp navrhuje překlad nedoslovný na levé straně – *obrovský j. hora*.

P. s A **GROSSO (12)** lze překládat stejně, InterCorp ale pro něj nabízí i překlad doslovný *veliký j. hora* a dále se změnou ekvivalentu na straně pravé – *velký j. dům*.¹⁵⁴

Také u p. **GRANDE COME UNA NOCCIOLA (7)** i u varianty s A **GROSSO (7)** jsme pro absenci doslovného výrazu ve Sčfi. vycházeli z InterCorpu, který uvádí překlad – *velký j. oříšek*.

Pro sérii p. **GRANDE COME UN ELEFANTE (7)** a **GRANDE COME UN ARMADIO (11)** i **GRANDE COME UN PUGNO (20)** a **GRANDE COME UN PISELLO (3)** vybíráme překlady ustálenými výrazy ze Sčfi. Pro první p. *být° (velký) j. slon* značící *těžkopádnost, být příliš velký, neskladný* apod. (1983, str. 320), pro druhé p. *je to (velké) j. almara* (*příliš velké*) (str. 33), pro třetí *je° to° (velké) j. pěst* (*velikost popř. i kulatý tvar*) (str. 269) a pro čtvrté *být j. hrášek* (*být malý, drobný*) (str. 121), kde došlo ke změně zadané struktury.

Všechna uvedená p. lze překládat stejně také stojí-li s A **GROSSO (2/18/18/4)**.

¹⁵³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *velký j. svět* – 19

¹⁵⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *obrovský j. hora* – 4, *veliký j. hora* – 5, *velký j. dům* – 79

Pro **GROSSO COME UN BRACCIO (14)** i **GRANDE COME IL PALMO (6)** vycházíme z překladů navržených InterCorpem. Pro první p. uvádí – *velký j. ruka*, přičemž stejný překlad bychom přidělili i variantě **GRANDE COME UNA MANO (16)**. Pro p. druhé uvádí – *velký j. dlaň*.

První p. má funkci označení velikosti co se *délky* týče, proto jsme jej našli i ve variantě s **A LUNGO (27)** a překlad by tedy mohl být stále stejný. Oproti tomu varianta druhého p. – **LUNGO COME UN PALMO (11)** by vyžadovala změnu překladu – *dlouhý j. píd'*.

25. CHIARO + LIMPIDO + PURO

P. **CHIARO COME IL SOLE (171)** se ItWaCu vyskytuje především jako vyjádření *zřejmosti situace, záležitosti* apod.¹⁵⁵ InterCorp navrhuje kromě jiného i překlad doslovný, tedy *jasný j. slunce*. Dle SYNu je kombinačně možný,¹⁵⁶ ale nelze jej dle kontroly ve Sčfi. považovat za p. ustálené. Stejně jako ani další návrhy – *naprosto jasné, jasná věc, to je zjevné, to je bez debat*.¹⁵⁷

Zajímavé byly překlady následujících textů :

- * „*Ma allora se Bernardo Guardi è uno pseudonimo, forse il vero nome è Casanova. Era chiaro come il sole.*“ → „*Jestli Bernado Guardi není sebou může jím být ... - Casanova! Casanova? Měl jsem ho před sebou.*“
- * „*Se si presta attenzione, è chiaro come il sole.*“ → „*Pro ty, co to sledují, je to průhledné jako studánka.*“

Následující překlady (první s narušenou výchozí strukturou a druhý se změnou ekvivalentů) taktéž navržené InterCorpem, již považujeme za ustálená p. – **to je^o nad slunce jasnější/jasně**¹⁵⁸ (*očividné, zákonité*) (1983, str. 322) nebo **(to je^o) jednoduchý/jasný j. facka**¹⁵⁹ (*zcela jasné, nekomplikované*) (str. 100).¹⁶⁰

¹⁵⁵ Pro jeden nalezený vzorek odkazující se na *zár věci* (“*Diliberto nel suo Congresso ha messo sul tappeto 5 punti chiari come il sole.*“), můžeme uvést i překlad výrazem **zářit°/svítit° j. (samo) slunce** (1983, str. 322).

¹⁵⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *jasný j. slunce* – 12 (z původního výsledku 24 jsme vyřadili případy neodkazující se na „zřejmost“ (- *obloha, světlo, hvězdy* apod.). Je ale patrné, že doslovný překlad by byl pro češtinu srozumitelný ve všech kontextech.

¹⁵⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *naprosto jasné* – 3.223, *jasná věc* – 1047, *to je zjevné* – 116, *to je bez debat* – 902

¹⁵⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *to je nad slunce jasné* – 26, (*nad slunce jasné* – 1.298), *to je nad slunce jasnější* – 20, (*nad slunce jasnější* – 767)

¹⁵⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *jasný j. facka* – 434, *jednoduchý j. facka* – 232

¹⁶⁰ Ze Sčfi. bychom mohli ještě zmínit i další p. s obdobným významem, např.: **to je jisté j. (že je) slunce na nebi** (1983, str. 322). Nebo **je to jasný/é j. Brno** (str. 53) - to ale vychází z vědomosti účastníka komunikace, že Brno je velké město, tedy jakoby evidentní a nepřehlídnutelné.

P. **CHIARO COME IL GIORNO (42)** se v ItWaCu objevuje zejména v totožném významu jako to předešlé. InterCorp pro takové opět navrhuje překlady ustáleným výrazem *jasný j. facka* nebo i doslovně *jasné j. den*.¹⁶¹

Pro **CHIARO COME IL VETRO (2)** v ItWaCu ve spojení s „lagune” je nasnadě překlad výrazem s nedoslovným ekvivalentem na levé straně *být° (čistý) j. sklo (upravený a čistý vzhled)* (1983, str. 316).

InterCorp obsahuje zajímavý vzorek:

* „*sei chiaro come il vetro.*” → „*je do tebe vidět jak přes sklo.*”

Varianta s A **LIMPIDO (4)** nás však přivádí k A *průzračný* a pro vyšší počet výskytů v SYNu se k překladu *průzračný j. sklo* přikláníme v obou případech s „*il vetro*”. Na základě analýzy v SYNu stojí za úvahu i velice frekventovaný adverbialně-adjektivní překlad – *průzračně čistý/jasný*.¹⁶²

P. **CHIARO COME IL CRISTALLO (8)** pokrývá výraz *být° (jasný/čistý) j. křišťál*¹⁶³ (platí pro věci i abstraktní pojmy (pravda, mysl apod.) *jasný, čistý, průzračný, upřímný* (1983, str. 178).¹⁶⁴

V případech typu: „*non è chiaro come il cristallo che tutti i mali della nostra vita nascono dalla tirannia dell' uomo?*”¹⁶⁵ by byl smysluplný i překlad pravidelným jazykem → např. *naprosto jasné* (jako u p. s „*il sole*”).

Pro variantu s A **LIMPIDO (16)** navrhuje překlad doslovný – *průzračný j. křišťál*. Popřípadě na základě SYNu *křišťálově jasný/čistý*.¹⁶⁶ InterCorp uvádí *křišťálově čirý* a *čirý j. křišťál*.¹⁶⁷ Všechny návrhy byly do vzorků v ItWaCu dosaditelné.

Pro **CHIARO COME L'ACQUA (62)** bychom vybrali překlad doslovný i nedoslovný. Protože InterCorp žádný návrh neobsahuje a ve Sčfi. žádné vhodné

¹⁶¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *jasné j. den* – 26 (z původního výsledku 35 jsme vyřadili případy neodkazující se na „zřejmost“ (- *světlo, paprsky* apod.). Je ale patrné, že doslovný překlad by byl pro češtinu srozumitelný ve všech kontextech.

¹⁶² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *čistý j. sklo* – 13, *průzračný j. sklo* – 18, *průzračně čistý* – 886, *průzračně jasný* – 104

¹⁶³ Co se týče slov „*čistý*“ nebo „*jasný*“ u všech p. s „*chiaro*“ – upozorovali jsme, že se obě v kontextech odkazují jak na *něco zřejmého, někoho upřímného, nevinného, také něco jasného pro svůj lesk a třpyt a i čistého v doslovném smyslu slova nebo ve smyslu transparentnosti*.

¹⁶⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *jasný j. křišťál* – 14, *čistý j. křišťál* – 66

¹⁶⁵ Příklad z korpusu ItWaC.

¹⁶⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *průzračný j. křišťál* – 22, *křišťálově jasný* – 126, *křišťálově čistý* – 1.909

¹⁶⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *křišťálově čirý* – 55, *čirý j. křišťál* – 6

připodobnění s vodou není, stanovili jsme je na základě předešlého zkoumání p. s A „*chiaro*”.

- * „*La libertà è meravigliosa, chiara come l'acqua, stupenda come il nostro cielo.*“ → Svoboda je úžasná, *čistá j. voda*... (možnost kombinace jsme ověřili v SYNu)
- * „*E' così difficile da capire? A me sembra chiaro come l'acqua.*“ → ... *mně se to zdá jasné j. facka*“ (ustálené p.) → *čisté j. voda* (doslovný překlad, viz následující p.)

O p. **PURO COME L'ACQUA (13)** se zmiňuje jen (M.Quartu, 2012) – „*čistý, bez cizích látek, také nevinný, upřímnost přimínající průhlednost vody.*“ Doslovný překlad, *čistý j. voda*, na základě podobného kontextového zapojení v SYNu můžeme připustit.¹⁶⁸

P. **PURO COME UN GIGLIO (9)** je definováno jako „*nevinný, bez poskvrny, také naivní* (M.Quartu, 2012) a InterCorp pro něj navrhuje překlad *čistý j. padlý sníh*. Méně pak výrazem *být j. lilie* – což je redukcí ustáleného p. (*být*^o) *nevinný/čistý j. lilie/lilium* (1983, str. 190) Toto p. jsme rozebírali již v sérii A číslo 3.

U p. **PURO COME UN BAMBINO (9)** vycházíme z definice u p. **puro come un neonato** → „*nevinný, právě jako narozené dítě, které ještě nemělo možnost hřešit.*“ (M.Quartu, 2012). K výchozímu tedy přistupujeme stejně. InterCorp žádný překlad neobsahuje, proto na základě podobného kontextového zapojení v SYNu připouštíme překlad doslovný – *čistý j. dítě*.¹⁶⁹

P. **PURO COME UN ANGELO (7)** je definováno velmi podobně → „*nevinný, velmi čestný, jako anděl, který není nakažen hříchem.*“ (M.Quartu, 2012). Doslovný a pro vzorky v ItWaCu srozumitelný překlad – *čistý j. anděl* lze na základě SYNu připustit.¹⁷⁰

V InterCorpu jsme našli překlad pravidelným jazykem:

- * „*Tra l' altro ... Sono sicuro che non sei pura come un angelo. Vero, piccola Purlane?*“ → „*Navíc ... všichni víme, že nejsi anděl, že, sladká Purlane?*“

¹⁶⁸ Příklady z korpusu SYN: „*myslenky čisté j. voda*“/, „*vzduch byl chladný a čistý j. voda*“/, „*co vyprávím je pravda tak čistá j. voda*“ + četnost výskytů dle korpusu SYN: *čistý j. voda* – 17.

¹⁶⁹ Příklad z korpusu SYN: „*má mysl čistou jako dítě*“ + četnost výskytů dle korpusu SYN: *čistý j. dítě* – 5

¹⁷⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *čistý j. anděl* – 16

26. IMMOBILE + SOLIDO

Pro **IMMOBILE COME UNA STATUA (82)** se zdá být možným překladem *stát°/být° j. socha* (1983, str. 326).¹⁷¹ Je z něj sice pochopitelné, že je *někdo nehybný či strnulý*, formálně je z něj však A vypuštěno. InterCorp krom tohoto navrhuje i slovo „*nehybný*” explicitně do textu vložit – *být j. nehybná socha*. Jiný návrh je dokonce vypustit „*j. socha*” a použít jen A – *nehybný*.¹⁷²

U p. **IMMOBILE COME UN SASSO (6)** se jednoznačně přikláníme k *zústat stát j. zkamenělý*, které je navrženo InterCorpem a současně je p. ze Sčfi.¹⁷³

InterCorpem nabízí zajímavý překlad v kontextu:

- * „*Infine si udì il suo respiro sibilare dolcemente fra i denti serrati, mentre egli era immobile come un sasso.*“ → „*Vzápětí mu začal dech lehce sykat mezi sevřenými zuby, ležel však jako kámen.*“

Pro p. **IMMOBILE COME UNA MONTAGNA (3)** InterCorp navrhuje překlad s jiným ekvivalentem na levé straně – *pevný j. hora*. Tento optimálně pokryl vzorky v kontextu *statické nehybnosti i pevnosti postejem a trvání na svých*.¹⁷⁴

Dále jsme použili i Sčfi., kde jsme našli p. *být° (neoblomný/pevný) j. skála* (1983, str. 315). Jeho definice druhý uvedený význam zcela vystihuje. Překladem doslovným by byl v případě p. **SOLIDO COME UNA ROCCIA (32)**. Vystává nicméně otázka, zda jsou překlady správnými pro všechny kontexty. Čermák totiž u tohoto p. vůbec neuvádí pevnost věcí materiálních. Dle zkoumání v SYNu je ale patrné, že v praxi je užíváno různorodě stejně jako v ItWaCu (*abstraktně - např. názor, vůle, sebevědomí atd. i s věcmi hmotnými - např. zeď, rám apod.*). Proto se domníváme, že jsou překlady srozumitelnými.

Návrhem InterCorpu je pro obě p. lexikální idiom *skálopevný* s frekvencí vyšší.¹⁷⁵

IMMOBILE COME UNA ROCCIA (4) v kontextech v ItWaCu funguje jen ve významu *statické nehybnosti věcí*, a proto zde navrhuje nezavádějící doslovný

¹⁷¹ V praxi se ale pojí i s jinými verby než jen se *stát* a *být* (například *sedět, ležet, pozorovat* atd.). Funguje tedy i jako adverbium, pro tyto případy InterCorp navrhuje překlady - *strnule, bez hnutí, zcela nehybně*.

¹⁷² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. nehybná socha* – 5, *nehybný* – 9.703

¹⁷³ Respektive *být°/zústat° (stát)/stát° j. zkamenělý (neschopen pohybu)* (1983, str. 401).

¹⁷⁴ Příklady z korpusu ItWaC: „*Il quadro era immobile come una montagna.*“, „*Mario si rivolse ad Arte, immobile come una montagna a pochi passi da lui, noi siamo qui per un incontro con l' Arte...*“

¹⁷⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *pevný j. skála* – 361, *neoblomný j. skála* – 9 *skálopevný* – 1.099

překlad *nehybný j. skála*. Toto však konstatujeme jen na základě přípustné kombinace v SYNu.¹⁷⁶

27. LEGGERO

P. **LEGGERO COME UNA PIUMA (119)** „*tak jako pírko - extrémně lehký, vážící velmi málo*” (M.Quartu, 2012) je jednoznačně po všech stránkách (strukturou i významem) shodné s p. *být° (lehký) j. pírko/peříčko*¹⁷⁷ (1983, str. 270). Není v použití nijak omezováno, ve vzorcích v ItWaCu jej šlo aplikovat na *cokoliv/kohokoliv*. InterCorp navrhuje kromě tohoto i jiné zajímavé překlady (dané kontextovým zapojením):

- * „*Ehi, hai i piedi leggeri come una piuma.*“ → „*Hele, seš docela mrštněj.*“
- * „*...e se continui a compiangerlo ancora per molto il mio cuore diventerà leggero come una piuma.*“ → „*...a budeš - li nad ním ještě dlouho lamentovat odvrátím se od něho s lehkým srdcem.*“
- * „*...penso che dovrei essere io a tirarti su ... ma non mi devi tirar su, mi sento leggera come una piuma.*“ → „*...spíš bych měl uklidňovat já tebe. Nemusíš. Jsem úplně klidná.*“
- * „*...disse Harry, con il cuore leggero come una piuma...*“ → „*...koktal Harry a u srdce mu bylo radostněji...*“

U p. **LEGGERO COME UNA FARFALLA (17)** srozumitelně fungoval doslovný překlad *lehký j. motýl*, který navrhl InterCorp. Také dle SYNu je toto spojení možné.¹⁷⁸

Italská definice „*velmi lehký a delikátní, jako motýl, který s extrémní lehkostí usedá na kytky, řečeno obecně o gestu, pohybu apod.*” (M.Quartu, 2012) by částečně odpovídala také ustálenému p. *vznášet se j. motýlek* (*zlehka chodit, tančit*) (1983, str. 210). Do vzorků v ItWaCu (pro nevhodná kontextová zapojení) jsme jej ale dosadit nemohli.

Doslovný překlad p. **LEGGERO COME L'ARIA (37)** – *lehký j. vzduch*, tak jak navrhuje InterCorp, byl do vzorků v ItWaCu dosaditelný. Více se však přikláníme k druhému návrhu, stejně tak vhodně dosaditelnému, navíc ale ještě ve formě

¹⁷⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *nehybný j. skála* – 8

¹⁷⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *lehký j. pírko* – 280, *lehký j. peříčko* – 61

¹⁷⁸ Příklad z korpusu ItWaC: „*Una cosina leggera come una farfalla gli toccò il petto.*“ + četnost výskytů dle korpusu SYN: *lehký j. motýl* – 5.

ustáleného p. – (*být*^o) *jemný/lehký j. vánek*¹⁷⁹ (*neobvykle lehký, vzdušný, jemný, průhledný, ladný apod., nejen věci, ale i pohyb, gesto apod.*) (1983, str. 374).

Stejně tak jej preferujeme u **LEGGERO COME IL VENTO (15)**, ačkoliv doslovný překlad *lehký j. vítr* je kombinačně dle SYNu možný.¹⁸⁰

Pro **LEGGERO COME UNA NUVOLOLA (12)** InterCorpe navrhuje – *lehký j. obláček*, nicméně jak bylo dobře vidět v textech v ItWaCu, velice často se užívá spíše pro vyjádření *jemnosti*,¹⁸¹ proto na základě kombinační kontroly v SYNu připouštíme i záměnu ekvivalentu na levé straně – *jemný j. obláček*.¹⁸²

28. LIBERO

Pro **LIBERO COME L'ARIA (47)** InterCorp nabízí překladů více – *být svobodný* nebo výrazy *volný j. vítr* a *volný j. sedmikráska*. Nejčastěji se však vyskytuje překlad výrazem *volný j. pták*, který je zároveň p. ustáleným.¹⁸³ Optimálně pokryl všechny vzorky v ItWaCu a četností výskytů je jednoznačným favoritem.¹⁸⁴ Tento výraz je překladem doslovným v případě **LIBERO COME UN UCCELLO (22)**.

Vhodným překladem by byl zřejmě i pro p. **LIBERO COME IL VENTO (29)**, IterCorp totiž navrhuje podobné – *svobodný j. pták* a *volný j. ptáče*.¹⁸⁵ Kromě toho také překlady s jinými ekvivalenty a narušenou strukturou – *být j. letmý vítr*, *být j. neklidná kometa*.

Na základě překladu přes třetí jazyk připouštíme i překlad doslovný: *libero come il vento* → *free as the wind* → *volný jako vítr*.¹⁸⁶

¹⁷⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *lehký j. vzduch* – 22, *lehký j. vánek* – 5, *jemný j. vánek* – 12

¹⁸⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *lehký j. vítr* – 1

¹⁸¹ Příklad z korpusu ItWaC: „*un tocco di mano leggero come una nuvola*”

¹⁸² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *lehký j. obláček* – 15, *jemný j. obláček* – 2

¹⁸³ Respektive *být*^o *(volný) j. pták* (*bezstarostnost, radost, být nepoutaný, neomezován apod.*) (1983, str. 294).

¹⁸⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být svobodný* – 16.403, *volný j. vítr* – 13, *volný j. sedmikráska* – 0, *volný j. pták* – 354

¹⁸⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *svobodný j. pták* – 37, *volný j. ptáče* – 3

¹⁸⁶ Příklad a překlad z korpusu InterCorp, četnost výskytů dle korpusu SYN: *volný j. vítr* – 13

29. LISCIO + MORBIDO

LISCIO COME L'OLIO (299) v italštině funguje jako společné p. pro dva různé významy (M.Quartu, 2012). V cílovém jazyce ale nikoliv, musíme jej proto rozbrat detailněji.

ItWaCu se nejčastěji objevuje ve spojení s popisem chodu událostí, děje, jednání či stavem nebo výsledku situace. Jde o hodnocení v kladném slova smyslu, tedy že něco *funguje skvěle, probíhá/jde bez problémů, snadno, jednoduše*. Takové případy nejsou sice v rámci naší struktury, fungují jako adverbium, v češtině ale pro ně existuje ustálené p. – *jde to° j. po másle/mýdle*, které nabízí výklad *hladce a velmi potěšitelně, popř. i rychle*¹⁸⁷ (1983, str. 199). Spadá sem i synonymní výraz *jde to j. na drátkách*.¹⁸⁸ Uvedené možnosti jsou i návrhem InterCorpu a ukázaly se jako vhodné a použitelné v případech nesoucích se v tomto smyslu, nejsou ale překlady doslovnými.

Oproti tomu doslovné překlady a dodržení zadané struktury je nutné u *popisu vodstva, kde hladina je v naprosto klidném a nehybném stavu, případně také u tekutých látek* (M.Quartu, 2012). Takový výklad významu nabízí p. *být hladký j. olej/hladkej j. volej*¹⁸⁹ (2009, stránky 244-245).

Po hlubším rozboru se domníváme, že bychom smysl výrazu v italštině mohli ještě pro určité případy (dané jiným kontextovým zapojením) rozšířit a rozšířit tím i jeho překladové možnosti do češtiny.

- * „Come potresti raggiungere la cima di un monte *liscio come l'olio*? Più asperità incontrerai, più esse ti condurranno in alto nella scalata, divenendo il tuo appoggio.“ Abychom povrch této hory vystihli příznačněji a zároveň se vyhnuli rozhodování, zda je hora moc rovná, kluzká nebo hladká *bez hmotných překážek*, vybrali jsme univerzální p. z řad ustálených – *být° (hladký) j. zrcadlo* (1983, str. 403). O překlad doslovný by se jednalo v případě p. **LISCIO COME UNO SPECCHIO (14)**.
- * V případě „Non aspettatevi però un viaggio con pullman granturismo, su strade asfaltate e *lisce come l'olio*“ by bylo pravděpodobně vhodnější celý výraz redukovat jen na *A – hladké/rovné cesty*. Případně i jinou formou, např. *cesty bez hrbolů* apod. Existenci námi navrhovaných překladů jsme overili v korpusu SYN.

¹⁸⁷ Pro „*rychle*“ musíme konstatovat, že do p. v italštině příliš nezapadá. P. bývá o „*veloce*“ nebo „*rapido*“ ještě explicitně doprovázeno.

¹⁸⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *jde to j. po másle* – 50, *jde to j. po mýdle* – 0 (také Čermák uvádí, že varianta s *mýdlem* je řídká (1983, str. 199), *jde to j. na drátkách* – 9

¹⁸⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *hladký j. olej* – 5, *hladkej j. volej* – 0

- * Kontext naznačoval i stav tekutých látek spíše co se do jemnosti týče, tedy že obsah je bez hrudek (oproti klidovému stavu hladiny vody):
„...mette in cantiere un prodotto levigato e liscio come l'olio (tranne verso il finale in cui affiorano un paio di nodi.“ Takového smyslu se dá docílit např. intenzifikací a dosazením ekvivalentu „jemný“ – *produkt stejně tak jemný jako olej*. Tento návrh však nemůžeme materiálně podložit, SYN ale obsahuje alespoň část ze spojení – *jemný j. olej*.
- * V případě „*avere la pelle liscia come l'olio*“ se ukazuje vhodnější překlad výrazem ze Sčfi. (se změnou struktury) – *mít° plet' j. broskve*, který hodnotí *jemnou a krásnou plet'* (1983, str. 53). V InterCorpu jsme překlad spojení v tomto smyslu nenašli, pomocí SYNu jsme ale jako v češtině často užívané výrazy našli i: *mít plet' j. samet* či *j. hedvábí* nebo *j. miminko* a dokonce *j. dětská prdelka*.¹⁹⁰

P. **LISCIO COME UN BILIARDO (12)** je chápáno jako označení pro *dokonale hladký povrch bez drsností, případně jako označení pro plešatého člověka nebo pro „essere un impresa facile e senza problemi“* (M.Quartu, 2012).¹⁹¹ InterCorp žádný překlad nenabízí a doslovný dle SYNu nemůžeme připustit. S ohledem na v ItWaCu nejčastější kontexty s *vodou, silnicí* nebo *asfaltem* se přikláníme k překladům již zmíněným, tedy *hladký j. olej* a *hladký j. zrcadlo*.

K člověku *bez vlasů, s hladkou lebkou jako má vejce* (M.Quartu, 2012) existuje v italštině p. **LISCIO COME UN UOVO (2)**. To v češtině vystihuje p. s narušenou strukturou – (*mít°*) *hlavu j. koleno* (1983, str. 162) a (*mít°*) *hlavu j. kouli* (str. 168).¹⁹²

Doslovně jsme mohli přistoupit k **MORBIDO COME LA SETA (20)** i k variantě s A **LISCIO (8)**. V kontextu v ItWaCu se vyskytují *s pokožkou, jídlem i věcmi měkkými a jemnými na omak*. Optimálně odpovídá českému p. *být° (hebký) j. hedvábí* (1983, str. 109).

Zkoumání přes jiný jazyk v InterCorpu nás zavedlo k adverbialně-adjektivnímu překladu: *morbido come la seta* → *silky smooth* → *hedvábně jemný*.¹⁹³

¹⁹⁰ Čermák ale poslední zmíněné připodobnění uvádí jen v souvislosti s *tvářemi*, navíc může přejít i do významu *baculatý/kulatý/zdravě růžový* (1983, str. 288). Dle SYNu tak můžeme konstatovat, že užívání v praxi není dodržováno - příklad z korpusu SYN: „...objevil se krasavec s tvářičkou hladkou jako dětská prdelka.“

¹⁹¹ V ItWaCu jsme se setkali jen s prvním významem.

¹⁹² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mít hlavu j. koleno/j. kouli* – 22/2

¹⁹³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *hebký j. hedvábí* – 28, *hedvábně jemný* – 212

P. **MORBIDO COME IL VELLUTO (11)** i variantu s A **LISCIO (3)** překládáme doslovně ustáleným p. ze Sčfi. – (*je° to°*) **hebké j. samet** (*látka, pokožka, abstraktní pojmy* apod.) (1983, str. 311).

30. **MAGRO**

P. **MAGRO COME UN CHiodo (44)** → „*molto magro, filiforme, privo di curve appunto come un chiodo*” (M.Quartu, 2012) není možné do češtiny přeložit doslovně. Připustit jej nemůžeme na základě Sčfi. ani SYNu. Museli jsme vybrat překlady zpracované InterCorpem. Pravidelným jazykem *děsně hubenej* nebo takový, který zachoval zadanou strukturu a je současně výrazem ze Sčfi., ale změnil výchozí ekvivalent na pravé straně – *být° (hubený j. lunt)* (*velmi hubený*) (1983, str. 194).

Dalším návrhem je *hubený j. proutek*. Tuto kombinaci SYN nevyvrací, ale jako ustálené p. ve Sčfi. ho nalézáme jen s A „*štíhlý*“.¹⁹⁴ Vzhledem k četnosti výskytů jej i přesto, že změnil ekvivalent na pravé straně a do jisté míry i na levé, taktéž považujeme za vhodný překlad.¹⁹⁵

V duchu odpovídající italské definici se ale nese i celá řada dalších možných a zároveň ustálených ekvivalentů na pravé straně, např.: *hubený j.: tříska, sirka, nit, špejle* apod. (1983, str. 424).

P. **MAGRO COME UN GRISSINO (10)** by mohlo evokovat jej překládat až příliš zdrobněle na pravé straně a to jako „*tyčinka*”. Takový překlad v tomto případě však musíme vyloučit, ani SYN tuto kombinaci nepřipouští.¹⁹⁶ Určitě lze ale vzít v úvahu p. *být° (hubený j. tyčka)*, které označuje někoho *nepřirozeně hubeného, vyhublého, někdy i vyššího* (1983, str. 365), což koresponduje s kontexty v ItWaCu. InterCorp jej překládá jako – *huběňour*, frekvenčně výrazně převažuje nad námi navrhovaným překladem.¹⁹⁷

MAGRO COME UNO SCHELETRO (2) překládáme doslovně výrazem *být° (hubený/vychrtlý j. kostlivec)* (1983, str. 166). InterCorp, který navrhuje *na kost vyhublý* nás touto pointou nasměroval k podobnému, již ale ustálenému p. –

¹⁹⁴ Respektive *být° (štíhlý j. proutek)* (1983, str. 289). V italštině jsme dané p. v kombinaci se „*snello*“ - „*štíhlý*“ nenalezli.

¹⁹⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *děsně hubený* – 15, *hubený j. lunt* – 141, *hubený j. proutek* – 14 // *štíhlý j. proutek* – 338

¹⁹⁶ Nalezli jsme zde ale případ – *ruce j. tyčinky*, jak ale vidíme, zcela vypustilo A.

¹⁹⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *huběňour* – 1032, *hubený j. tyčka* – 85

být (j.) kost a kůže. Ten taktéž označuje někoho *velmi vyhublého* (str. 165). Oba výrazy jsou v češtině užívanější, ale ani jeden nezachoval zadanou strukturu.¹⁹⁸

V italštině jsme zaznamenali i připodobění hubenosti se sardelí/ančovičkou – **MAGRO COME UN'ACCIUGA (8)** → „*molto magro, quasi rinsecchito*“, *podobnost je dána tím, že sardel se po zpracování stane tenká a vysušená, tedy velice hubená* (M.Quartu, 2012). Jak jsme se ale přesvědčili v SYNu a ve Sčfi, tuto pointu český jazyk zřejmě vůbec nezná. Jako možné řešení se zdá překlad *je tak hubený*,¹⁹⁹ který nabízí InterCorp. Nebo bychom mohli uvažovat nad jinými (výše již zmíněnými) ustálenými ekvivalenty spjatých se štíhlostí.

31. **MATTO**

Zajímavé je p. **MATTO COME UN CAVALLO (36)**, které je definováno především jako „*imprevedibile, balzano, usato in senso benevolo, persone irrequiete*“ (M.Quartu, 2012). Zejména tato část charakteristiky → „*Il cavallo è un animale bizzoso, che si adombra facilmente*“ (tamtéž) by nás mohla mylně vést k p. obsahující výraz „*splašený kůň*“. Ten se ale ve Sčfi. pojí jen s *divoce bít/mlátit kolem sebe/kopat* (1983, str. 180).

V cílovém jazyce se italské definici nejvíce přibližuje např. p. **být° j. splašený/divý**,²⁰⁰ které *značí člověka zbrklého, reagujícího prudce, bez rozvahy, rychle, nervózně* apod. (1983, str. 327). Co se InterCorpu týče, navrhuje překlady pravidelným jazykem – *úplně vyšinutý* nebo *úplný cvok*.²⁰¹

Všechny zmíněné možnosti bylo do vzorků v ItWaCu možné aplikovat. Jak je ale patrné, v češtině zachování zadané struktury ani výchozích výrazů „*matto*“ a „*un cavallo*“ nelze.

InterCorp v konkrétním kontextu nabízí také překlad s úplně jiným významem:

- * „*E Hiko è un ... Non l' ho mai capito. Richie è matto come un cavallo. Ma credo che starebbe dalla nostra parte.*“ → „*A Hiko je jako ... Nevím, co je Hiko zač ... Richie je mazaný jako liška, Stevie. Ale, víš, myslím, že by mohl být pro nás tím pravým.*“

¹⁹⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *hubený j. kostlivec* – 4, *vychrtlý j. kostlivec* – 2, *na kost vyhublý* – 248, *být kost a kůže* – 257, popřípadě *být j. kost a kůže* – 7

¹⁹⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být tak hubený* – 250 (bylo ovšem nutné projít nalezené vzorky a z čísla 258 odečíst případy jako „*nejsi tak hubená, jako jsi byla*“, „*je tak hubený jako jeho sestra*“ apod.)

²⁰⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. splašený* – 16, *být j. divý* – 109

²⁰¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *úplně vyšinutý* – 36, *úplný cvok* – 85

32. MUTO + ZITTO + SILENZIOSO

MUTO COME UN PESCE (44) je definováno jako „*muto, silenzioso, anche reticente, detto di chi è deciso a non fare rivelazioni*“, *hodně diskrétní, schopen zachovat tajemství*” (M.Quartu, 2012) a je v souladu s definicí, kterou nalézáme u p. ve Sčfi. – *mlčet°/být° němý j. ryba* (1983, str. 306). Svou mnohoznačností pokrylo všechny vzorky v ItWaCu. ze SYNu je však patrné, že s verbem, tedy se změnou zadané struktury, je v češtině užívané mnohem více.²⁰² InterCorp nabízí v kontextu s udržení tajemství i překlady *mít pusu na zámek* a *mlčet j. hrob*.²⁰³

K variantě s A **ZITTO (4)** přistupujeme stejně, InterCorp ale pro ni v konkrétním kontextu nabízí navíc překlad – *sklapnout j. lastura*.

MUTO COME UNA TOMBA (11) i variantu s A **ZITTO (2)** je definicí „*silenzioso*“, *také velice diskrétní, řečeno o osobě, která dokáže udržet tajemství*.“ (M.Quartu, 2012) více méně v souladu s definicí, kterou nalézáme u p. *mlčet°/být° j. hrob*²⁰⁴ (1983, str. 121). Více méně proto, že v české definice postrádáme ono „*silenzioso*“, respektive tichý ve smyslu *mlčenlivý*. Procházením jednotlivých případů užití v SYNu jsme však dospěli k tomu, že i v češtině je toto p. užíváno pro vyjádření *nemluvnosti*.²⁰⁵ Překlad tímto p. byl proto aplikovatelný na všechny nalezené vzorky, jak ale vidíme, zadaná struktura byla narušena.

InterCorp kromě tohoto překladu nabízí v konkrétním kontextu následující:

- * „*Saremo muti come una tomba, è deciso*“? → „*Ani slovo, dobře*“?

Lze říci, že variantu p. s A **SILENZIOSO (4)** je možné překládat stejně. Pokud bychom chtěli zachovat zadanou strukturu, na základě kontroly kombinačních možností v SYNu zmíníme i překlad doslovný – *tichý j. hrob*.²⁰⁶

V ItWaCu jsme se u tohoto A zabývali i kontexty, které se pojí s *tichým místem* a jsou pro nás z pohledu ustálených p. zajímavější – (*je° tu°*) *ticho j. v hrobě* (1983, str. 122). Domníváme se, že možnými překlady by tedy byly:

- * „*La chiesa tornò vuota e silenziosa come una tomba*...“ → *V kostele bude opět prázdno a ticho jako v hrobě*. → *Kostel bude opět prázdný a tichý jako hrob*.

²⁰² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mlčet j. ryba* – 223, *být němý j. ryba* – 11, *němý j. ryba* – 28

²⁰³ Poslední výraz je zároveň p. ustáleným a bude rozveden následně.

²⁰⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mlčet j. hrob* – 495, *být j. hrob* – 17 (- z celkového počtu 23 byly odečteny případy, kdy se nejednalo o význam „mlčení“, např.: „*Sýrie je jako hrob hnijících mrtvol*.“ apod.

²⁰⁵ Příklad z korpusu SYN: „*Letěl už celkem asi čtyřicetkrát a byl i na Havaji. Je jako hrob a mnohdy o něm spolucestující ani nevědí*.“

²⁰⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tichý j. hrob* – 6

Pro p. **SILENZIOSO COME UN'OMBRA (9)** jsme ve Sčfi. sice našli několikero p. ve spojení se stínem, jsou ale omezena na konkrétní slovesa s konkrétními významy a fungují tedy jako vyjádření způsobu.²⁰⁷ Také ve vzorcích v ItWaCu se takové případy objevují nejčastěji. Jde o popis, jak se něco událo – *nenápadně a bez povšimnutí*. InterCorp pro ně navrhuje univerzální překlad *tiše j. stín*.

Na základě SYNu ale připouštíme překlad doslovný – *tichý j. stín*.²⁰⁸ a z InterCorpu uvádíme příklad v kontextu:

* „*Silenziosa come un'ombra, Madame Odile con lo sguardo dirigeva dalla porta le schiave di servizio.*“ → „*Obsluhující otrokyně řídila ode dveří pouhým pohledem madame Odilia, mlčenlivá jako stín.*“

SILENZIOSO COME UN TOPO (4)/ UN TOPOLINO (2) se z celé této sekce p. ukázalo jako nejvíce jednoznačné a nekomplikované. Nalézáme pro něj ustálené p. *být° (zticha/tichý) j. myš/myška (zachovávat naprosté ticho)* (1983, str. 217)²⁰⁹ Po analýze v SYNu je patrné, že bez uvedení slov „*tichý*“ či „*zticha*“, která jak vyplývá ze závorky není povinné užívat, se smysl p. může ubírat i jiným směrem - do připodobnění neustáleného, a proto jejich užití doporučujeme.²¹⁰

33. NERO + SCURO

Výraz **NERO COME LA PECE (259)** je vykládán jako „*molto nero, nerissimo*“ (Gabrielli, 2012) a nespecifikuje, respektive nijak výraz neomezuje (na co, koho se má vztahovat). Proto jsme jej v ItWaCu našli v obrovském množství kontextového zapojení. Při překladu do cílového jazyka jsme ale narazili na drobná úskalí.

Prvotně jsme vycházeli z výrazu „*smola*“, tak se se tmavému dehtu ze dřeva říká historicky. Čermák ale p. s tímto výrazem vymezuje jen na spojení s *vlasy* – (*mít°*) *vlasy černé j. smůla/smola* (1983, str. 325). To pochopitelně nebylo možné aplikovat na všechny vzorky v ItWaCu. Překlad – *černý j. smola/smůla*²¹¹ nemůžeme ale na základě SYNu vyloučit. Pojí se zde různorodě, nejen s *vlasy*, ale i se slovy jako *bažiny, parůžky, duše, obloha* apod.

²⁰⁷ *chodit°/jít° (tiše)/plížit° se/ zmizet°/ztratit° se/táhnout se°/vláčet se°/ploužit se° / chodit° za někým/sledovat° někoho j. stín* (1983, str. 331). V ItWaCu se pojí s různými slovesy (*scivolare, alzare, sfilare, arrivare* apod.).

²⁰⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tichý j. stín* – 4

²⁰⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tichý j. myška* – 49/j. *myš* – 10, *být zticha j. myška* – 17/j. *myš* – 1

²¹⁰ Příklady z korpusu ItWaC: „*jako myš zahnaná do kouta*“, „*jako myš v kolečku*“ apod.

²¹¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *černý j. smola* – 25, *černý j. smůla* – 29

Dále jsme dotazem v InterCorpu získali návrh, který je zároveň ustáleným p. – *být černý j. saze* a značí *nápadnou, sytou čern,* nicméně i zde je omezení (pro *oči, vlasy, pleť, srst zvířete*) (1983, str. 312). Dalším návrhem byl překlad také ustáleným p. – *být° (černý) j. uhel* (str. 367). To má ale stejná omezení jako p. předešlé.²¹²

Konstatujeme, že v praxi toto odlišování dle Sčfi. není dodržováno, to bylo dobře vidět právě na navržených překladech v InterCorpu, kde konkrétní vymezení nebylo bráno v potaz. Přikláníme se proto návrhu InterCorpu překládat jej pravidelným jazykem – *úplně černý*.²¹³ Ten byl univerzálně dosaditelný do všech případů v ItWaCu. V kontextech, ve kterých jde o *tmu na nějakém místě*, nabízí překlad ustáleným p., přičemž ale v cílovém jazyce dochází ke změně struktury a ekvivalentu – (*je° tam°*) *tma j. v pytlí* (1983, str. 297).

NERO COME IL CARBONE (162) je vykládáno jako „*nerissimo*“ (M.Quartu, 2012) a InterCorp jej navrhuje překládat také jako *černý j. saze, černý j. uhel* případně s adverbium – *uhlově černý*. Ale stále zde zůstává zmiňovaná problematika omezené platnosti jen na něco. Dalším návrhem je *černý j. uhlí*, ten ale ve Sčfi. není zmiňován.²¹⁴

Uvedeme ještě konkrétní kontext a jeho překlad v InterCorpu: „*Gli occhi neri come il carbone e luccicanti.*“ → „*oči jí žhmuly j. dva uhlíky*“, což se přibližuje p. ustálenému.²¹⁵

Oproti tomu u **NERO COME L' EBANO (31)** jsme na základě teorie ze Sčfi. omezování nebyli. Výraz (*být°*) *černý j. eben/ebenově černý*²¹⁶ (1983, str. 98), který se vztahuje k *sytě černé barvě vlasů, pleti, očí, i věcí* optimálně pokrývá všechny vzorky.

P. NERO COME LA NOTTE (175) je vykládáno jako „*černý, tmavý, barva očí i vlasů, ale především místo bez osvětlení*“ (M.Quartu, 2012). Překladem by tedy mohl být doslovný výraz ze Sčfi. (*být°*) *černý j. noc* (*barva intenzivně tmavá, okouzlující a oslnivá, také morální špatnost a zlou myšlenku.*) (1983, str. 228).

V kontextu s „*gli occhi*“ bychom mohli zvolit i výraz se změnou struktury a ekvivalentu (*mít°*) *oči j. trnky* (1983, str. 362) a v kontextu s *tmavým místem* (*je° tam°*) *tma j. v pytlí* (str. 297)/ *j. v hrobě* (str. 122).²¹⁷

²¹² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *černý j. saze* – 42, *černý j. uhel* – 463

²¹³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *úplně černý* – 611

²¹⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *uhlově černý* – 271, *černý j. uhlí* – 26

²¹⁵ Respektive *oči mu° svítí° j. (dva) uhlíky*. (1983, str. 368).

²¹⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *černý j. eben* – 23, *ebenově černý* – 75

²¹⁷ Příklad z korpusu ItWaC a námi navržený překlad: „*Siamo stati in cinema, nero come la notte...*“ → *Byli jsme v kině, kde byla tma jak v pytlí/hrobě*. Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tma j. v pytlí* – 471, *tma j. v hrobě* – 26.

U varianty s A **SCURO (29)** se přikláníme k překladům totožným. Netrváme-li striktně na p. ustálených, můžeme připustit i *tmavý j. noc* či *temný j. noc*.²¹⁸ Protože ale InterCorp žádný překlad neobsahuje, vycházíme pouze z kombinačních možností v SYNu.

NERO COME L' INCHIOSTRO (41) je vykládáno jako „*nerissimo*“ (Gabrielli, 2012) a lze jej doslovně přeložit výrazem ustáleným *být° (černý) j. inkoust/inkoustově černý* (1983, str. 134).²¹⁹

34. PELOSO

Pro **PELOSO COME UN ORSO (2)** se jako vhodný ukazuje překlad doslovný – výrazem ustáleným *být° chlupatý/huňatý j. medvěd*²²⁰ (*nápadně porostlý chlupy*) (1983, str. 202).

35. PESANTE

P. PESANTE COME UN MACIGNO (95) a **PESANTE COMA UNA PIETRA (14)** se v kontextech v ItWaCu vyskytují zejména s abstraktními pojmy (*le parole, il cuore, una prosa, un dubbio, un silenzio* atd.). Považujeme pro něj za vhodný doslovný překlad výrazem ze Sčfi. – *být° (těžký) j. kámen/šutr*²²¹ (*těžké předměty i těžké abstraktně – skličující, bolestné*). (1983, stránky 144,354).

P. PESANTE COME IL PIOMBO (25) InterCorp překládá doslovně – *těžký j. olovo*. To se srozumitelně dalo aplikovat i na kontexty s abstraktními pojmy. Zajímavý byl však návrh v následujícím kontextu:

* „...disse Mr Dursley con il cuore che gli si faceva *pesante come il piombo*.“ → „...řekl pan Dursley a srdce mu v tu chvíli *pokleslo až bůhvíkam*.“

²¹⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tmavý j. noc* – 18, *temný j. noc* – 44

²¹⁹ Četnost výskytu dle korpusu SYN: *černý j. inkoust* – 26, *inkoustově černý* – 81

²²⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *chlupatý j. medvěd* – 8, *huňatý j. medvěd* – 1

²²¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *těžký j. kámen* – 47, *těžký j. šutr* – 5

36. PIATTO

Pro **PIATTO COME UNA TAVOLA (22)** je návrhem InterCorpu překlad *úplně rovný*, konkrétní kontexty se více než na jiné odkazují na plochou dívku/ženu. Pro takové nalézáme ustálené p. *být° j. (žehlicí) prkno*²²² (*málo ženská postava, plochá prsa*) (1983, str. 288). Jde však o překlad nedoslovný s narušenou strukturou oproti výchozí.

37. PICCOLO

PICCOLO COME UN BAMBINO (29) je dle kontextového zapojení²²³ zcela v souladu s p. (s narušenou strukturou) ze Sčfi. – *být° j. (malé) dítě* (*dospělý člověk – naivní či radostný a hravý nebo trucovitý*) (1983, str. 82).

Také pro p. **PICCOLO COME UN BOTTONE (2)** jsme ve Sčfi. našli vhodný ustálený výraz – *být° (malý) j. knoflík* (1983, str. 155) a stejně i pro p. **PICCOLO COME LA TESTA DI UNO SPILLO (4)** – *být° (malý) j. špendlíková hlavička*, který značí něco *malého a nepatrného* (str. 112). Analýzou v SYNu jsme zjistili, že je v češtině daleko častěji užívané opozitně s A „velký“.²²⁴

Při překladu p. **PICCOLO COME UN GRANELLO (9)** (v ItWaCu obvykle doprovázeno přívlastkem *di sabbia, di senape*) InterCorp ani Sčfi. nebyl nápomocný. Ale vzhledem k tomu, že SYN spojení *malý j. zrnko* obsahuje (obvykle doprovázeno přívlastkem *písku, rýže*), považujeme jej za překlad vhodný.

38. PIEGHEVOLE

P. **PIEGHEVOLE COME IL SALICE (2)** by odpovídalo ustálenému výrazu (*být°*) *pružný j. (vrbový) proutek*²²⁵ (*pohyb bez námahy, i mrštné tělo*) (1983, str. 289). I když je význam slov podobný, nelze jej považovat za doslovný překlad, ten SYN nepřipouští.

²²² Četnost výskytu dle korpusu SYN: *být j. žehlicí prkno* – 1, *být j. prkno* – 38

²²³ Příklad z korpusu ItWaC: „...*ma quando vede un pallone rotolare diventa piccolo come un bambino.*“

²²⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *malý j. špendlíková hlavička* – 6, *velký j. špendlíková hlavička* – 24

²²⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *pružný j. proutek* – 14, *pružný j. vrbový proutek* – 4

39. PIENO

PIENO COME UN UOVO (145) je charakterizováno jako „*fino all'orlo, fino al limite*“ (Gabrielli, 2012) a v praxi jsme se setkali se dvěma kontexty.

V souvislosti s tím, že je někdo *příliš najedený i napitý*, můžeme uvést např. výraz *být° najedený j. buben* (1983, str. 55).

V souvislosti *s místem*, kde je *příliš mnoho lidí*, pak překlad i se změnou struktury – *je° tam° lidí až černo* (*mnoho lidí splývající v jediný celek*) (1983, str. 67) nebo *je° jich° (tam°) j. psů* (str. 265) /*j. máku* (str. 195) apod.²²⁶

InterCorp pro oba zmíněné kontexty navrhuje *nacpaný, přecpaný* nebo *narvaný* a vzhledem k ohromnému množství výskytů v SYNu se k nim přikláníme.²²⁷

PIENO COME UNA BOTTE (4) se dle kontextů v ItWaCu také spojuje s vyjádřením *syntosti*, a proto se opět odkazujeme na *najedený j. buben*. Chceme-li však v cílovém jazyce zachovat „*una botte*“ lze zmínit i p. *být° (tlustý) j. sud* (*nadmíru tlustý či najedený*) (1983, str. 336). Doslovný překlad, *plný j. sud*, můžeme dle SYNu připustit, dokonce je užíván častěji než p. ustálené.²²⁸

40. PUNTUALE + PRECISO

PUNTUALE COME UN OROLOGIO²²⁹ (131) i varianta s **A PRECISO (35)** v konkrétních vzorcích značí *dochvilnost časovou* a také *přesnost* (např. v *nějaké činnosti, precizní v dodržování metodiky práce*). Proto můžeme bez pochyby zvolit překlad ustáleným výrazem, který svou definicí zcela koresponduje s oběma významy – *být° (přesný) j. hodiny/hodinky*²³⁰ (1983, str. 114).

Pro preciznost sme našli více jednoznačné p. – *dělat°/být° j. stroj/mašina* (*umět dělat něco přesně*) (str. 332), které však v cílovém jazyce narušilo zadanou strukturu.

²²⁶ Pro kompletnost doplňujeme, že čeština má ještě mnohá další p. v tomto významu, což poskytuje i širší překladové možnosti, např.: (*je° tam°*) *lidí j. o pouti/na trhu*, to navíc odkazuje i na *přílišně živo* (1983, str. 282). Nebo p. *je° tu° (lidí/rušno) j. na pražském mostě* (str. 209) či *je to tu j. na Václaváku* (str. 373), která ale vyžadují vědomost účastníka komunikace o tom, že jde o rušná místa.

²²⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *nacpaný* – 465, *přecpaný* – 279, *narvaný* – 162

→ Musíme ale podotknout, že se objevují i v kontextu značící „*někde příliš mnoho věcí najednou*“, např.: „*v přeplněné garsonce*“. Takové případy jsme sice v ItWaCu ani InterCorpu nenalezli, ale vzhledem k úvodní italské definici nemůžeme používání tohoto p. i ve spojení s věcmi vyvrátit.

²²⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *najedený j. buben* – 0, *tlustý j. sud* – 8, *plný j. sud* – 1

²²⁹ V ItWaCu velice často doprovázeno přívlaskem „*svizzero*“.

²³⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *přesný j. hodiny* – 15, *přesný j. hodinky* – 107

U p. **PUNTUALE COME UN TRENO**²³¹ (24) se k doslovnému překladu *přesný j. vlak* přikláníme i přesto, že jsme ve Sčfi. žádné p. s vlakem nenalezli. S nadsázkou zohledňujeme široké povědomí o tom, že vlaky jezdí načas.²³²

41. ROSSO

Přestože **ROSSO COME IL SANGUE** (138) je v ItWaCu z p. s A „*rosso*“ frekventované nejvíce, při překladu konkrétních vzorků se ukazuje jako nekomplikované. Doslovný překlad výrazem *být° rudý j. krev*, vyhovující pro *cokoliv co je jasně a ostře červené* (1983, str. 175), pokryl všechny případy v ItWaCu.²³³ InterCorp nicméně p. zpracoval adverbialně-adjektivním výrazem, který je v SYNu značně převažující – *krvavě červený*.²³⁴

U p. **ROSSO COME LA FIAMMA** (20) zastoupil všechny vzorky v ItWacu výraz (*být°*) *rudý j. plamen*. Má *symbolický charakter platný pro cokoliv nápadně a sytě či svítivě červeného, i z hněvu* (1983, str. 272).

V případě **ROSSO COME IL FUOCO** (70) Čermák výraz, který by byl překladem doslovným, nenabízí. Nicméně byl by na vzorky v ItWaCu vzhledem k existující obšírné definici dosaditelný → „*molto arrossato*, *zarděný ze studu či stydlivosti, také živá zářící barva jako má oheň nebo být červený od horečky, exému apod.*“ (M.Quartu, 2012). Je taktéž návrhem InterCorpu – *rudý j. oheň*.

Kromě tohoto navrhuje i *být j. při požáru* nebo *červený od ohně*²³⁵ Stále na základě italské definice se domníváme, že zejména pro souvislost *s horečkou, pokožkou červené od slunce* atd. je dalším vyhovujícím překladem výraz se záměnou ekvivalentu la levé straně – *být° rozpálený/horký j. oheň* (1983, str. 237).²³⁶

ROSSO COME UN PEPERONE (64) uvádí italský slovník jen se stavovým slovesem „*diventare*“ (tím se změní zadaná struktura na levé straně - z A na V)

²³¹ V ItWaCu je toto p. čtené také proto, že se jedná o název knihy, kterou zmiňuje mnoho pramenů. Nalezli jsme jej ale i jako výrazivo mimo tuto knihu, a proto jsme se jím jako p. dále zabývali.

²³² Respektive i nejezdí, jako je tomu v případě českých vlaků. P. je tedy často doprovázeno i přívlastkem. Příklad z korpusu SYN: „*Jeho údery byly stejně nepřesné jako české vlaky.*“ V SYNu se toto p. objevuje ve smyslu nejen časové přesnosti, ale i preciznosti, např.: „*Snad bude její náčíní stejně rychle a přesně jako londýnský vlak...*“

²³³ Snad jen pro kontext s „*i capelli*“ je nasnadě (*být°*) *zrzavý j. liška* (1983, str. 191), což ostatně platí i pro ostatní p. s „*rosso*“ ve spojení s vlasy.

²³⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *rudý j. krev* – 110, *krvavě červený* – 259

²³⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. při požáru* – 35, *červený od ohně* – 1

²³⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *rudý j. oheň* – 14, *rozpálený j. oheň* – 3, *horký j. oheň* – 10

a znamená „*arrossire fortemente, tanto da assomigliare a un peperone*” (M.Quartu, 2012). Sčfi. výraz s paprikou neobsahuje, rozhodli jsme ale na základě SYNu pro překlad doslovný – *zrudnout/zčervenat j. paprika*. Z ItWaCu ale vyplývá, že se užívá i se slovesem „*essere*”, překlad by tedy byl – *být rudý/červený j. paprika*.²³⁷

V případech, které značily *rozpaky a stud*,²³⁸ se přikláníme k překladu výrazem ustáleným – *být°(červený)/začervenat se°/zrudnout° j. pivoňka* (1983, stránky 271-272), který tento význam nese.

Jde-li o červenou barvu *následkem silného rozrušení (pozitivního i negativního)* tak např. výrazem *být° j. v (jednom) ohni* (1983, str. 237).²³⁹ InterCorp pro tyto kontexty nabízí překlad *zrudnout vzteky j.krocán* nebo *zasupět si j. vlak*.

P. ROSSO COME UN POMODORO (28) InterCorp ani Sčfi. neobsahuje, uvažujeme nad ním proto obdobně jako u p. výše. Překlad doslovný – *červený/rudý j. rajče*,²⁴⁰ který do jednotlivých vzorků vždy vhodně zapadl. V ItWaCu se taktéž vyskytuje stavové sloveso „*diventare*” – *zrudnout/zčervenat j. rajče*.²⁴¹

Vzhledem k italské definici → „*di colore rosso acceso, riferito in genere al colorito del viso e spesso al naso*” (M.Quartu, 2012) můžeme vzít v úvahu i výraz ze Sčfi. – *mít° nos j. ředkvičku*²⁴² (1983, str. 308).

Pro p. **ROSSO COME UN GAMBERO (15)** → „*molto arrossato,*” *vztahující se na zardění obličeje pro stud či stydlivost, rozrušení, při námaze, barva těla po dlouhém pobytu na slunci, reakce na horko*” (M.Quartu, 2012) bez pochybností volíme překlad výrazem *být° (červený) j. rak*, jehož česká definice je totožná s tou italskou. (1983, str. 299). Pojí-li se se slovesem „*diventare*” – *zčervenat°/zrudnout° j. rak* (tamtéž).²⁴³

Podobně je tomu u p. **ROSSO COME UN TACCHINO (9)**, tedy *být° (červený/rudý) j. krocán* nebo *zrudnout°/zčervenat° j. krocán* - pojí-li se s „*diventare*”

²³⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *zrudnout j. paprika* – 2, *zčervenat j. paprika* – 1, *rudý j. paprika* – 2, *červený j. paprika* – 1

²³⁸ Příklad z korpusu ItWaC: „...*era rosso come un peperone dall'imbarazzo*“/ „*per la vergogna*.”

²³⁹ Příklad z korpusu ItWaC: „*Eva diventando rossa come un peperone per la rabbia*.”

²⁴⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *rudý j. rajče* – 23, *červený j. rajče* – 25

²⁴¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *zrudnout j. rajče* – 17, *zčervenat j. rajče* – 1

²⁴² Pojí-li se v kontextu s „*il naso*”.

²⁴³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *zčervenat j. rak* – 11, *zrudnout j. rak* – 44

(1983, str. 176).²⁴⁴ Čermák p. charakterizuje jako *stav v bojové, našťvané a hněvivé reakci* (tamtéž), tak tomu bylo i v italských vzorcích.

P. **ROSSO COME UN GALLO (7)** vhodně pokrýl výraz *(být) červený j. kohout (zlosti)* (1983, str. 161). Sčfi. sice neuvádí *zrudnout/zčervenat* jako tomu bylo u p. výše, ale v ItWaCu se se slovesem „*diventare*” vyskytuje.²⁴⁵

ROSSO COME UN PAPAVERO (11), tedy *(být°) rudý/červený j. (vlčí) mák* nebo *zrudnout°/zčervenat° j. (vlčí) mák* (1983, str. 195),²⁴⁶ se definicí shoduje s tou italskou → „*molto arrossato, vztahující se na zardění pro stud, rozpaky či stydlivost* (M.Quartu, online). Také ve vzorcích v ItWaCu se vyskytuje s „*essere*” i „*diventare*”. InterCorp však nabízí překlady jiné než námi navržené – *rdít se j. pivoňka, zapýřit se j. makový květ*.

Protože Čermák ani InterCorp **ROSSO COME UN RUBINO (4)** nezmiňuje, vycházíme z podtržené části italské definice → „*di colore rosso intenso, cupo, sanguigno, simile a quello del rubino*” (M.Quartu, 2012). Zvolili jsme proto překlad – *krvavě červený*²⁴⁷ a na základě SYNu i doslovný – *červený j. rubín*.²⁴⁸ Oba vhodně pokrýly konkrétní příklady v ItWaCu.

Doslovný překlad *(být) červený j. cihla (obličej, ruce výrazně červené od větru, slunce)* (1983, str. 61) odpovídá p. **ROSSO COME UN MATTONE (2)**, které je v ItWaCu užíváno v obdobném významu.

42. ROTONDO

ROTONDO COME UNA PALLA (10) se kontextově nejčastěji zapojoval např. s *il sole, la terra* apod. a pro všeobecné povědomí o tvaru míče jsme se rozhodli pro překlad doslovný – *kulatý j. míč*, který je dle SYNu kombinačně možný.²⁴⁹ Nepatří však mezi ustálená česká p.²⁵⁰

²⁴⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *červený j. krocan* – 4, *rudý j. krocan* – 21, *zčervenat j. krocan* – 4, *zrudnout j. krocan* – 18

²⁴⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *zrudnout j. kohout* – 2, *zčervenat j. kohout* – 1

²⁴⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *červený j. mák*, *červený j. vlčí mák* – 6, *rudý j. mák* – 5, *rudý j. vlčí mák* – 6, *zrudnout j. mák* – 4, *zrudnout j. vlčí mák* – 3, *zčervenat j. mák* – 0, *zčervenat j. vlčí mák* – 1

²⁴⁷ Již jsme jej uváděli jako návrh InterCorpu u p. *rosso come il sangue*. Pro jeho četnost v SYNu (259) se k němu příkláníme.

²⁴⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *červený j. rubín* – 2

²⁴⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *kulatý j. míč* – 13

²⁵⁰ Čeština zná různá p. vztahující se ke *kulatosti*, Čermák ale poměrně striktně vymezuje k čemu se váží, např.: *kulatý j. meloun* – týkající se postavy, týkající se hlavy – *mít hlavu j. makovičku*, apod. (1983, str. 429). S takovými

43. SANO

Pro **SANO COME UN PESCE (74)** → „*sanissimo, in perfetta salute*“, *tak jak se předpokládá, že jsou kvůli čilosti právě ryby*“ (M.Quartu, 2012) je jistě vhodným překladem výraz – *(být°) zdravý j. ryba/rybička*, který se taktéž vztahuje *k pevnému zdraví i fyzické čilosti* (1983, str. 307). InterCorp navrhuje i překlad *svěží j. déšť* nebo *zdravý j. řípa* – ten navíc patří mezi česká ustálená p. souvisejících s dobrým zdravím (1983, str. 459). Následným zjištěním v SYNu navíc konstatujeme, že je užívanější daleko více, než p. získané doslovným přeložením.²⁵¹

44. SECCO

Italská definice u p. **SECCO COME UN CHiodo (6)** je totožná jako u p. *magro come un chiodo*, které jsme již rozebírali v sérii A číslo 30, str. 61. Odkazujeme se proto na tytéž překlady.

SECCO COME IL DESERTO (4) InterCorp navrhuje překládat doslovně – *suchý j. poušť*. V případě, kdy je p. doprovázeno přívlastkem *del sahara*, se přikláníme k překladu výrazem *(být°) vyprahlý j. Sahara* (*půda i člověk*) (1983, str. 311).

Pro p. **SECCO COME UN BACCALÀ (3)** jsme našli překlad ve formě ustáleného p. – *být° vysušený/vyschlý j. treska*²⁵² (*být hubený, mít svraštělou kůži, i mít velkou žížeň*) (1983, str. 361).

45. SOLO

SOLO COME UN CANE (43) je definováno jako „*abbandonato da tutti, emarginato, reietto, quindi sfortunato, da compatire*“ (M.Quartu, 2012). Bez pochyby se pro něj nabízí ustálené p. *(být°) opuštěný j. pes* (*být osamělý*) (1983, str. 263).

U překladu *sám j. pes*, který navrhuje InterCorp, jsme zkoumali i kombinaci – *samotný jako pes*, kterou SYN připouští a je univerzálně dosaditelný do všech kontextů.

253

kontexty jsme se ale v ItWaCu nesetkali. Na základě zkoumání v SYNu konstatujeme, že toto odlišování v češtině ale není tak pevně dodržováno - *hlava kulatá j. míč* se zde objevuje.

²⁵¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *svěží j. déšť* – 0, *zdravý j. ryba* – 86, *zdravý j. rybička* – 205, *zdravý j. řípa* – 541

²⁵² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *vysušený j. treska* – 16, *vyschlý j. treska* – 3

Pokud bychom netrvali na zachování zadané konstrukce ani doslovném překladu a chtěli vybrat z řad ustálených p., nabízí se např. *být°/zůstat° (sám) j. kůl v plotě* (1983, str. 179).²⁵⁴

Zkoumání přes jiný jazyk v InterCorpu nás zavedlo k překladu následujícímu: *solo come un cane* → *like a prize horse's ass* → *jako svatej utřinos*.

46. SORDO

SORDO COME UNA CAMPANA (4) je označení pro někoho „kompletně hluchého, tak jako je prasklý zvon, který nemá normální vibrace a vydává tlumené zvuky bez hlasitosti“ (M.Quartu, 2012). Dle kontroly Sčfi. i SYNu musíme vyloučit doslovný překlad. InterCorp navrhuje překlady pravidelným jazykem: *totálně hluchej, úplně hluchý* a také z řad ustálených p. *hluchý/hlučej j. poleno*.²⁵⁵ Angličtina se s výchozím p. vypořádala takto → *deaf like a pot* (=hrnec).

SORDO COME UNA TALPA (3) je označení pro toho, kdo „slyší velmi málo“ (Gabrielli, 2012). Dle Sčfi. ani SYNu překlad doslovný připustit taktéž nemůžeme a v tomto případě navíc ani InterCorp žádný překlad nenabízí. Pro cílový jazyk bylo tedy nutné přistoupit k záměně ekvivalentu na pravé straně. Pro zachování alespoň kategorie zvířat jsme zvolili p. *být° (hluchý) j. tetřev* (v cílovém jazyce navíc značí i nevidět nějaká evidentní fakta, nereagovat) (1983, str. 358).²⁵⁶

47. SOTTILE

P. SOTTILE COME UN CAPELLO (27) pokryl výraz *být° (tenký) j. vlas/vlásek /vlasově tenký*,²⁵⁷ značí *tenkost, jemnost ve smyslu zanedbatelnosti pro svou velikost, křehkost* apod. (1983, str. 381).

U p. **SOTTILE COME UNA CARTA (11)** byl taktéž optimální doslovný překlad výrazem ze Sčfi. – *být° (tenký) j. papír* (1983, str. 254).

²⁵³ Příklad z korpusu ItWaC: „Anch' io anni fa ero amici/alcol/amore, e adesso sono *solo come un cane* → a nyní jsem opuštěný j. pes = a nyní jsem sám j. pes = a nyní jsem samotný j. pes.

²⁵⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *opuštěný j. pes* – 5, *sám j. pes* – 4, *samotný j. pes* – 1, *sám j. kůl v plotě* – 198

²⁵⁵ Respektive (*být°*) *hluchý/hlučej j. poleno* (1983, str. 275) + četnost výskytů dle korpusu SYN: *totálně hluchej* – 0, *úplně hluchý* – 203, *hluchý j. poleno* – 80, *hlučej j. poleno* – 9

²⁵⁶ Z řad ustálených výrazů je možné vybrat i ekvivalenty jiné, např. *dřevo, pařez, špalek* (1983, str. 424) + četnost výskytů dle korpusu SYN: *hluchý j. tetřev* – 14, *j. dřevo* – 2, *j. pařez* – 54, *j. špalek* – 0

²⁵⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tenký j. vlas* – 80, *tenký j. vlasek* – 21, *vlasově tenký* – 48

Stejně tak i pro p. **SOTTILE COME UN FILO (10)** – *být° (tenký) j. nit/nitka*,²⁵⁸ označující něco snadno *přetržitelné, málo viditelné, křehkost, nepatrnost* apod. (1983, stránky 227-228). Uvedeme však specifické kontexty a překady navržené InterCorpem:

- * „*sottile come un filo di inchiostro nero*“ → „*slabounký jako linka černého inkoustu.*“
- * „*Vede filtrare una luce sottile come un filo.*“ → „*Z jeho světlice k němu prosakuje tenký proužek světla.*“

48. SUDATO

jednoznačný je překlad u **SUDATO COME UN MAIALE (2)** – *být° zpocený j. prase* označující *někoho silně a hodně potícího se* (1983, str. 284).

Drobné úskalí však nastalo u překladu dvou p. následujících. InterCorp pro ně žádný překlad nenavrhl a doslovné musíme vyloučit, protože kombinačně neexistují ani v SYNu.

U **SUDATO COME UN CAMMELLO (2)** nezbývá než se přiklonit ke změně ekvivalentu na pravé straně, přičemž zadanou strukturu nenarušíme. Dostaneme se k p. ustálenému, např. *zpocený j. myš, zpocený j. kůň* (1983, str. 461).²⁵⁹

Problematictější je p. **SUDATO COME UNA SPUGNA (3)**. Pro zachování slova „*houba*“ bychom v cílovém jazyce mohli obměnit levou stranu výchozího p. – na „*mokrý*“. Tím se dostaneme k ustálenému p. *být mokrý j. houba*, které znamená *zcela mokrý*, tedy eventuálně i od potu, ale tak jednoznačné to není (1983, str. 118). Navrhujeme proto p. přeložit raději nedoslovně a to ustálenými výrazy *mokrý j. futra od chlíva/j. hnůj*²⁶⁰ (1983, str. 460), které na *pot* přímo odkazují.

49. TAGLIENTE + AFFILATO

Pro p. **TAGLIENTE COME UN RASOIO (23)** i pro variantu s **A AFFILATO (19)** jsme ze Sčfí. vybrali p. *je° to° (ostré) j. břitva*, které se vztahuje k *velmi ostrým předmětům* (1983, str. 54).

²⁵⁸ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tenký j. nit* – 16, *tenký j. nitka* – 14

²⁵⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *zpocený j. myš* – 85, *zpocený j. kůň* – 8

²⁶⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *mokrý j. futra od chlíva* – 3, *mokrý j. hnůj* – 3

V kontextech v ItWaCu nacházíme i případy s abstraktními pojmy, např.: *il humor, la mente, l'aria* apod. V tu chvíli výraz funguje jako vyjádření *ráznosti, těžkosti, drsnosti, jízlivosti*. I SYN obsahuje výraz *ostrý. j. břitva* ve spojení s *předměty*, ale i se slovy jako *hlas, komentář, vzduch*, apod. a dokonce i *osobami ostrými pro svou povahu*.²⁶¹ Domníváme se tedy, že je srozumitelným překladem pro všechno zmíněné kontexty.

U **TAGLIENTE COME UN COLTELLO (4)** je p. *být° (ostrý) j. nůž* i doslovným překladem a vztahuje se na *předměty i osoby ostré a tvrdé svou povahou, projevem či způsobem jednání* (1983, str. 231) a pokrylo tak všechny vzorky z ItWaCu.

Zajímavý překlad nabízí InterCorp k variantě p. s **A AFFILATO (5)** v kontextu s nosem → *nos špičatý. j. nůž*.

Doslovně lze přistoupit také k p. **TAGLIENTE COME UNA SPADA (2)** i k variantě s **A AFFILATO (2)** – *být° (ostrý) j. meč (předmět nebezpečně ostrý, člověk přísný a autoritativní)* (1983, stránky 200-201).

P. TAGLIENTE COME UNA²⁶² LAMA (24) i varianta s **A AFFILATO (9)** se v ItWaCu vyskytují v kontextu např. s *un linguaggio, un messaggio, uno sguardo, i fiocchi*. Doslovný překlad *ostrý j. čepel* je spojení, které SYN obsahuje,²⁶³ není ale ustáleným p. ze Sčfi. Není jím ani překlad navrhaný InterCorpem – *řezavý j. čepel*, který SYN jako kombinaci dokonce ani nezná.

50. TENERO + MORBIDO

TENERO COME IL BURRO (10) i varianta s **A MORBIDO (4)** je označením „zejména *pro jídlo tak měkké a křehké, až se rozplývá na jazyku, i pro člověka, který se snadno vzdá*“ (M.Quartu, 2012). Setkali jsme se s oběma kontexty.

Ve Sčfi. jsme pro první našli výraz *být° j. máslo* (1983, str. 199). Dle SYNu můžeme připustit i překlad bez narušení výchozí struktury – *měkký j. máslo*. Ve

²⁶¹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *ostrý j. břitva* – 964

²⁶² Ze vzorků v ItWaCu plyne, že není vyloučen ani člen „*la*“, přičemž význam p. se nijak nezměnil. Je jen častěji doprovázen přívlaskem („*di un coltello, di un rasoio* apod.). Jako výchozí jsme zvolili člen „*una*“, protože se v ItWaCu vyskytuje častěji (24 ku 18).

²⁶³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *ostrý j. čepel* – 11

vzorcích v ItWaCu se velice často zapojoval se slovesem *diventare*, v takových případech je tedy vhodné překlad přizpůsobit, např. na *změknout j. máslo*.²⁶⁴

Co se druhého kontextu týče, InterCorp jej překládá následovně:

- * „*Avreste potuto pensare che piangeva perché aveva il cuore tenero come il burro.*“ → „*Člověk by si myslel, že brečí proto, že má strašně měkký srdce...*“.

Odlišný překlad jsme ale zvolili i pro případy, ve kterých se hovoří o *křehkých věcech*.²⁶⁵ Ve Sčfi. jsme pro *nepevný materiál* našli výraz *být° j. z perníku/perník* (1983, str. 262). Na základě kontroly v SYNu opět nevykládáme ani překlad bez narušení výchozí struktury – *křehký j. perník*.²⁶⁶

51. TESO

TESO COME UNA CORDA DI VIOLINO (25) označuje *člověka nervózního či vznětlivého* (M.Quartu, 2012) a odpovídá českému p. (*být°*) *napjatý j. struna*, zároveň platí i pro *příliš napnuté věci (lano, drát apod.)* (1983, str. 333). Jak je vidět na vzorcích V ItWaCu, i v italštině je užití různorodé (objevuje se v kontextech *s osobami* či *situacemi, s našponovanými věcmi*). InterCorp nám v kontextu s osobou navrhuje překlad pravidelným jazykem – *být hysterický*.²⁶⁷

52. TESTARDO

TESTARDO COME UN MULO (33) a UN ASINO (7) je někdo „*extrémně tvrdohlavý, „ostinato“ a je těžké jej přesvědčit*“ (M.Quartu, 2012). Obecně někdo, kdo *trvá na svém* a tomu bez výhrady odpovídá p. ze Sčfi. – *být° (umíněný/tvrdohlavý/paličatý) j. mezek/osel*²⁶⁸ (1983, str. 205). Na vzorky v ItWaCu bylo také možné aplikovat i překlad navrhovaný InerCorpem – *mít tvrdou palici*. Zajímavý byl také překlad tohoto kontextu:

²⁶⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. máslo* – 12, *měkký j. máslo* – 21, *změknout j. máslo* – 6

²⁶⁵ Příklad z korpusu ItWaC: „*E le mura della città, prima solide e imprendibili, divennero teneri come il burro.*“ → Po přizpůsobení pro tento vzorek např.: *zdi zkréhly j. perník, zdi byly j. z perníku*.

²⁶⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *být j. z perníku* – 6, *být j. perník* – 2, *křehký j. perník* – 2

²⁶⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *napjatý j. struna* – 146, *být hysterický* – 988

²⁶⁸ Mula je kříženec samice koně a samce osla, mezek je kříženec samice osla a samce koně, proto překlady považujeme v podstatě za doslovné. Zjištěním v SYNu vyplývá, že výraz s „*oslem*“ je používán zcela zanedbatelně. Nejčastěji se vyskytují kombinace *tvrdohlavý j. mezek* – 30 a *umíněný j. mezek* – 12. Nalezli jsme ale i *tvrdohlavý j. mula* – 4.

* „Per l' amor di Dio, ha intenzione di starsene lì tutto il giorno a blaterare? Lo so, lo so! Adesso ha intenzione di rimettermi in carreggiata o no?” „Testardo come un mulo, eh?” osservò il pilota, non particolarmente impressionato. → „Kristepane, to tu budete stát a mlátit držkou až do půlnoci? Vím to. Prostě to vím! Tak vytáhnete mě na tu silnici, nebo ne?” „Jste nějakej podrážděnej, ne?” „poznámenal řidič nevzrušeně.”

Pro p. **TESTARDO COME UN CAPRONE (2)** jsme ve slovnících ani InterCorpu žádnou zmiňku nenalezli, proto jsme kombinačně zkoumali výskyt doslovného překladu. Můžeme ho na základě SYNu připustit – *tvrdohlavý j. kozel*.²⁶⁹

Zajímavé je p. **TESTARDO COME UN CALABRESE (4)**, které vychází z toho, že účastník komunikace je obeznámen s paličatou povahou obyvatel Kalábrie. Pro češtinu by byl doslovný překlad pravděpodobně nepochopitelný, proto jsme se rozhodli pro změnu ekvivalentu pravé strany. Nabízí se např. – *být°* (tvrdohlavý/umíněný) *j. beran*²⁷⁰ (*trvat na svých, neustoupit*) (1983, str. 453) nebo pro jiný z výše uvedených u p. s „testardo“.

53. VECCHIO + ANTICO

VECCHIO COME IL MONDO (244) italský slovník vykládá jako „*antichissimo, esistente da tempo immemorabile*” (M.Quartu, 2012), tedy *něco/někdo hodně starý*. Překlad by mohl být formou výrazu (*být°*) starý j. (sám) svět, kterému i Sčfi. přiřazuje takovou platnost (*starobylý, existence skoro od vzniku světa, resp. člověka*) (1983, str. 339).²⁷¹ Návrh InterCorpu je starý j. svět sám, jehož užívání však tak rozšířené není.²⁷²

Překlad pro p. **VECCHIO COME L' UMANITÀ (10)** není v InterCorpu k dispozici. Pro vlastní význam komparáta jsme se ale rozhodli pro překlad ustáleným českým p. – (*je° to°*) staré j. lidstvo samo (platnost *pro věci všeobecně rozšířené, zdůraznění samozřejosti* apod.) (str. 190).²⁷³

²⁶⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tvrdohlavý j. kozel* – 2

²⁷⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *tvrdohlavý j. beran* – 21, *umíněný j. beran* – 0

²⁷¹ Korpus SYN dokazuje, že závorka je opodstatněná, frekvence výskytů se „sám“ je 11 ku 71 – *starý jako svět*.

²⁷² Četnost výskytů dle korpusu SYN: *starý j. svět sám* – 16

²⁷³ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *staré j. lidstvo samo* – 402

Stejně by se dalo překládat také p. **VECCHIO COME L' UOMO (19)**, u kterého ale na základě kontroly v SYNu nevykládáme ani překlad doslovný, tedy *starý j. člověk*.²⁷⁴

Zmíníme ale i jiná nalezená p., a to i přesto, že frekvence jejich výskytu je nižší. **VECCHIO COME IL TEMPO (4)**, **VECCHIO COME IL VANGELO (9)**. V kontextu se totiž taktéž nesou ve stejném duchu, odkazují se na něco co *existuje nebo je známé už dlouho nebo od nepaměti*. Pro absenci překladu v InterCorpu i definici v italském slovníku jsme se rozhodli pro překlady stejné jako u p. s „*il mondo*” a „*l'umanità*”. Pokud bychom striktně trvali na překladech doslovných, *starý j. čas* a *starý j. evangelium*, byly by smysluplné a dle SYNu kombinačně možné.²⁷⁵

Navážeme na varianty s A, které je v italštině užívané řidčeji a to **ANTICO COME IL MONDO (94)**, **ANTICO COME L'UMANITÀ (8)** a **ANTICO COME L'UOMO (46)**. „*Vecchio*” oproti p. výše bylo nahrazeno slovem „*antico*”, ale jejich význam zůstává nezměněn.²⁷⁶ Proto se odkážeme na překlady stanovená již u p. S A „*vecchio*”. U p. s „*il mondo*” InterCorp navrhuje *nejstarší v dějinách* nebo *starý j. země*.²⁷⁷

Stejně překlady jako u p. S A „*vecchio*” volíme i pro p. **ANTICO COME IL TEMPO (16)**, které se ale naopak oproti minimálnímu výskytu s „*vecchio*” objevuje častěji.²⁷⁸

Diskutabilním by mohlo být **ANTICO COME LA CIVILTÀ UMANA (3)**. Sčfi. sice dané spojení neobsahuje, ale SYN spojení *starý j. lidská civilizace* připouští.²⁷⁹

Závěrem u této série p. podotýkáme, že p. se slovem „*antico*”, které nese význam „*di età remota*” (Gabrielli, 2012), mohou evokovat větší časovou vzdálenost než ve spojení s „*vecchio*”. Proto na základě provedené analýzy v SYNu bychom i přesto, že Čermák tyto možnosti neuvádí, mohli uvažovat nad překlady s výrazem „prastarý”, tedy *prastarý j. lidstvo samo* nebo *prastarý j. svět*.²⁸⁰

²⁷⁴ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *starý j. člověk* – 11

²⁷⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *starý j. čas (doprovázeno často o „sám”)* – 12, *starý j. evangelium* – 1

²⁷⁶ Zaznamenali jsme však, že p. ve spojení s „*antico*” se nejčastěji vyskytuje s pojmy abstraktními, např.: *un' attività, l'arte, un proverbio, una legge, l'esoterismo, il terrorismo* apod.

²⁷⁷ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *nejstarší v dějinách* – 4, *starý j. země* – 7

²⁷⁸ Četnost výskytů v korpusu ItWaC: *vecchio come il tempo* – 4, *antico come il tempo* – 17

²⁷⁹ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *starý j. lidská civilizace* – 6

²⁸⁰ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *prastarý j. lidstvo samo* – 8, *prastarý j. svět* – 1

54. VELOCE + RAPIDO

Překladem doslovným je výraz, který nacházíme ve Sčfi. pro p. **VELOCE COME IL VENTO (87)** – *být°* (rychlý) *j. vítr*, značí *čilost, rychlost, výkonnost, obratnost* apod. (1983, str. 380).²⁸¹

Také pro **VELOCE COME IL LAMPO (20)** a **VELOCE COME UN FULMINE (19)** – „*rapidissimo*“ (M.Quartu, 2012) existuje v češtině ustálené p. – *být°* (rychlý) *j. blesk* (*pohotový, rychlý*) (1983, stránky 47-48).²⁸⁴

Pro **VELOCE COME UNA SAETTA (7)** jsme v InterCorpu našli výraz *bleskový*. Italsko-český slovník uvádí překlad rychlý j. blesk (Janešová, Polverari, 2006, str. 260).²⁸⁵ „*Una saetta*“ může ale odkazovat nejen na *blesk*, ale i *šíp/šipku*, respektive na ustálené p. *být°* rychlý j. šíp/šipka²⁸⁶ (*neobyčejně rychlý*) (1983, str. 347).

Všechna zmíněná p. jsou obměnitelná např. s A **RAPIDO (10/10/19/7)** a jejich překlady by byly identické.

²⁸¹ V ItWaCu se ale pojí s různými slovesy (*recitare, fumare* atd.), proto se v případech, funguje-li toto p. jako adverbium, přikláníme k návrhu InterCorpu – *s větrem o závod* nebo *rychle j. vítr*.

²⁸² V ItWaCu se vyskytují v poměru 18 se členem „UN“ ku 20 se členem „IL“, jejich význam je však stále stejný.

²⁸³ V ItWaCu se vyskytují v poměru 19 se členem „UN“ ku 9 se členem „IL“, jejich význam je však stále stejný + determinant neurčitý navíc uvádí také M. Quartu.

²⁸⁴ V určitých kontextech fungovalo také jako adverbium. Sčfi. uvádí – *hnát se/letět°/šířít se to/vyskočit/udělat rychle j. blesk* nebo *vpadnout někam j. kulový blesk* apod. (1983, str. 48). InterCorp nabízí univerzální překlad rychle j. blesk nebo rychlostí blesku či *než řekneš švec*.

²⁸⁵ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *bleskový* – 32.792, *rychlý j. blesk* – 168

²⁸⁶ Četnost výskytů dle korpusu SYN: *rychlý j. šíp* – 21, *rychlý j. šipka* – 0

ZÁVĚR

Můžeme říci, že se zadanou strukturou jsme pracovali jako se dvěma samostatnými větnými členy. Zjistili jsme, že jádro celého přirovnání spočívá především v druhém větném členu - „come-N“.

Co se týče komponentů této struktury, analyzovali jsme kromě komparátoru levou i pravou stranu od něj. Zjistili jsme, že levá strana značí vlastnost, respektive společný rys komparanda a komparátu. Strana pravá tuto vlastnost v přeneseném významu konkretizuje.

Obecně a následně i v rámci naší zadané struktury jsme popsali uskutečnitelné transformace a varianty a naznačili také motivovanost.

Zjistili jsme, že přirovnání vychází z určitých obecností a obecného povědomí lidí. Např. *sano come un pesce, bello come un dio* apod. Nemusí být explicitně řečeno o jaký druh ryby, boha apod. se jedná, a přesto je pro účastníka komunikace výrazem srozumitelným.

V translatologické části jsme se celkově zaobírali 266 přirovnáními vyexcerpovaných na základě dotazu přes korpus ItWaC. K některým přirovnáním bylo při překladu nutné přistupovat téměř individuálně a pro jejich kontextové zapojení jsme se jimi zaobírali podrobněji, např. *liscio come l'olio*. Zabývali jsme se tedy nejen obecným překladem, ale zohledňovali jsme i okolní kontext a mnohdy nás to přivedlo k několika různým přirovnáním v češtině. Některá přirovnání naopak pro nekomplikovanost a jednoznačnost tak detailní zkoumání nevyžadovala, např. *forte come un toro*.²⁸⁷

Zjistili jsme, že převážná část zkoumaných přirovnání může být do češtiny překládána také přirovnáním, respektive přirovnáním ustáleným. Zhruba jednu polovinu přirovnání jsme mohli přeložit doslovně i bez narušení zadané struktury.

V opačném případě nastaly zejména tyto 3 situace. 1) levá strana přirovnání mohla být téměř vždy překládána doslovným ekvivalentem, pravá strana vyžadovala v cílovém jazyce ekvivalent jiný. 2) doslovné přeložení pravé strany mělo většinou za následek změnu zadané struktury (zejména přechod z adjektiva na verbum nebo úplné vypuštění adjektiva). 3) více vyhovující je překlad pravidelným jazykem, který ale de facto může zapříčinit ztrátu idiomatičnosti výrazu.

²⁸⁷ Pokud mělo p. jen jeden možný překlad, nezabývali jsme se jeho počtem výskytů v korpusu SYN.

Na základě existujících slovních kombinací v korpusu SYN jsme zjišťovali, zda bychom alespoň teoreticky zcela doslovný překlad mohli připustit, což bylo možné až na pár výjimek vždy. Současně jsme také většinou zjišťovali (pokud bylo pro jeden význam p. překladových možností více) četnost užívání navržených překladů v češtině.

Posledně musíme zdůraznit to, že překlady nepředstavují zdaleka překladové možnosti všechny. Jen ze Slovníku české frazeologie a idiomatiky se dala vybrat celá řada výrazů vhodných pro jedno italské přirovnání. Nemluvě o širokých možnostech překladu pravidelným jazykem a adverbálních kolokacích. Vybrané překlady jsou tedy jen nepatrným náznakem překladových možností.

RESUMÉ

Questa tesi di laurea tratta di similitudini italiane di un certo tipo in confronto con la lingua ceca. Lo scopo di questa tesi è delineare le possibilità di traduzione in ceco e la loro valutazione, specialmente di equivalenza e costruzione, e determinare la loro frequenza usando il corpus SYN. Per l'analisi pratica è stata posta una domanda nel questionario del corpus ItWaC, sono state selezionate 266 similitudini per ulteriori indagini e divise in 54 gruppi secondo gli aggettivi.

Nella prima parte sono definite le basi della fraseologia e dell'idiomatica. Ma l'obiettivo principale di questa parte è la definizione teorica della similitudine in generale. La seconda parte si compone di tre capitoli. La prima analizza teoricamente la nostra struttura, ovvero „ADJ-come-N”. La descrizione della metodologia è il contenuto del secondo capitolo. Il terzo capitolo contiene le traduzioni e rappresenta la parte più ampia. Le traduzioni proposte si basano in particolare sul Dizionario di fraseologia e idioma ceco, sul Dizionario dei modi di dire della lingua italiana e sul corpus parallelo linguistico InterCorp. Abbiamo affrontato la traduzione di varie similitudini non solo in generale ma anche nel contesto circostante. Talvolta, ci ha portato a diverse similitudine ceche.

In generale possiamo dire che nella nostra struttura ci sono due membri separati. Abbiamo scoperto che la base della similitudine si trova principalmente nella seconda parte - „come-N”. Per quanto riguarda i componenti di questa struttura, abbiamo analizzato il lato sinistro e destro del comparatore – *come*, esso rimane fisso.

Abbiamo scoperto che il paragone si basa su certe generalizzazioni e sulla coscienza generale delle persone. Per esempio *sano come un pesce, bello come un Dio*, ect., non deve essere detto di che tipo di pesce/Dio si tratta, l'espressione è comprensibile comunque. Abbiamo scoperto che la maggior parte dei confronti esaminati può essere tradotta in ceco in forma di un modo di dire ceco. Circa la metà dei confronti potrebbe essere tradotta letteralmente anche senza rompere la nostra struttura.

In caso contrario, si sono create le seguenti situazioni. 1) Il lato sinistro del confronto potrebbe quasi sempre essere tradotto da equivalenti letterali, il lato destro però richiede un altro equivalente. 2) La traduzione letterale della parte destra ha comportato un cambiamento nella struttura. 3) InterCorp favorisce la traduzione in un linguaggio regolare, che può causare una perdita di espressione idiomatica.

Sulla base delle combinazioni esistenti nel corpus SYN, abbiamo determinato se è possibile ammettere almeno in teoria la traduzione del tutto letterale, che era possibile con poche eccezioni sempre.

Dobbiamo anche sottolineare che in realtà esiste un'intera gamma di espressioni adatte per un paragone italiano. Le traduzioni contenute nella parte translatoologica sono quindi solo una indicazione delle possibilità di traduzione.

Il vantaggio di questa tesi è anche la possibilità di monitorare la frequenza delle varianti delle similitudini italiane in base al numero del corpus ItWaC:

- Parte sinistra → veloce come il vento (87) X rapido come il vento (10)
- Parte destra → bello come il sole (213) X bello come un quadro (6)

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné prameny:

BEČKA Josef (1992), Česká stylistika. Praha: Academia, 468 str.

CASADEI Federica (1996), Metafora ed espressioni idiomatiche. Uno studio semantico sull'italiano. Roma: Bulzoni, 332str.

CASADEI Federica (1995), Per una definizione di «espressione idiomatica» e una tipologia dell'idiomatico in italiano. Roma: Lingua e Stile/a. XXX, n.2, str 335-358

ČECHOVÁ Marie et al. (2000), Čeština, řeč a jazyk. 2. přepracované vydání Praha: ISV, 407 str.

ČERMÁK František (1997), Jazyk a jazykověda – přehledy a slovníky. Praha: Pražská imaginace, 460 str.

ČERMÁK František (2007), Frazeologie a idiomatika česká a obecná – Czech and general phraseology. Praha: Karolinum, 718 str.

ČERMÁK František, HRONEK Jiří, MACHAČ Jaroslav (1983), Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání, Vyd.1., Praha: Academia, 496 str.

ČERMÁK František, HRONEK Jiří, MACHAČ Jaroslav (2009), Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání. Praha: LEDA, 507 str.

ČERMÁK František, HRONEK Jiří, MACHAČ Jaroslav (1994a), Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné A-P, Praha: Academia, 757 str.

ČERMÁK František, HRONEK Jiří, MACHAČ Jaroslav (1998), Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy neslovesné, Praha: Academia, 511 str.

FILIPEC Josef, ČERMÁK František (1985), Česká lexikologie. Praha: Academia, 284 str.

JANEŠOVÁ Jarmila, POLVERARI Anna (2006), Italsko-český, česko-italský slovník, Voznice: LEDA, 794 str.

KARLÍK Petr, NEKULA Marek, PLESKALOVÁ Jana (2002), Encyklopedický slovník češtiny. 1. vyd., Praha: NLN, 604 str.

KARLÍK Petr, NEKULA Marek, PLESKALOVÁ Jana (2016), Nový encyklopedický slovník češtiny, Praha: NLN, NŘ – 2183 str.

KARLÍK, P., NEKULA, M., RUSÍNOVÁ, Z. (2008), Příruční mluvnice češtiny, 2. opr. vyd., Praha: Lidové noviny, 799 str.

KAVKA Stanislav J. (2003), A book on idiomatology. First ed. Žilina: University of Žilina, 149 str.

ZINGARELLI Nicola (2008), Vocabolario della lingua italiana, Bologna: Zanichelli, 2688 str.

Elektronické prameny:

InterCorp, *Český národní korpus – InterCorp*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Cit. 28.3. 2018, dostupný na WWW: <<http://www.korpus.cz>>.

ItWaC, *Český národní korpus – ItWaC*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Cit. 28.3. 2018, dostupný na WWW: <<http://www.korpus.cz>>.

SYN6, *Český národní korpus – SYN6*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Cit. 28.3. 2018, dostupný na WWW: <<https://www.korpus.cz>>.

wiki.korpus.cz/pojmy, Český národní korpus. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Cit. 25.4. 2018, dostupný na WWW: <<http://www.korpus.cz>>.

Online slovníky:

QUARTU Monica, ROSSI Elena (2012), Dizionario dei modi di dire della lingua italiana, Hoepli, dostupný z: <http://dizionari.corriere.it/dizionario-modi-di-dire/>

GABRIELLI Aldo, Dizionario della Lingua Italiana. Hoepli, dostupný z: http://www.grandidizionari.it/Dizionario_Italiano.aspx?idD=1

KARLÍK Petr, NEKULA Marek, PLESKALOVÁ Jana (2016), Nový encyklopedický slovník češtiny, dostupný z: <https://www.czechency.org>

Online periodikum:

FILIPEC Josef (1984, volume 67, issue 3), Česká frazeologie, dostupné z archivu: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/>

ČECHOVÁ Marie (1986, volume 69, issue 4), Dynamika frazeologie, dostupné z archivu: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/>

Kvalifikační práce:

BALDESSARI Adriano (2006), Česko-italská animální frazeologie, Univerzita Karlova, FF, dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/7370/DPTX_2006_1_11210_ASZK10001_116861_0_27098.pdf?sequence=1

Příloha číslo 1 - zkoumaná přirovnání dle frekvence výskytů

1) liscio come l'olio	299	90) affilato come un rasoio	19	179) rapido come una saetta	7
2) nero come la pece	259	91) rapido come un fulmine	19	180) rosso come un gallo	7
3) vecchio come il mondo	244	92) vecchio come l'uomo	19	181) testardo come un asino	7
4) grande come una casa	215	93) veloce come un fulmine	19	182) veloce come una saetta	7
5) bello come il sole	213	94) biondo come l'oro	18	183) freddo come l'acciaio	7
6) bianco come la neve	178	95) contento come un bambino	18	184) bello come un quadro	6
7) nero come la notte	175	96) forte come un leone	18	185) bianco come la carta	6
8) chiaro come il sole	171	97) grosso come un armadio	18	186) bianco come una mozzarella	6
9) nero come il carbone	162	98) grosso come un pugno	18	187) buono come un angelo	6
10) grosso come una casa	158	99) leggero come una farfalla	17	188) contento come una Pasqua	6
11) pieno come un uovo	145	100) antico come il tempo	16	189) fastidioso come una zanzara	6
12) rosso come il sangue	138	101) grande come una mano	16	190) forte come un orso	6
13) buono come il pane	134	102) limpido come il cristallo	16	191) freddo come la pietra	6
14) puntuale come un orologio	131	103) biondo come il grano	15	192) geloso come una bestia	6
15) leggero come una piuma	119	104) dolce come l'uva	15	193) gonfio come una mongolfiera	6
16) dolce come il miele	109	105) leggero come il vento	15	194) grande come il palmo	6
17) fresco come una rosa	95	106) rosso come un gambero	15	195) immobile come un sasso	6
18) pesante come un macigno	95	107) caldo come l'inferno	14	196) pallido come la neve	6
19) antico come il mondo	94	108) giallo come l'oro	14	197) puro come una colomba	6
20) veloce come il vento	87	109) grosso come un braccio	14	198) secco come un chiodo	6
21) immobile come una statua	82	110) liscio come uno specchio	14	199) affilato come un coltello	5
22) grande come il mondo	80	111) pesante come una pietra	14	200) agile come una gazzella	5
23) felice come un bambino	76	112) astuto come un serpente	13	201) bello come un sogno	5
24) grande come una montagna	75	113) bianco come un cadavere	13	202) biondo come una spiga	5
25) sano come un pesce	74	114) duro come il sasso	13	203) buono come un agnellino	5
26) azzurro come il cielo	72	115) puro come l'acqua	13	204) contento come un bimbo	5
27) rosso come il fuoco	70	116) bianco come un fantasma	12	205) forte come un gigante	5
28) candido come la neve	69	117) curioso come una scimmia	12	206) brutto come il diavolo	4
29) freddo come il ghiaccio	66	118) forte come una quercia	12	207) candido come un giglio	4
30) duro come la pietra	65	119) freddo come la morte	12	208) dolce come un fico	4
31) rosso come un peperone	64	120) grosso come una montagna	12	209) fragile come un castello di carte	4
32) bianco come il latte	63	121) leggero come una nuvola	12	210) freddo come un ghiacciaio	4
33) chiaro come l'acqua	62	122) liscio come un biliardo	12	211) fresco come un fiore	4
34) duro come l'acciaio	53	123) agile come un gatto	11	212) grosso come un pisello	4
35) felice come una Pasqua	50	124) bianco come uno straccio	11	213) immobile come una roccia	4
36) libero come l'aria	47	125) fragile come il vetro	11	214) limpido come il vetro	4
37) pallido come un morto	47	126) giallo come un morto	11	215) mite come una pecora	4
38) antico come l'uomo	46	127) grande come un armadio	11	216) morbido come il burro	4
39) dritto come un fuso	45	128) lungo come un palmo	11	217) piccolo come la testa di uno spillo	4
40) magro come un chiodo	44	129) morbido come il velluto	11	218) pieno come una botte	4
41) muto come un pesce	44	130) muto come una tomba	11	219) rosso come un rubino	4
42) solo come un cane	43	131) rosso come un papavero	11	220) secco come il deserto	4
43) bianco come un cencio	42	132) sottile come una carta	11	221) silenzioso come una tomba	4
44) chiaro come il giorno	42	133) bella come una dea	10	222) silenzioso come un topo	4
45) nero come l'inchiostro	41	134) bianco come il marmo	10	223) sordo come una campana	4
46) leggero come l'aria	37	135) bianco come un morto	10	224) tagliente come un coltello	4
47) matto come un cavallo	36	136) magro come un grissino	10	225) testardo come un calabrese	4
48) forte come un toro	35	137) rapido come il lampo	10	226) vecchio come il tempo	4
49) preciso come un orologio	35	138) rapido come il vento	10	227) zitto come un pesce	4
50) grosso come il mondo	33	139) rotondo come una palla	10	228) antico come la civiltà umana	3
51) testardo come un mulo	33	140) sottile come un filo	10	229) bello come una favola	3
52) brutto come la fame	32	141) tenero come il burro	10	230) candido come una colomba	3
53) duro come il ferro	32	142) vecchio come l'umanità	10	231) fresco come un giglio	3
54) solido come una roccia	32	143) affilato come una lama	9	232) grande come un pisello	3
55) duro come una pietra	31	144) astuto come una volpe	9	233) immobile come una montagna	3
56) nero come l'ebano	31	145) bianco come un panno	9	234) liscio come il velluto	3
57) pallido come un cencio	31	146) docile come un agnellino	9	235) pallido come la carta	3
58) freddo come il marmo	29	147) dolce come lo zucchero	9	236) pallido come la morte	3
59) giallo come il sole	29	148) fragile come un fiore	9	237) secco come un baccalà	3
60) libero come il vento	29	149) giallo come un limone	9	238) sordo come una talpa	3
61) piccolo come un bambino	29	150) piccolo come un granello	9	239) sudato come una spugna	3
62) scuro come la notte	29	151) puro come un bambino	9	240) viscido come un serpente	3
63) gonfio come un pallone	28	152) puro come un giglio	9	241) affilato come una spada	2
64) rosso come un pomodoro	28	153) rosso come un tacchino	9	242) agile come uno scoiattolo	2
65) bello come un dio	27	154) silenzioso come un'ombra	9	243) bello come una bambola	2
66) bianco come un lenzuolo	27	155) vecchio come il vangelo	9	244) brutta come una strega	2
67) caldo come il sole	27	156) agile come una scimmia	8	245) cieco come un pipistrello	2
68) lungo come un braccio	27	157) antico come l'umanità	8	246) docile come una pecora	2
69) sottile come un cappello	27	158) bianco come un giglio	8	247) furbo come un diavolo	2
70) duro come il diamante	26	159) bianco come la morte	8	248) furbo come un lupo	2
71) pesante come il piombo	25	160) dolce come una carezza	8	249) gelosa come un pazzo	2
72) teoso come una corda di violino	25	161) dritto come un righello	8	250) gonfio come un pavone	2
73) puntuale come un treno	24	162) forte come un bue	8	251) gonfio come una rana	2
74) tagliente come una lama	24	163) forte come un cavallo	8	252) gonfio come un tacchino	2
75) duro come un sasso	23	164) fragile come un cristallo	8	253) grosso come un elefante	2
76) tagliente come un rasoio	23	165) gonfio come un galletto	8	254) chiaro come il vetro	2
77) bello come un angelo	22	166) chiaro come il cristallo	8	255) liscio come un uovo	2
78) bello come un fiore	22	167) liscio come la seta	8	256) magro come uno scheletro	2
79) felice come un bimbo	22	168) magro come un acciuga	8	257) peloso come un orso	2
80) libero come un uccello	22	169) bella come una principessa	7	258) piccolo come un bottone	2
81) piatto come una tavola	22	170) cieco come una talpa	7	259) pieghevole come il salice	2
82) pallido come un cadavere	21	171) dritto come una freccia	7	260) rosso come un mattone	2
83) semplice come una colomba	21	172) grande come un elefante	7	261) sudato come un cammello	2
84) blu come il cielo	20	173) grande come una nocciola	7	262) sudato come un maiale	2
85) furbo come una volpe	20	174) grosso come una nocciola	7	263) silenzioso come un topolino	2
86) grande come un pugno	20	175) mite come un agnello	7	264) tagliente come una spada	2
87) morbido come la seta	20	176) pallido come un lenzuolo	7	265) testardo come un caprone	2
88) rosso come la fiamma	20	177) pallido come uno straccio	7	266) zitto come una tomba	2
89) veloce come il lampo	20	178) puro come un angelo	7		

Příloha číslo 2 - zkoumaná přirovnání v abecedním pořadí

affilato come un coltello
affilato come una lama
affilato come un rasoio
affilato come una spada
agile come un gatto
agile come una gazzella
agile come una scimmia
agile come uno scoiattolo
antico come la civiltà umana
antico come il mondo
antico come il tempo
antico come l'umanità
antico come l'uomo
astuto come un serpente
astuto come una volpe
azzurro come il cielo
bella come una dea
bella come una principessa
bello come un angelo
bello come una bambola
bello come un dio
bello come una favola
bello come un fiore
bello come un quadro
bello come un sogno
bello come il sole
bianco come un cadavere
bianco come la carta
bianco come un cencio
bianco come un fantasma
bianco come un giglio
bianco come il latte
bianco come un lenzuolo
bianco come il marmo
bianco come la morte
bianco come un morto
bianco come una mozzarella
bianco come la neve
bianco come un panno
bianco come uno straccio
biondo come il grano
biondo come l'oro
biondo come una spiga
blu come il cielo
brutta come una strega
brutto come il diavolo
brutto come la fame
buono come un agnellino
buono come un angelo
buono come il pane
caldo come l'inferno
caldo come il sole
candido come una colomba
candido come un giglio
candido come la neve
cieco come un pipistrello
cieco come una talpa
contento come un bambino
contento come un bimbo
contento come una Pasqua
curioso come una scimmia
docile come un agnellino
docile come una pecora
dolce come una carezza
dolce come un fico
dolce come il miele
dolce come l'uva
dolce come lo zucchero
dritto come una freccia
dritto come un fuso
dritto come un righello
duro come l'acciaio
duro come il diamante
duro come il ferro
duro come la pietra
duro come una pietra
duro come il sasso
duro come un sasso
fastidioso come una zanzara
felice come un bambino
felice come un bimbo
felice come una Pasqua
forte come un buo
forte come un cavallo
forte come un gigante
forte come un leone
forte come un orso
forte come una quercia

forte come un toro
fragile come un castello di carte
fragile come un cristallo
fragile come un fiore
fragile come il vetro
freddo come l'acciaio
freddo come il ghiaccio
freddo come un ghiaccio
freddo come il marmo
freddo come la morte
freddo come la pietra
fresco come un fiore
fresco come un giglio
fresco come una rosa
furbo come un diavolo
furbo come un lupo
furbo come una volpe
geloso come una bestia
gelosa come una pazza
giallo come un limone
giallo come un morto
giallo come l'oro
giallo come il sole
gonfio come un galletto
gonfio come una mongolfiera
gonfio come un pallone
gonfio come un pavone
gonfio come una rana
gonfio come un tacchino
grande come un armadio
grande come una casa
grande come un elefante
grande come una mano
grande come il mondo
grande come una montagna
grande come una nocciola
grande come il palmo
grande come un pisello
grande come un pugno
grosso come un armadio
grosso come un braccio
grosso come una casa
grosso come un elefante
grosso come il mondo
grosso come una montagna
grosso come una nocciola
grosso come un pisello
grosso come un pugno
chiaro come l'acqua
chiaro come il cristallo
chiaro come il giorno
chiaro come il sole
chiaro come il vetro
immobile come una montagna
immobile come una roccia
immobile come un sasso
immobile come una statua
leggero come l'aria
leggero come una farfalla
leggero come una nuvola
leggero come una piuma
leggero come il vento
libero come l'aria
libero come un uccello
libero come il vento
limpido come il cristallo
limpido come il vetro
liscio come un biliardo
liscio come l'olio
liscio come la seta
liscio come uno specchio
liscio come un uovo
liscio come il velluto
lungo come un braccio
lungo come un palmo
magro come un'acciuga
magro come un grissino
magro come un chiodo
magro come uno scheletro
matto come un cavallo
mite come un agnello
mite come una pecora
morbido come il burro
morbido come la seta
morbido come il velluto
muto come un pesce
muto come una tomba
nero come il carbone
nero come l'ebano

nero come l'inchiostro
nero come la notte
nero come la pece
pallido come un cadavere
pallido come la carta
pallido come un cencio
pallido come un lenzuolo
pallido come la morte
pallido come un morto
pallido come la neve
pallido come uno straccio
peloso come un orso
pesante come un macigno
pesante come una pietra
pesante come il piombo
piatto come una tavola
piccolo come un bambino
piccolo come un bottone
piccolo come un granello
piccolo come la testa di uno spillo
pieghevole come il salice
pieno come una botte
pieno come un uovo
preciso come un orologio
puntuale come un orologio
puntuale come un treno
puro come l'acqua
puro come un angelo
puro come un bambino
puro come una colomba
puro come un giglio
rapido come un fulmine
rapido come il lampo
rapido come una saetta
rapido come il vento
rosso come la fiamma
rosso come il fuoco
rosso come un gallo
rosso come un gambero
rosso come un mattone
rosso come un papavero
rosso come un peperone
rosso come un pomodoro
rosso come un rubino
rosso come il sangue
rosso come un tacchino
rotondo come una palla
sano come un pesce
scuro come la notte
secco come un baccalà
secco come il deserto
secco come un chiodo
semplice come una colomba
silenzioso come un'ombra
silenzioso come una tomba
silenzioso come un topo
silenzioso come un topolino
solido come una roccia
solo come un cane
sordo come una campana
sordo come una talpa
sottile come un capello
sottile come una carta
sottile come un filo
sudato come un cammello
sudato come un maiale
sudato come una spugna
tagliente come un coltello
tagliente come una lama
tagliente come un rasoio
tagliente come una spada
tenero come il burro
teso come una corda di violino
testardo come un asino
testardo come un calabrese
testardo come un caprone
testardo come un mulo
vecchio come il mondo
vecchio come il tempo
vecchio come l'umanità
vecchio come l'uomo
vecchio come il vangelo
veloce come un fulmine
veloce come il lampo
veloce come una saetta
veloce come il vento
viscido come un serpente
zitto come un pesce
zitto come una tomba

Priloha číslo 3 - dvouúrovňový seznam přirovnání

AFFILATO	COME	un rasoio (19), una lama (9), un coltello (5), una spada (2)
AGILE	COME	un gatto (11), una scimmia (8), una gazzella (5), uno scoiattolo (2)
ANTICO	COME	il mondo (94), l'uomo (46), il tempo (16), l'umanità (8), la civiltà umana (3)
ASTUTO	COME	un serpente (13), una volpe (9)
AZZURRO	COME	il cielo (72)
BELLA	COME	una dea (10), una principessa (7)
BELLO	COME	il sole (213), un dio (27), un angelo (22), un fiore (22), un quadro (6), un sogno (5), una favola (3), una bambola (2)
BIANCO	COME	la neve (178), il latte (63), un cencio (42), un lenzuolo (27), un cadavere (13), un fantasma (12), uno straccio (11), il marmo (10), un morto (10), la morte (8), un panno (9), un giglio (8), la carta (6), una mozzarella (6)
BIONDO	COME	l'oro (18), il grano (15), una spiga (5)
BLU	COME	il cielo (20)
BRUTTA	COME	una strega (2)
BRUTTO	COME	la fame (32), il diavolo (4)
BUONO	COME	il pane (134), un angelo (6), un agnellino (5)
CALDO	COME	il sole (27), l'inferno (14)
CANDIDO	COME	la neve (69), un giglio (4), una colomba (3)
CIECO	COME	una talpa (7), un pipistrello (2)
CONTENTO	COME	un bambino (18), una Pasqua (6), un bimbo (5)
CURIOSO	COME	una scimmia (12)
DOCILE	COME	un agnellino (9), una pecora (2)
DOLCE	COME	il miele (109), l'uva (15), lo zucchero (9), una carezza (8), un fico (4)
DRITTO	COME	un fuso (45), un righello (8), una freccia (7)
DURO	COME	la pietra (65), l'acciaio (53), il ferro (32), una pietra (31), il diamante (26), un sasso (23), il sasso (13)
FASTIDIOSO	COME	una zanzara (6)
FELICE	COME	un bambino (76), una Pasqua (50), un bimbo (22)
FORTE	COME	un toro (35), un leone (18), una quercia (12), un bue (8), un cavallo (8), un orso (6), un gigante (5)
FRAGILE	COME	il vetro (11), un fiore (9), un cristallo (8), un castello di carte (4)
FREDDO	COME	il ghiaccio (66), il marmo (29), la morte (12), l'acciaio (7), la pietra (6), un ghiacciolo (4)
FRESCO	COME	una rosa (95), un fiore (4), un giglio (3)
FURBO	COME	una volpe (20), un lupo (2), un diavolo (2)
GELOSO	COME	una bestia (6)
GELOSA	COME	una pazza (2)
GIALLO	COME	il sole (29), l'oro (14), un morto (11), un limone (9)
GONFIO	COME	un pallone (28), un galletto (8), una mongolfiera (6), un pavone (2), una rana (2), un tacchino (2), una casa (215), il mondo (80), una montagna (75), un pugno (20), una mano (16), un armadio (11), un elefante (7), una nocciola (7), il palmo (6), un pisello (3)
GRANDE	COME	una casa (158), il mondo (33), un armadio (18), un pugno (18), un braccio (14), una montagna (12), una nocciola (7), un pisello (4), un elefante (2)
GROSSO	COME	il sole (171), l'acqua (62), il giorno (42), il cristallo (8), il vetro (2)
CHIARO	COME	una statua (82), un sasso (6), una roccia (4), una montagna (3)
IMMOBILE	COME	una piuma (119), l'aria (37), una farfalla (17), il vento (15), una nuvola (12)
LEGGERO	COME	l'aria (47), il vento (29), un uccello (22)
LIBERO	COME	il cristallo (16), il vetro (4)
LIMPIDO	COME	l'olio (299), uno specchio (14), un biliardo (12), la seta (8), il velluto (3), un uovo (2)
LISCIO	COME	un braccio (27), un palmo (11)
LUNGO	COME	un chiodo (44), un grissino (10), un'acciuga (8), uno scheletro (2)
MAGRO	COME	un cavallo (36)
MATTO	COME	un agnello (7), una pecora (4)
MITE	COME	la seta (20), il velluto (11), il burro (4)
MORBIDO	COME	un pesce (44), una tomba (11)
MUTO	COME	la pece (259), la notte (175), il carbone (162), l'inchiostro (41), l'ebano (31)
NERO	COME	un morto (47), un cencio (31), un cadavere (21), un lenzuolo (7), uno straccio (7), la neve (6), la carta (3), la morte (3)
PALLIDO	COME	un orso (2)
PELOSO	COME	un macigno (95), il piombo (25), una pietra (14)
PESANTE	COME	una tavola (22)
PIATTO	COME	un bambino (29), un granello (9), la testa di uno spillo (4), un bottone (2)
PICCOLO	COME	il salice (2)
PIEGHEVOLE	COME	un uovo (145), una botte (4)
PIENO	COME	un orologio (35)
PRECISO	COME	un orologio (131), un treno (24)
PUNTUALE	COME	l'acqua (13), un bambino (9), un giglio (9), un angelo (7), una colomba (6)
PURO	COME	un fulmine (19), il lampo (10), il vento (10), una saetta (7)
RAPIDO	COME	il sangue (138), il fuoco (70), un peperone (64), un pomodoro (28), la fiamma (20), un gambero (15), un papavero (11), un tacchino (9), un gallo (7), un rubino (4), un mattone (2)
ROSSO	COME	una palla (10)
ROTONDO	COME	un pesce (74)
SANO	COME	la notte (29)
SCURO	COME	un chiodo (6), il deserto (4), un baccalà (3)
SECCO	COME	una colomba (21)
SEMPLICE	COME	un'ombra (9), una tomba (4), un topo (4), un topolino (2)
SILENZIOSO	COME	una roccia (32)
SOLIDO	COME	un cane (43)
SOLO	COME	una campana (4), una talpa (3)
SORDO	COME	un capello (27), una carta (11), un filo (10)
SOTTILE	COME	una spugna (3), un cammello (2), un maiale (2)
SUDATO	COME	una lama (24), un rasoio (23), un coltello (4), una spada (2)
TAGLIENTE	COME	il burro (10)
TENERO	COME	una corda di violino (25)
TESO	COME	un mulo (33), un asino (7), un calabrese (4), un caprone (2)
TESTARDO	COME	il mondo (244), l'uomo (19), l'umanità (10), il vangelo (9), il tempo (4)
VECCHIO	COME	il vento (87), il lampo (20), un fulmine (19), una saetta (7)
VELOCE	COME	un serpente (3)
VISCIDO	COME	un pesce (4), una tomba (2)
ZITTO	COME	